

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 11500

TSVISHN TOV UN ALEF

Isaiah Spiegel

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER

AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

ישעיהו שפיגל / צווישן תּוּו און אַלף

Spiegel, Isaiah, 1906-
¹¹⁾ Tsvishn tay un alef.

ישעיהו שפיגל

צווישן תּוּו און אַלף

געזאַמלטע לידער

פאַרלאַג „ישראל-בוק“

תל-אביב, תשל"ח — 1978

839.091

ארויסגעגעבן מיט דער מיטהילף פון
קרן תל-אביב לספרות ולאמנות,
אליעזר פינעם-פאנד פאר קולטור און ליטעראטור
און יידישע אינסטיטוציעס אין אויסלאנד

Yeshayahu Spiegel
SELECTED POEMS

Publishing-House Israel-Book, Tel-Aviv, P.O.B. 1777

ישעיהו שפיגל
צווישן תּוּו און אַלף
געזאַמלטע לידער
פאַרלאַג „ישראל-בוך“, תל-אביב, רח' איתמר בן אבי 4

©

כל הזכויות שמורות

Printed in Israel 1978 נרפס בישראל

דפוס „להב“ בע"מ, תל-אביב, רח' המסגר 60, טל. 36564

אָרױטען

MAY 2 1976

BR

די געזאמלטע לידער אין דאָזיקן בוך נעמען אַרום אַ תקופה פון 55 יאָר — פון 1921 ביז 1976. זיי זענען געסדרט מט דרני שערים — לויט דער צייט פון זייער אַנטשטיין. דער לידער־פינוס איז נישט בלויז דער יסוד פונעם שאַפערס אינדיווידועלער ביאָ־גראַפיע, נײַערט אויך די טראַגיש־העראַנישע ביאָגראַפיע פון אַ דור מיט זײַנע נסיונות, ראַנגלענישן און חלומות. צווישן די דרני זשאַ־נערן: פראַזע, עסיי, ליד — איז דאָס ליד געווען מיין ערשטע יונגע ליבשאַפט. כ׳האַב דעריבער עס אויך אויפגעזאַמלט מיט טרײַשאַפט אין דאָזיקן בוך, פדי צו מאַכן פולער די שאַפעריש־ביאָגראַפישע ראַם — סײַ מיט עכאָס פון דער ערשטער ליבשאַפט און סײַ פאַר דער שלימותדיקער ראַם פון מיין פוללדיק שאַפן — צווישן תּוֹ און אַלף.

י. ש.

שערים:

נייע לידער

*

און געוואָרן איז ליכט

*

מיטן פנים צו דער זון

נייע לידער

1976-1950

צום גרויסן שטערן-וואָגן

כ'בין צוגעקומען

כ'בין צוגעקומען
צו דיין לעצטער שוועל :
א פעלדז.
דיאָ קלאַגט
אז אַלטער שטורעם.
צווישן דאָרן
און פאַרשנייטן חלום —
לייג איך מיין קאַפּ
אויף דיין פאַטערלעכן אַרעם.

ווי שטיל
די רייד
פאַלן.
אַמאָל,
אַמאָל,
געשלוכצט אַזוי
האַט צו גאַט
מיין מאַמע.
ווער ווייסט —
צי וועט אַ מאָל
די מאַמעשאַפט
נאָך ברענגען אונדז
צוזאַמען?

די קינדהייט-פייגל
זענען אַלע טויט שוין.

די הוילע פרוכנע-נעסטן
פון אלטע ווערבעס
רוישן מיט ניגונים.
אוי, ווי ביטער איז
דער סם-געפלאַנץ
פון אלע פייגל-פידלען.
איך הער נאָך איצט
זייער זילבערדיקן פידל-צוויטשער,
ווען פייגל אַנדערע
שוועבן שוין אין טאַנץ.

טאַנץ דו אויך מיט
אין פישוף-קרייז
פון שטאַרבן.
גיי אַרויס פון שטוב
מיט אַן אלטן שטעקן.
קלייב-אויף
די פעדערלעך
פון פייגל,
געפאַלענע ביי נאַכט.
זיי וועלן ווידער פלען
צו דיין שויס —
און דיך אויף סיני
מיט פייגל-שירה וועקן.

לייג צוקאַפנס דיר
דעם זיידנס סידור.
פאַרגילגול דינע רייד
אין טאַטנס תנך.
גלייב:
ס'וועלן ווידער אויפגיין

זריעות פון די לידער —
פסוקים הייליקע
פון אן אַלטן שטורעם
און פון אונדזער פראַכט.

אַזוי פיל וואַסערן

אַזוי פיל וואַסערן
פּראָטיקן
מיט י'דן-אימה.
פון שמות
ברענען שרפות
אויף מיין פנים.

כיגיי אַרום
אַז זון,
אַז ווינט,
אַז שטערן.
קינדער-פּנימלעך
דערטרונקענע,
שווימען
אין מייע שוואַרצאַפלען.

בלויז דו,
מיין איינציקע,
מיין פאַרשווינדענע —
און נישט-פאַרשווינדענע —
בלויז דו,
מיין פאַרשטאַרבענע
און נישט-פאַרשטאַרבענע,
גייסט אַרום
אין אַלע טיפקייטן
פון אַז-דנאַקן הימל.

וועסט שוין קיין מאָל נישט
זען מיך שטאַרבן.

כיבין שוין לאנג
א טויטע שיימע.
ווי נאָענט דו ביסט
אין מיין אליינקייט.
לייכטסט צו מיר
פון דנאַיקז הימל
אין אַלע פינצטערנישן.
וואַרעם —
ביסט געוואָרן
גאַטס פאַרהוילענע שוואַרצאַפּלען
אין מיין חלום.

דער שטערן-וואַגן

דער גרויסער שטערן-וואַגן —
הענגט פאַרגליווערט אין שפיטאַל-פענצטער,
ער וויל זיך נישט אויסלעשן.
די ערד איז אַוודאי שטיין געבליבן.
זיינע גרינע קיילעכדיקע רעדער
און דער קרומער צעבראַכענער דישעל —
זענען אַלע גרייט פאַר מיין געשפענסטיקן פלי.

ווי לאַנג וועט זי וואַרטן
אין שפיטאַל-פענצטער,
די הימלישע גרינע קאַרעטע —
מיך מיטצונעמען
מיטן גרויסן שטערן-וואַגן?

כ'בין אַ שלאַפּלאַז מלכות
פון ווייסע ווענט
און וויינענדיקע אותיות.
אין נאַכט-קאַרידאַרן —
קראַנקע שאַטנס שאַרכן תהלים.
בלאָע קיטלען
מיט צוגעהאַנגענע פליגל
פון מלאך רפאל —
טרייסטן מאַמעדיק מיינע שלאַפּלאַזע וויעס.

ס'וועט שוין קיין מאַל נישט ווערן טאַג.
אין שפיטאַל-פענצטער —
דער שטערן-וואַגן וואַרט.
די קאַרעטע — איינגעשפּאַנט.
כ'גיי צו דיר אַ באַרוועסער,

מיט אונטערגעשניטענע פיספליגל,
איביקער קוטשער פון דער שטערן-קארעטע.

פיר מיך וווּ דו ווילסט,
נאָר באַפּרײַ מיך פון שלאָפּלאַזן מלכות.
גיב מיר צוריק
דעם שווערסטן עול פון מיין ערדישן חלום.

די פליגלוואַג

זיי וועגן מיך יעדן טאָג אויפן בעט —
און איך ווער ייִנגער
און גרינגער
צו גאָט.

צוויי פליגל פון דער וואָג
הייבן מיך פון ביידע זייטן :
הענט פירן מיך ווידער
צו דער חופּה.

אַ קאַפּעליע פּליִ-זמרים
מיט שאַגאַלישע פּנימער
אויף די פּידלען.
דערנאָך — פאַל איך אַראָפּ
פּאַוואָליע,
פּאַוואָליע
פון די צוויי פּליגל.

מיין רעכטער פּוס
צעקלאַפט דאָס חופּה-גלאַז
אויפֿן דיל.
אַ ווייסע פּרויענהאַנט
טראַגט מיין גילדענעם רינג
פון לעבן.

איצט נאָך אַ קוש —
דער לעצטער קוש פון ליבשאַפט,
פון טויט

און פון גאט.
די פליגלוואג
פלאטערט שוין אועק
צום גרויסן שטערן-וואַגן.

טל פון טרערן

די טיר צו די קראַנקע איז אָפּן —
מען ברענגט בלומען — און טרערן;
די בלומען, אוי, ווי גיך זיי וויאַנען,
קייז מאַל נישט דער טל פון טרערן.

אין קרישטאָליקע קרוגן
פאַלן זיי וויאַנענדיקע בלומען;
אין וויכערס פון תפילהדיקן האַרץ
פראַסטיקט דער טל פון די טרערן.

ביי נאַכט טייען-אויף אַלע קרוגן
מיטן טל פון די טרערן;
די בלומען — אוי, ווי גיך זיי וויאַנען,
קייז מאַל נישט דער טל פון טרערן.

א וואָרט

א וואָרט —
א קליינטשיק גליווערעמל —
ליכטיקט פאָרהוילן
אין מיין פינצטערניש.
א גארטל פון שטאַל
ביי די שליפן —
ביז דאָס וואָרט וועט רייפן.

די הימלען
זענען מידער פון דער ערד.
כ'האַב אַזוי מורא
צו פליסטערן
די מינדסטע שורה
צו דיר —
זי זאָל נישט פאַרשעמען
מיין עצבות.

כ'נעם אַראָפּ דעם שטאַלענעם גארטל
פון די שליפן
און בלייב בדידותדיק פאַרשוויגן.
זע,
שוין ליכטיקט דאָס גליווערעמל —
דאָס וואָרט —
פון מיין פינצטערניש
אַרויף צום גרויסן שטערן-וואַגן.

דנאָען

ביז די טיפסטע דנאָען,
אָרויף פון שוואַרצסטע דנאָען —
ביז צום דנאָ פון דנאָען
רופן אַלע דנאָען.

אַלע אויגן גראָען
פון די בלויע דנאָען ;
און אין קרייז די קראָען
רופן פון די דנאָען.

אויבן, אונטן — דנאָען,
גרונטן — אַלע דנאָען ;
פון די הימלען בלאָען
דנאָען, דנאָען, דנאָען.

דו אויך, אַלע שעהען,
קרייזסט פון דנאָ צו דנאָען ;
באַלד ווערסט אויך אַ דנאָ —
דער דנאָ פון אַלע דנאָען.

גראָז

דאָס פיצל ברויט ביסט דו,
דער טראָפן וואָסער אויך ;
דער ווינט דאָס ביסט דו,
דאָס בלויע פניער אויך.

דאָס מילדע גראָז ביסט דו,
זיין סאַמעט־שאַטן אויך ;
דער גרינער בליץ ביסט דו,
זיין שטיל שטאַרבן אויך.

נאָר איך, וואָס בין איך ?
כ'ווייס נאָך אַלץ נישט וואָס.
אפשר דער סאַמעט־שאַטן,
ס'געוויין פון קראַנקן גראָז ?

איך טרינק, אוי וויי, איך טרינק
די קליינע טרער פון נויט
און הער אין ווייצנזאַנג
ס'גיט־אויף מיין טרויערברויט.

ס'איז אַלץ אַזוי מיר נאָענט
און אַלץ אַזוי מיר ווייט :
מיך יאָגט אַ פישוף־שליטן
מיט הלום און מיט צייט.

ער יאָגט מיך אינעם תּהום,
פאַרזיגלט מיך מיט פּראַסט ;
אוי, פידעלע, נישט וויין,
באָוויין מיך נישט אין גראָז.

דריי

דריי זענען זיי אריין —
ארויס איז בלויז איינער.

דאָס בין איך —

ווידער הענגט אויף מיר

דער גוף —

א פאנצער פון שפינוועב.

יעדע קראנקע מילב

און יעדע שיינע זילב

ווונדיקט מיין פאנצער.

כ'וארט

אין א לידיקער קרעטשמע

אויפן לעצטן שלאָף.

אין דרויסן — וויען שוין נישט

די וועלף.

אלע מעסערס,

געוואָרפענע צו מיר,

זענען געבליבן הענגען אין חלל.

אוי, ווי וואָלט איך איצט

געוואָלט זיין

גאָטס אַ מוראָשקע —

איידער ס'גיט אַ שניט דער בליץ

און צעוואָרפט די לעצטע זילבער-שורה.

זיי שטיל,

פאָרגעס די וועלף

און די חלפים.

נאָך אַ ווייל —

אויך דו וועסט הערן

די שענסטע תפילה
איז דער פינצטער ---
איז יענעם טאָל,
ווי אַלע טרוקענע ביינער
זינגען צום גרויסן שטערן-וואָגן.

שטיל לעשן זיך

שטיל לעשן זיך
די ברענענדיקע גערטנער
אין שפיטאל-חלום.
כ'האב נישט גערופן דיין נאָמען,
נישט געבעטן דיין שאַטן,
ער זאָל ביי מיר זיצן צוקאָפּנס —
ווען ס'האָבן זיך געלאָשן
אין חלום
די ברענענדיקע שיינע גערטנער.

ביסט אַריין אַליין.
אויף דינע שפיץ-פּליגל.
אַרומגעפּלאַטערט
ווי אַ גילדענע בין
און זיך געזעצט אויפן בעטראַנד.

דיין ווייס העמד האָט געגליט,
דיין מויל האָט געציטערט
און דערציילט :
פון פאַרלאָשענע שנייען,
פון פאַרשטאַרבענע לאַנקעס.
פון פעלדער, וואָס וועלן נישט שטאַרבן
און פון אַשן, וווּ ס'בליט שוין רומיאַניק.

מיט דיר זענען אַריין
מיינע ביידע תּהלים-זיידעס
און מיר געלערנט זינגען ווידוי.

הָאָב אִיךְ געזונגען צוזאַמען מיט זיי
אַלע שיינע לידער
פון דער טויטער היים
אונטערן גרויסן שטערן־וואָגן.

ביילינסאָן־שפיטאַל, מאַרץ 1975

ווען אלע טרויערן

ווען אלע טרויערן
מיינע
וועלן ווערן
צייטיק,
אלע טרערן —
געפרוירן זאלן —
און
אלע ווערטער
וועלן לייכטן בלינד
און קאלט —
ווייס איך :
כ'בין אַנגעקומען
צום לעצטן
זינגענדיקן
בוים
איז וואָלד.

הינטער אים
איז יעדע פלאַנץ
א קליינער אַבלדיקער סנה.
בינטלעך גראָזן
פאלן פורעים
צו אונדזער אויסגעלאָשענעם
גרויסן פלאַם.
טויטע פירות
פאלן
אויף דער ערד
אַן שאַטן

און תבואה-פעלדער
ווערן פרוכפערדיק
פון אונדזער טרער.

אויף לעצטן בוים
זינגען שירה
אלע יונגע בלעטער.
דאָס טרערן-זאַלץ
פאַרשווענקט
גאָטס גרינע לאַנקעס.
אלע ווערטער מיניע —
ווייטער האַגל —
און בליצן זאָגן-אָן
די שטילקייט לעצט-באַשערטע.

גילדענע וועויערקעס
וואַרטן שוין
אויף מיין קומען.
צוזאַמען
וועלן מיר שפּאַלטן
גאָטס הוילע ניס
אויפן לעצטן בוים.
קאַלטע נאַכט-בלעטער
גרינען שוין
אַזוי ליכטיק,
אַזוי קרישטאַליק —
ביז צום הויכן
זינגענדיקן
שטערנוואַגן.

אַליינקייט

ווען
וועל איך אויפהייבן
דעם צעבראַכענעם קרוג.
דעם געפאַלענעם רעגן-בויגן,
דאָס בלייכע פנים
פון קראַנקן קינד —
און זיי אַלעמען
אַנזאַגן
די בשורות
פון אונדזער גרויסקייט —
פון ווינט,
בליץ
און סודות פון רעגן?

יעטווידע טיר
פאַרריגלט
מיינע אויסגעשטרעקטע
פינגער.
יעטווידע שוועל
וואַרפט
צו מיר
אַ חלף.

באלד
וועל איך
אַנקומען צום סוד
פון לעצטער אַליינקייט.
אפשר
אויפהייבן די הענט

צום שווימענדיקן וואַלקן
און

בעטן רחמים ?

אפשר

אויסשטרעקן דעם האַלדז

צום פרעמדן,

אומבאַקאַנטן

שוואַרצן רייטער —

ער זאַל גיכער

מיר עפענען

דעם לעצטן טויער ?

הינטערן לעצטן טויער

איז מער נישט פאַראַן :

נישט באַדויער,

נישט טרויער,

נישט וואַרט

און נישט ריגל —

נאָר איך

און דו

איז אונדזער אייביקער

אַלינקייט

פאַרזיגלט.

פאַרבלאָנדזשעט

כ'בין אַרויסגעפאַלן
פון שטערנקרייז,
פון ריטמישן מזלות-גאַנג.
כ'ווייס נישט מער
דעם וועג
אַהיים.

כ'צי אויס
די הענט
פון תהום
צום הימל.
אפשר וועל איך
געפינען
אַ שטעגל,
אַ שפראַצונג גרינס
צווישן פאַרגליווערטע
שטיין- און אייז-וועלטן.

זיי אַלע
וואַרטן שוין
אויף מיין חוט-השדרה —
אים צו פאַרגליווערן,
אים צו באַלזאַמירן,
כ'זאַל זיין
אין אייביקייט
אַ זינגענדיקער
טויטער
שמעטערלינג.

כ'שוועב
צווישן טאָג און נאַכט.
כ'לויף נאָך
דעם גרויסן שטערנוואַגן.
זינע רעדער
זינגען נאָך
פון זונפאַרגאַנג.
ווי איז דאָס פנים די'נס,
אַ, דו,
וואָס פירסט דעם וואַגן?

ווי אַמאַל
ביים גיין פון חדר
קליינערהייט
אַ פאַרבלאָנדושעטער —
בעט איך
מיט טרערן:
גוטע מענטשן.
פירט מיך אַהיים.
אַהיים,
כ'האַב פאַרגעסן
דעם וועג
צו טאַטע־מאַמע.

טריט פליסטערן

ביי נאכט.
טריט פליסטערן.
ווער ביסטו איצט ?
צעבראָכענע טראָפּן
פון ייִדישן לשון.
זיי קומען
און מאַנען :
זיי אונדז אַ בליץ,
אַ ליכטיקער זכות
פאַר טויטע ברושים.

ווי קאָן איך ווערן
אַ שימער פון בליץ,
אַז ס'ליכט אין מיר
איז אויך פאַרלאָשן ?
אַפילו דאָס גרין,
וואָס בליט אויפן דעמב,
באַוויינען אויך
די טויטע ברושים.

דער שטערן־וואָגן —
ווער ווייסט וווּ ער פירט ?
מסתמא אַוודאי צום גוטן.
ווען איך וואָלט פאַרמאָגט
אַ טויעלע ליכט
וואָלט איך
אייער צוואָה געהיטן.

נאַר איך בין ווי איר —
מיט נאַכט פאַרלאַשן.
אַ מידבר,
וואָס וועט
מיינע טראַפן נישט שיען.
אַ פויגל, וואָס זינגט
מיט טראַפן צו ברושים
פון פּרת,
פון נאַכט
און געשטאַרבענע בליצן.

פון אַלע שלאַכטן

פון אַלע שלאַכטן
וואָס שלאָגן
מיך
אין נעכט —
גיי איך
מיט דיר
דאָס ביטערסטע געפעכט.

דו ביסט,
מיין אַרעם אַוּט,
די שאַרפּסטע שווערד,
די פאַרגליטע שפיז,
אין אַלץ
וואָס שוין געווען
און אויך אין אַלץ
וואָס איז.

אין הימלדנאָ
איך פאַל
ווי נאָר דו הויכסט
אויף מיר
דיין פּייערדיקן בלענד,
ווי נאָר איך זע
בלינדערהייט
דיין שאַטן
אויף די הענט.

אַ מאָל,
ווען ס'וועט זיך

שטעלן
מיין לעצטע נאכט,
וועט בלויז
נצחון זיין
מיט דיר
אין לעצטער שלאכט.

ביז דעמאלט —
פון אלע שלאכטן
וואס שלאגן
מיך
אין נעכט —
גיי איך
מיט דיר
דאס ביטערסטע געפעכט.

פאַרזונקענע דורות

פאַרזונקענע דורות —
גראַניטשטיינער פון שווייגן —
ליגן
אויף די פלאַכע פנימער
פון וואַסערן
לעבן די טויט-דערטרונקענע.

אין די שפייכלערס
ברענען נאָך די סטאַגעט בערד
ווי פריש געקאָסעט היי.
פון די דאַרפבריינעמער
לאַכן אַרויף
צו די שטערן
לבנה-פנימער פון קינדער
אין זייער פאַרלאַשענער
ליכטיקייט.

וויי, ווי מיר זענען געבויגן
פון שטריק,
עקדות
און תליות.

קוק אַראָפּ
אין די פאַרשימלטע ברינעמער:
דאָ דאָווענען נאָך די שאַטנס,
דאָ לאַכן נאָך די רעגן-בויגנס,
דאָ זינגען נאָך די שמעטערלינגען
צו די קינדערס פאַרטערטע וויעס.

איצט איז שוין אלץ
פארשטיינט,
פארמאָביקט
אין די שטומע ברינעמער.
אין די קלויזן
שטייען פערד
ביי לאַנגע קאַרעטעס.
אין דרויסן,
אויף די פעלדער פון מיזרח־הימל,
ברענט,
ברענט
דאָס לעצטע אות
פון שדי
און וויל נישט אויסגיין.

אויפן באַרג מוריה

פלאַמיק,
אַנגסטיק
שטייסטו נאָך
איבער מיר
מיט דיין געלן טלית
אין הילצערנער קלויז.

כ'בין געפאַנגען
פון דיין אָטעם.
ער בעט :
ברויט,
אַ גוט מזל
פאַר מיר —
דיין בכור.

דיינע דאווענענדיקע ווערטער —
גליקער שווערער האַגל
אויף מיין יונגן קאַפּ.

פלאַמיק,
אַנגסטיק
צום פאַכענדיקן מלאך
זאָג איך
דורך טרערן :
אַמן.
אַמן.

אַז דו נעמסט אַוועק
דעם טלית פון מיין קאַפּ,

זע איך :
דיין האנט
איז נאך אויסגעשטרעקט
צו מיין האלדז
מיט אברהמס חלף.

האָסט מיך אַוועקגעשאַנקען
צו אים,
צו זיין פאַרהוילנקייט,
צו זיין פאַרשוויגנקייט,
צו זיין הויכקייט —
צו דער עקדה
פון גאַנצען אַלף־בית
אויפן באַרג מוריה.

דער טויער

דער טויער ווערט שמעלער און שמעלער.
כיוועל מוזן אדורכגיין אין אים
נאקעט,
אן בגדים :
א פויגל פון אַוונט און דעמער
מיט פליגל פאַרברענטע פון זמר.

דער טויער ווערט שמעלער און שמעלער.
שוין זינגט
אין דער פינצטער
דער ריגל.
כיוועל מוזן אדורכגיין
די שפאַרעס,
מיט הענט
פאַרזונקען אין שלאָף,
מיט פיס נישט שיפור
פון ווייזן —
נאָר פון דיין אייביקן זיגל.

דער טויער ווערט שמעלער און שמעלער.
דער שומר —
ער רופט מיך
אַריבער.

נאָר איין־איינציק מאָל
טו אַ בליק :
אַ שוואַלב.
אַ טויב.
אַ שטראַל.

איידער
אויף יענער זייט טויער
איך פאל:
אַ פויגל פון אַוונט און דעמער
מיט פליגל פאַרברענטע פון זמר.

מעטאמאָרפּאַזע

כ'ווער בײַ נאַכט —
דער אומרו פון אַ פּלאַנץ
פאַרן שטאַרבן.
פאַר טאַג —
די געדולדיקייט פון אַ פּלאַנץ
פאַרן געבוירן.

די בלוט־קינקעלעך
אין מיר —
פונקען־אותיות
קרייזן מיט שרפות
צו די האַרץ־קאַמערן.

אין חלום
ווערט די האַנט אויפן פּאַפּיר
אַ קרומער פּידל־סמיטשיק.

ער לויפט,
לויפט —
צום וואַלד
און פּאַלט —
אַ פאַרווונדיקטע סאַרנע.

יעדער שטומער ניגון
ווערט אין מיר
אויפגעבונדן.
ער האַט געלויערט
אין חלום
מיט דעם אומרו פון אַ פּלאַנץ

פֿאַרן שטאַרבן —
און
מיט דער געדולדיקייט
פון אַ פּלאַנץ
פֿאַרן ליד-געבוירן.

הונגערדיקע ליבשאפט

צווישן מיר און דיר —
שווימען
טויזנט פנימער
דורכזיכטיקער פון גלאַז:
אַן-אויגיק,
אַן-מויליק —
בלויז
ליכטיקע קרייזן
פון צעבראַכן גלאַז.

ווי אַזוי
קאַן איר קושן דיין מויל
דורך די גלאַזיקע פנימער,
וואָס שווימען
צווישן אונדז?

ס'איז גענוג בלויז
צו פליסטערן: דו —
און אַלע טויזנט פנימער
פון גלאַז
פאַרשווינדן
צווישן אונדז.

בלויז צוויי:
דו
איר
גענענען צו זיך
טויזנט-אויגיק,

טויזנט-מויליק
מיט הונגעריקער ליבשאפט.

צווישן מיר און דיר —

שווימען

טויזנט פנימער

דורכזיכטיקער פון גלאז.

מיין מאמע —

פון אושוויץ,

דיינע —

פון טרעבלינקע

צינדן

ביידע

שבת-ליכט

פאר אונדזער הונגעריקער ליבשאפט

אין הייליקע,

מעשענע

ליכטערלעך.

דיינע הימלען

דיינע הימלען —

גלויקער פון בלוט.

דיינע שטחים —

פאָרגאַסענע מיט אימה.

די ביימער

שמייכלען.

זיי שמייכלען צו מיר —

פונעם חלום.

וואָס ווילן די העק —

איז די הענט פון גולנים ?

זיי ווילן קעפן —

די שמייכלען פון די ביימער.

געבליבן איז בלויז דאָס עופעלע —

פון געפאלענעם.

געבליבן איז בלויז —

דאָס ליידיקע זעקל פון תפילין.

ווי איז דאָס אויג פון שדי ?

איז די גרינע שמייכלען

פון די ביימער ?

איז די הימלען

גלויקער פון בלוט ?

איז די גרינע שטחים

פאָרגאַסענע מיט אימה ?

ער שמייכלט פאַרבאַרגן.
ער וויינט פאַרבאַרגן —
אין די הימלען
גלײַקער פון בלוט.

פשוטע ווערטער

פשוטע ווערטער —
זיפצן פון סידור.
פאָרגילגולטע פייגל
נאָך פישופן לידער.

הענט צעשפרייטע
פאָנגען די פייגל.
פאָטער אַברחם
— פירט צו עקדה —

העלדזער געשטרעקט שוין
צום אַלטן חלף,
צום כתב פון די פייגל
פון תּוֹו ביז אַלף.

וויי און וויי אונדז
צו אַלע ווערטער —
אַזאַ איז די דאָליע
אַן אייביק־באַשערטע.

פשוטע ווערטער —
זיפצן פון סידור.
פאָרגילגולטע פייגל
נאָך פישופן לידער.

אות אין פייער

נישט אויפגעגאנגענע
אותיות
גליען נאך
אונטער צעזעגטע
וואַלדצווייגן
אין פוילישע וועלדער.
זיי טליען נאך
אין אש,
גרייטע
צום גרויסן שיטער-פייער
פון ליד.

אַלע וואַרטן זיי
אויף גאָטס הויך,
ער זאָל זיין הימלישן אָטעם
מיט בלאַען פייער
אויפוועקן
די אותיות
אונטער די צעזעגטע
וואַלדצווייגן.

וואָס וועט זיין
מיט מיין לעצטן פונק?

כיוועל אים מיטנעמען
מיט זיך —
דעם לעצטן
אויסגעגאנגענעם
גלי.

וואָהין ?

צווישן שטערן,

שטיין

און גראַז.

מוראַשקעס

קליינע,

צעטומלטע

וועלן קומען זען

ווי ס'ברענט נאָך

דער לעצטער גלי,

דאָס לעצטע אות

פון מיין פאַרשטאַרבן פייער.

א זעמדעלע

אין געדענקשאפט פון יעקב גלאטשטיין ז"ל
צו זיין פינפטער יאָרצײַט.

פון אַלע פייעראויִוונס —
די צעפּאַלענע,
די צעשטויבטע —
א ציגל-זעמדעלע
רופט צו מיר
אַשיק-זילבערדיק
פון פּרוכנע.
אַט לאַכט עס,
אַט וויינט עס.
א זילבער-אויג
פּראַסטיק,
פאַרפרוירן —
א קליינע טרער
פון אַלע טרערן
די נישט-אויסגעוויינטע,
פון אַלע קוועלענישן
מיט ליכט געקריינטע.

איך אַליין
בין
דער בלינדער שומר
פונעם רויטן
ציגל-זעמדעלע
אין צעשטויבטער
פּרוכנע.

איך אליין
בין
דאָס זילבערדיקע אויג,
וואָס מאַנט
דורך אַלע פינצטערנישן,
דורך אַלע שרפות
אין נישט-פאַרברענטן חלום.

אַלץ זעט
אין מיר.
אַלץ מאַנט
אין מיר —
פון אַלע פייעראוייונס,
די צעפאַלענע
די צעשטויבטע
ביון לעצטן ציגל-זעמדעלע
אין פרוכנע.
ביון לעצטן דימענט-טרערעלע,
דעם נישט-אויסגעוויינטן
און
מיט אייביק ליכט
אַרומגעקריינטן.

שפיטאָל-לידער

א. באַגינען

באַגינען.
אַלע קראַנקע
זיצן נאָך ביים ברעג
פון אַ זומערדיקן טײַך.
זייערע פיס
זענען בלאַס,
נאַקעט,
שוים —
זייערע הענט —
זילבערנע וועסלעס
צום אַפּגרונט.

דער שלאָף —
אַ פאַרמאַכטער, שוואַרצער וואַגאָן
איבער ווייכע
מאַכיקע רעלסן.
ער איז געלאָפּן צום דנאָ.
צום געפאַנגענעם ליכט
פון צווייטן ברעג.

פּלוצעם —
אַ קוש.
אַ שטראַל ברייט זיך אויס
אויף מיין ליפּ.
דאָס ערשטע וויגליד
זינגט נאָך דאָס שענסטע
מאַמישע מויל.

און ער —
דער טאטע —
ציילט מינע פינגערלעך :
איינס... פינעף... ניין...
בלויז ניין ?
יא,
דאָס צענטע —
איז דער שטראַל אויפן בעט,
וואָס וועקט מיך
פון דנאָ —
אַ שטראַליקע וועסלע צום לעבן.

ב. אָוונט

צוויי געפֿלעקטע קרוגן —
צוקאַפֿנס.

די צעבראַכענע בלומען
ווילן נישט שטאַרבן.

אויך נישט —

דער שניי פֿון בעט,

אויך נישט —

דאָס ווייס פֿון דילן.

די סטעליע —

אַ הימל מיט געקרייצטן מילכוועג
אַלע קראַנקע ריטער איינצושטילן.

פֿאַרן פענצטער —

דער בעזבוים ברענט

מיט ליבשאַפֿט,

און מיט שינאה.

שקיעה פֿון געזונט

און זילבן פֿון וואָרט,

ליד פֿון תּאָוה

און חלומות.

וואָס חלומען איצט

די צעבראַכענע בלומען ?

וואָס זשומען איצט

די מידע פֿליגן ?

די שיינע קראַנקן־שוועסטער

איז געוואָרן אַ ביזן.

זי שוועבט

ביי מיין בעט.

די בין
זוכט האַניק
אין די געפלעקטע קרוגן,
אין די צעבראַכענע בלומען.
אַ שאַד זייער שטאַרבן,
אַ שאַד זייער טרער —
דער האַניק פאַרגליווערט אין בליטן.

איבער מיין בעט —
זי שוועבט —
די שוועסטער, די בין —
מיט לעצטן קוש
פון דער ערד.
אירע שיינע פליגל
זענען איינגעשפּאַנט
אין בעט.
זיי שוועבן מיט מיין גוף
אַרויף,
אַרויף —
צום הוילן קופּאַל
פון גאַטס צעגאַסענעם מילכוועג.

ג. צום שלאָף

איידער דו קומסט
זענען מיר נאָך אַלע
שלאַפע, קליינע גראָזן
צעטרעטן
פון שאָף.
דער ווינט
דאַרף ערשט קומען
פון בלאַע בערג
מיט פליגלען,
פולע
מיט שלאָף.

דער טוי
דאַרף ערשט זינקען
אויף די ווימפערן.
דאָס מויל
דאַרף ווערן
אַ דאַרף־ברונעם,
געעפנט
מיט געבעט
צו די פאַלנדיקע שטערן.

ווען ביסט שוין דאָ —
קומען נעענטער די בערג.
זייערע שטיינער
זענען שוואַרץ
מיט שלעכטע בשורות.
דער ווינט
פאַרטרייבט

דעם זינקענדיקן טוי.
מיר אלע
זענען מער נישט קיין גראָזן,
צעטרעטן
פון שאַף.

וואָס בין איך
פאַר דיר
דעמאָלט?
אַ צעקרישלטער קיזלשטיין,
פאַרדעקט מיט הימל.
זיסע ערד
געשיצט
פון הויכן הימלדיקן שאַטן.
דו אליין
העלפסט מיר זוכן
דאָס קלענסטע
צעטראַטענע גרעזל
מיט פאַרטערטע ווימפערן
אין שלאַף.

ד. נאכט

א פלעשעלע
מיט פליסיקן, זילבערנעם הייל-טראָן
פאַר מיניע יונגלשע טריבע אויגן
האַט אַ גאַנצע נאכט
צו מיר געשמייכלט
אין חלום.

אַזא קליין טראָן-פלעשעלע
איז אַמאָל,
אַמאָל,
געשטאַנען
אויף אונדזער קרומער קאַמאָד
אין דער היים —
מיט אַ לעפעלע איבערגעקערט
ווי אַ האַלבער, געפאַלענער הימל.

היינט בײַ נאכט
האַט די מאַמע מיר דערלאַנגט
אַ לעפעלע טראָן,
אַ לעפעלע הימל,
אַ לעפעלע טרערן.

כװיל מער נישט עפענען די אויגן:
זאָל דאָס פלעשעלע טראָן,
די קרומע קאַמאָד,
די מאַמע ביים בעט
צוריק אויפהייבן דעם הימל
וואָס איז געפאַלן.

ה. די שוואַרצע טיר

אונטן —

באַהאַלטן פאַר אַלע קראַנקע בליקן,
פאַרצוימט

מיטן גרינעם סוד פון עקאליפטוס

און פון יונגע בליענדיקע בושן —

שטייטו אָפּן, מיין שוואַרצע, אייזערנע טיר.

שטייטו אָפּן, מיין שוואַרצע אייזערנע טיר.

הינטער דיר —

הענגט מיין קילע פאַרלאַשענע בריק —

דער ליידיקער סאַרקאָפּאַג

צווישן דאָ און דאָרט.

אַ מאָל

וועט אויך

אַ פאַרשטיינטער פלאַם

פון טרערן און קושן

מיך פירן פון שלאָף,

אַראָפּ,

אַראָפּ —

צום גרינעם סוד פון עקאליפטוס.

אונטן —

דו וואַרטסט,

מיין שוואַרצע, אייזערנע טיר,

דו וואַכסט,

מיין שוואַרצע, אייזערנע טיר

לעבן עקאליפטוס.

ביי נאַכט

איז אַוועק

צו זײַן גרויסן שאַטן
מיין שכן.
זײַן גוף איז געוואָרן
אַ לויזע טראַטווע.
דאָס אייזערנע בעטל —
אַ גלאַזיקער טײַך
צווישן יונגע בושן, וואַרצלען
און מאַכן.

כ׳בין געוואָרן
אַ פּיש
און באַגלייט די טראַטווע.
מיין שפּיטאַל-כאַלאַט
האַט געפּליסטערט
פּטוקים תּהלים
צו מיין שטראַלנדיקן, טױטן חבר
לעבן גרינעם סוד פּון עקאַליפּטוס —
הינטער דער שוואַרצער, אַפענער טיר,
הינטער דער שוואַרצער, אַפענער טיר.

ו. אַפּעראַציע-טיש

איך ליג געבונדן —
אַ פאַרשנייטער קאַרנסנאַפּ
אויפן ליידיקן ווינטערפעלד.
איבערן קאַפּ —
אַ נאַכטהימל
אַן שטערן.
דורך די נאַזלעכער
פליסט
מיט דינע רעגן-שטראַלן
דער זויערשטאַף —
צו באַפרוכפערן
מיט ערדישער וואַרעמקייט
אַלע מיינע בלוט-געפעסן —
די ליידיקע זאַנגען פון שירה.

כ'בין גאַרנישט אויפן טיש.
ערגעץ ווי
זינגען זילבערנע בושאַזעס
פון די קינדהייט-פעלדער.
זיי שלעפערן מיך איין
מיט שקיעות גילדענע
און
מיטן זיסן זויערשטאַף
פון גאַטס אייביקן אַטעם.

כ'זע קיינעם נישט.
בלויז
הענטשקעס
אויף פליענדיקע הענט —

שאַרלאַך-רויטע
פון געפליקטע מאַלינעס.
אוי, ווי גוט זענען די פינגער,
ווי זיס
מיט יונגער מאַלינע-זיסקייט
פון מיין רויטער האַרץ-זשיוויצע.

כ'שוויים שוין אַוועק.
די צייט —
אַ פאַרשנייטער אייזבאַרג
ער שמעלצט שוין
מיט אַלע טרויערן
און חלומות.
זיי פירן מיך שוין צוריק
צום ווייסן סאַרקאַפּאַג
פון יסורים
און לידער-זיפּצן.

מיין מאַמע
מיט איר הייליק פאַלדן-פנים
שמייכלט
צווישן די בזשאַזעס.

פון די געקאַלכטע ליידיקע ווענט
נידערן די הימלען
איז געעפנטע בלאַע וויינבעכערס.
זיי טרינקען מיך אָן.
טראַפּן נאָך טראַפּן,
מיט שלאַפּגעטראַנק
פונעם ערשטן קינדער-חלום.

איבער די זילבערנע בושאָזעס
וואָגלט שוין
א יונגע מולד-לבנה.
די רויטע הענט
זענען זיי מחדש.
אזוי הענגט זי א גאַנצע נאַכט
ביז
מיין מאַמעס הענט
פירן מיר אַרויס פון בעט
צום גרויסן שטערנוואָגן.

ז. אַסטראַלע נסיעה

דאָ —

ביי דער אַסטראַלער גרענעץ
צום אין-סוף —
בלויבט קיין מאָל נישט שטיין
די לעצטע ערדישע מרפּבה —
די שוועבנדיקע שפיטאַל-ווינדע.

צוויי גרינע כאַלאַטן

פון חברה קדישאַ —
פּליגל פון פאַרשטאַרבענע אַדלערס —
פּליען אייליק
אַראָפּ,
אַראָפּ
מיטן געכאַפטן גוף
צום אַסטראַלן אין-סוף.

דאָ —

ווערן געפירט אונדזערע ביינער —
די פאַרוועלקטע חלומות,
די רויטע ליבשאַפטן,
די שוואַרצע צערן
און די צעבראַכענע שפיגלען,
וואָס וויינען נישט מער.

צוויי בערד פון חברה קדישאַ —
אַסטראַלע קאַמעטן
מיט ווייסע מילכוועגן —
פאַרפּרירן

די ווייסלען פון טאָג
אין נאַענטקייט פון אין-סוף.

דאָ —

זעט אונדז קיינער נישט,
אונטערן גרינעם אַסטראַלן צודעק.

דאָ —

לייגט קיינער נישט די האַנט
אויף אונדזער פאַרשלאַסן פנים.

בלויז ער —

דער רואה

ואינו ניראה,

דער פאַרבאַרגענער,

דער פאַרשוויגענער

אין די אַסטראַלע טראַקטן.

פון דאַנען —

דער וועג צו אים.

די געקרייזלטע בערד-קאַמעטן

ציטערן

פון אַסטראַלן טרויער

אין דער נסיעה.

אַ מאָל

וועט אויך אַזוי

זיין געפאַנגען מיין קאַפּ

פון אין-סוף

אונטערן גרינעם אַסטראַלן צודעק.

פאַרפרוירן

וועט דעמאָלט

הענגען

די לעצטע טרער אויף דער וויע —
ביז ס'וועט זי איינזאמלען
אין זיין האנט
דער רואה
ואינו ניראה
אין מיין לעצטער אַסטראָלער נסיעה.

זעגלען פון רחמים

הייליקע שפינערינס

ברענט,

ברענט

איז וועבער-קעלערן

דאָס טויטע שפינראָד.

וועבן, וועבן

די הייליקע שפינערינס —

מיניע גראָע שוועסטערלעך —

דעם רויטן פאָדעם,

דעם רויטן פאָדעם

פון טויטער כלהשאַפט.

שפּין, שפּין

בישוף-רעדל :

דעם פּיאָלעטן וואַלקן

פון כלהשאַפט,

די ווייסע קרוין

פון חופּה-שלייער,

דאָס גילדענע שטערנטיכל

פון טרער און פּייער,

פון טרער און פּייער.

דער קעלער — פאַרשאַטן.

איז דרויסן שנייט.

די הרובע פּלאַמט

פון כלהשן קלייד.

שפין, שפין
בישוף-רעדל :
דאָס ליד פון שפינערינס,
די הייליקע שפינערינס :
יעדער פאָדעם — אַ שלאָך,
יעדער וואַלקן — אַ דאָך,
יעדע טרער — אַ פייער
פון בלהשאַפט-שלייער.

איז דאָ נאָך אַ ווונד
גרעסער פון חלום ?
איז דאָ נאָך אַ וואָרט,
וואָס איז נישט דערמאָנונג ?

וועבט, וועבט
הייליקע שפינערינס,
הייליקע שפינערינס,
דעם רויטן פאָדעם,
דעם רויטן פאָדעם
פון טויטער בלהשאַפט.

פון אלע הימלען

עוואלען ז"ל

פון אלע
הימלען
ביסטו
דער פאָרבטיקסטער,
דער שקיעהדיקסטער,
דער פאָרהוילנסטער.
דו פאלסט
אין מיין שלאָף
מיטן ליכט
פון אונדזער פאָרשטאָרבנקייט.

ווי נאָר
כ'עפן די אויגן —
פאלסטו צוריק
אין דנאָ
פון מיין חלום.

ווי נאָר
כ'שליס די אויגן —
וואַכסטו אויף ס'ניי
און פירסט מיך
צו טויטע פענצטער
פון אונדזער פאָציאָטקע,
צו טונקעלע טויערן
פון געשטאָרבענע הייזער,
צו בלייבע שמיכלען —
פנימלאָזע,
אָן-גופיקע

אויף יענער ערד,
וואָס ברענט און ברענט
אויף מײַנע הענט
און
קאָן נישט פאַרלאָשן ווערן.

איך בין אַ טויט פענצטער,
וואָס דערקענט נישט די זון.
איך בין אַ טונקל טויער,
וואָס האָט פאַרגעסן דאָס געוויין.

צווישן באַגין
און נאַכט
בין איך אַ פֿייער־עיגול.
ער קרייזט
פאַרשלאָסן אין געפענקעניש
מיט ווונדער
און מיט ווונדן.
אַלע זיבן הימלען
וועקן מיר אויף סײַני
בײַ יעדער אשמורה —
כ׳זאַל זאָגן קדיש
נאָך די טויטע פענצטער —
און נאָך דיר.

זינגענדיקער טרויער

אזוי פיל אונדזער ליכט האָסט אונדז באַרױבט בײַ נאַכט,
אזוי פיל אונדזער גוטס — אין װינטיק אַש געביטן.
איז הייליק ס׳בלוט־געדעכעניש, נאָר הייליקער פון טױט
מײַן ייִדיש װאָרט, װאָס איז מיט זייער פלייש פאַרשניטן.

הייליק — דער בית־עלמין... נאָר הייליקער דער בוים —
בײַם שװאַרצן שטיין צוקאַפּנס אונדז צעבליט ער ;
הייליק איז דער טױט... נאָר הייליקער דער טרוים,
דאָס מינדסטע גראַז אין טאָל געראַטעוועט פון שניטער.

דאָס װאַקס־ליכט איז אונדז הייליק... נאָר הייליקער דער שטראַל,
װאָס צינדט דיין האַרץ מיט ליכט פון טרויער און פון װייטיק ;
נישט זינק, מײַן האַרץ, אין תהום, נישט זינק אַראָפּ, נישט פאַל —
דאָס פעלד איז גרייט מיט זױמען, װאָס װילן װערן צײַטיק.

הייליק — ס׳טױטן־טוך, געװעבט פאַרן טױטן גליד,
נאָר הייליקער — דאָס קלייד פון באַרוועסן משורר ;
פון אַלע טױטן־זריעות װעט אױפגיין אונדזער ליד
און הייליקן דאָס װאָרט מיט זינגענדיקן טרויער.

1955

די קליינע בלום

די קליינע בלום
איז גארטן
מיט פארביק־רויטן בעבער
האלט אָפּן נאָך
די שיינע
דינע קווייטן.

באלד קומען וועט
דער מולד —
אַ ווייטער טויטער רייטער —
און שליסן
אלע בלומען
מיט ווייסע פישוף־קווייטן.

די נאכט —
זי איז אַ וואָלף
פאַר אלע שיינע קווייטן.
פאַרציקט
דעם מינדסטן פלאַטער
איז ליכטיקן געווימל.

ווי אַזוי וועסטו
אוי, גאַט,
אונדז טרייסטן
אין דער פינצטער —
מיט דינע קראַנקע שטערן,
וואָס פאַלן פונעם הימל?

געשלאַגן ליגן זיי —
די בעבערס
און די קווייטן,
פאַרוויסטע און פאַראַשטע
פון דיַינע קראַנקע שטערן.
פאַר מיר
גיט ווידער אויף
אַ טאַג מיט שווערע קייטן,
און שוין שמייכלען
יונגע טויען
מיט קליינע זילבער-טרערן.

א תפילה

א שניי.
א שטערן.
א שטעג.
א וואלד.
א סאָסנע.
א ברעג.
א צווייג.
א פויגל.
א טריל —
אוי, גאָט,
דאָס איז אַלץ,
דאָס איז אַלץ
וואָס איך וויל.

מער נישט ווי דאָס
מיר באַשער:
א פנים.
א שמייכל.
א טרער.
א שניי.
א שטערן.
א שטעג.
א וואלד.
א סאָסנע.
א ברעג.
א צווייג.
א פויגל.
א טריל —
אוי, גאָט,

דאָס איז אַלץ,
דאָס איז אַלץ
וואָס איך וויל.

דערטרינק נישט
דעם שמייכל פון טאָג,
טייט נישט
דאָס אויג מיט דער טרער,
דער דיל,
וואו כ'טרעט אין דער פרי
זאָל זינגען
צו דיר פון מיין מי.
אויך דער בוים,
וואָס לאַכט פאַר דער שויב,
זאָל זיין פאַרן אויג מיר אַ לויב.

אַ שניי.
אַ שטערן.
אַ שטעג.
אַ וואַלד.
אַ סאַסנע.
אַ ברעג.
אַ צווייג.
אַ פויגל.
אַ טריל —
אוי, גאַט,
דאָס איז אַלץ,
דאָס איז אַלץ,
וואָס איך וויל.

די ערשטע רויז

די ערשטע רויז
אין גארטן,
געצונדן אין איר גלוט —
זי טוט מיר אזוי וויי.
דאָס פּרילינג־וואָרט
געפלאַנצט אין ליבשאַפט
און מיט בלוט —
איז מיר אַ דאָרן פון בליי.

אין פינצטערניש
האָט עמעצער גערויבט
דאָס לאַכנדיקע גרין
פון אונדזער אַרעם הויז.
האָט אויפגעפלאַטערט
אינעם חושך
די גראַע שפיץ און פּלעדערמויז.

דער טרויער —
איז לויטערער פאַרשטאַנד,
אַבער דו —
דו שפעטסט פון מיין טרויער
און
פון דער פאַרנונפט וואָס וויינט.
באַקלאַגן איצט מינע רייד
דאָס טויטע הייליקע געביין
אויף ברענענדיקער מויער.

די ערשטע רויז
אין גארטן,

געצונדן אין איר גלוט,
געפלאַנצט איז פון דער טרער.
שטאַרקער פונעם טויט
ווערט דער בונד פון בלוט
געהייליקט אין דער ערד.

פון יעדער טרער
געבוירן ווערט
אויף סיני
דאָס ליכט פון וואָרט.
דאָס יונגע גריין
זינגט
אין אַלע טאַלן.
נאָך יעדער פינצטערניש,
נאָך יעדער נאַכט פון מאָרד —
וועט ווידער אויפגיין
אונדזער חלום.

זעגלען פון רחמים

צו דיין צעבראָכענעם זעגל פון רחמים
וויינט אין פינצטער מיין געפאלענע לאַם ;
דיין שווייגן — דער סנה, וואָס פלאַקערט,
דיין רחמים — בלאַ-דנאַק פון ים.

די לאַם — מיין איינציק פאַרמעג איז,
אוי, וויכערס, דערטרינקט זי נישט מער.
מיר ביידע — פון דאַרשטן און בראַנדן —
פאַלן צום שטויב פון דיין ערד.

פון טרערן און טל — מיינע זילבן,
אויף הענט — מיין געפאלענע לאַם ;
ביז ס'וואָרט ווערט אַנטפלעקונג — זיי מיר
אַ זעגל פון רחמים אויף ים.

אוי, גאָט, ווי כ'בין אַרעם

יעדן אינדערפרי
איך צייל
אויף ס'ניי
מיינע קברים :
פון מיזרח,
מערב,
צפון.
דרום.
דאָס טאָג-בלוי
פאַרשווינדט
מיט דער זילב
אויף מיין גומען.
בלויז ער —
מיין שאַטן —
אַ בת-קול פון גוף
און פון חלום,
זוכט פשט
אינעם וואָגל
צווישן פּאַליצעס ספרים.

אוי, גאָט, ווי כ'בין אַרעם.

אַלע ספרים —
שווינגן
שוין איצטער
געטייטע,
באַפּרייטע
פון ווערטער-נצחונות,
פון חלום-מפלות,

פון געשטאָרבענע זונען

אין שטורעם —

אוי, גאָט, ווי כ'בין אַרעם.

פון אַלע חדרים

געבליבן

דאָס לעצטע,

דאָס שטילסטע :

מיט פשט פונעם חלום,

מיט פשט פונעם וואַגל,

מיט חשכות

פון מילביקע ספרים —

אוי, גאָט, ווי כ'בין אַרעם.

דאָ שטרעק איך

מיין קאָפּ

צו הימל-געוועלבוך.

דאָ וועבט שוין

די שפּין

פון גינגאַלד אַ בריק —

די אייביקע זילב

צום הימלישן טראַף —

איידער

ס'וועט פאַלן

איבער מיר דיין נאַכט —

מיט לעצטן פשט

אין ליימיקן פורעם —

אוי, גאָט, ווי כ'בין אַרעם.

מײַנע אַלע חדרים,
פולע
מיט תפילה,
מיט צערן
און צאַרן —
דאָרט וואָגלען
די ווערטער
געטײטע,
פאַרשעמטע,
פון טרערן באַפּרײַטע,
צי וועט כאַטש
אַנומלט
מײַן ערדישער חלום
אויפגיין אויף סיני
מיט הייליקער מילב
צווישן פאַליצעט ספרים?
אוי, גאַט, ווי כ׳בין אַרעם.

שטויבן-שריפט

וויפל טײַכן האָבן שוין געזונגען דיר ערב טויט?
וויפל סאַסנעס האָבן דיר זייער ווידוי-קרעכץ פאַרטרויט אין תהלים?
פאַרהיט מיך פונעם לעצטן פחד, רחמימדיקער פישופמאַכער,
כדי ס'לעצטע וואָרט מיט שטילקייט און מיט שירה איינצושטילן.

פאַרהיל מיך מיט דיין הייליק שווינגן, פאַרוויג מיך מיטן שאַרף פון רײַסן קריעה
און אויך מיט אַלע גרינקייטן און סודות פונעם וואָלד און בליץ.
דיינע טײַכן, דײַנע סאַסנעס — אַלע קומען ווידער צו מיין וויע
און כ'ווייס נישט אין מיין תפילה וואָס איז שלעכטס, און וואָס איז גוטס.

איך בין שוין איצט געוואָרן דיר אַ שטומע, אַפגעשײלטע קאַרע,
און דײַנע קליינע מוראַשקעס — זיי קושן מיך און שיצן.
פון אַלע טײַכן און פון סאַסנעס — כ'הער ס'געזאַנג דאָס קלאַרע,
ווידער כ'ווער פאַר אַלע ביימער ס'ליכט פון לעבעדיקע בליצן.

איך וואָגל שוין — אַ ליכט-שפליטער — אויף דיין אַזערע פון שווינגן,
מיט ברכות אַלע פון דיין הימל כ'בין אויכעט שוין באַוואָפנט,
פון אַלע טײַכן און פון סאַסנעס ווערט קלאַרער מיר יעטווידער סוד—
אַ נײַע שטויבן-שריפט זי ברייט זיך אויס אין מיין אייביק שלאָפן.

הימל דערבארעמדיקער

הימל,
הימל
דערבארעמדיקער,
פאר וואָס
שטאַמל איך אזוי
אין אַלע תפילות?
פאר וואָס
פאַל איך אזוי
אויף דיַינע טרעפּ?
פאר וואָס
איז מיין ברויט
אַזוי געזאַלצן
און ס'ווערגן מיך
אַלע טויטע צעפּ?
פאר וואָס
איז מיין צונג
נאָך אַלץ געליימט
און מיין וואָרט — געטייט?
צי וועסטו קיין מאָל נישט
פלאַנצן
ביי מיין שוועל
די זאַנג
פון פרייד?

אפשר
דאַרף איך נישט
דיך רופן אזוי:
הימל,
הימל,

דערבארעמדיקער —

נאַר פשוט :

דו,

דו,

— דו —

האַב רחמים

מיט מיין שטאַמלעניש,

האַב רחמים

אין מיין פאַלעניש.

איזן אלע פינצטערנישן

איזן אלע פינצטערנישן ליכטיקט בלויז די טרער —
אַ גלי-איין, וואָס אַקערט טיף אינעם געביין.
דער זוימען פון איר ליכט שפּראַצט ווידער פון דער ערד,
קום תפילה-טאָן צו די טויטע נאָר אַליין.

פאַרשטומט ביסט אונדז געווען דורך אלע דורות,
געשליפן אונדזער חלום האָסט אויף שאַרף פון חלף.
מיין וויג געשטאַנען איז אין פינצטערע אשמורות,
די קינדער-שרעק געטרונקען כ'האַב מיטן ערשטן אַלף.

איצט גייען אלע טויטע מישפט פון דיר מאַנען,
ווייל ביסט געווען זייער שווערד און אויך די שוואַרצע שייד.
פאַרהיט אונדז, גאָט, פון פחד, פאַרהיט אונדז פון סכנה,
צו הייליקן דיין שם מיר זענען ווידער גרייט.

ברעגעס

פון אלע ברעגעס
זינגט בלויז
דער לעצטער הימל-ברעג :
בלאָ-תהלימדיק,
גריין-לאַנקעדיק,
גאלד-שקיעהדיק —
אינגעשפּאַנט אין הלומדיקע
רעגן-בויגנס.

פון אלע פענצטער
לייכט בלויז
אַ קליינע
צעבראַכענע שויב :
מיט רעגן-בויגנס פאַרשטאַרבענע,
וואָס האָבן אַמאָל געשיינט.
דאָרט זיצט נאָך אלץ
מיין דאָרע מאַמע פון מאַגעלניצע
און וויינט.

פון אלע היימען
ברענט בלויז
די לעצטע היים ;
מיט שנייען-בלוט-רויטע,
מיט רעגנס סם-שוואַרצע,
מיט האַגלס שטערנדיקע —
אלע זינגען נאָך
תהלים צו די טויטע.

פון אלע ברעגעס
שטייט אָפן בלוז
דער חלומדיקער ברעג
צום גרויסן שלאָף:
ער עפנט
די געשלאָסענע טירן,
די פאַרצוימטע פענצטער,
די פאַרריגלטע מויערן
און אויך —
אלע פנימער
מיט קיניגלעכע טרויערן,
וואָס זענען מער נישטאַ.

פון אלע ברעגעס
כ'זע זיי אלע שמייכלען
אין די לעצטע רגעס:
פרייַ פון ערד,
פרייַ פון נאַכט,
פרייַ פון פחד
און פרייַ
פון פּייערדיקן תהום
ביים לעצטן הימל-זוים.

דער טעפער

ווער זאָגט :
אונדזער ליד איז פון שפינוועב ?
ווער זאָגט :
אַז געוויין — זענען טרערן ?
נישט שפינוועב,
נישט טרערן —
פירן דיר אַוועק
פאַרוואַגלט
פון מענטשן.

דו אַליין —
ביסט אַ שטום־געוואַרענער טעפער,
אַ גילגול
פון גרודעס ליים און שטיין.
אַ פונק
פון אַ פאַרלאַשענעם שטערן.
זיצסט
אויף דער שוועל
און וואַרטסט.
דאַונסט
און וואַרטסט.

אויף וועמען וואַרטסטו ?
צו וועמען דאַונסטו ?
אַלע טעפ זענען שוין צעבראַכן
און דו —
וועסט זיי נישט פאַרריכטן.

אלע לידער
ווערן שערבעלעך צעבראָבענע
ביים תהום.
וועסט זיי נישט פאַרריכטן.
וואַרעם —
צום קלענסטן תיקון
דאַרפסטו האָבן
די גנאָד
פון אים —
פון אייביקז און פאַרהוילענעם
טעפער.

שם המפורש

פון אלע שטורעמס,
פון אלע תהומען,
פון הימלען געפאלענע
מיט ביז און שלעכטס —
האָסטן, מיין וואָרט, מיט מיר
דעם טויט געמיטן.
יעטווידע שעה ביסט איצט
מיין פרייד
און אויך מיין קרעכץ
און פון סכנה
וועסט מיר ווידער היטן.

כיבין נישט אליין.
דו ביסט מיין טרייער האַרץ־באַשיצער.
דיין פייער גליט
אויף שטומער צונג.
די נאַכט — מיין ווונד,
דער טאָג — אַ בלוט־באַשפּריצטער —
צינדט־אָן די שטערן
ווען איר וויין און זינג.

געהיטן האָסט מיין הויך
אין ליים,
אין פייער —
כיזאל קאַנען חלומען
פון פרידן און פון גוטס.
שוין גרינט דער טאָל פון ביינער

און ס'לייכט מיט אַלע חנען
דאָס וואָרט —
מיין שם המפורש —
וואָס האָט פון טויט געשיצט.

געשלינדערט האָסטו מיך

געשלינדערט האָסטו מיך
אויף טויטע פעלדזנס ברוסטן,
איך זאָל זייער פעלדזיקייט
מיט מיין מויל דערוואַרעמען,
איך זאָל פון גרינער פאַלמע
זייגן זאַפט און גלוסטונג —
און צוריקגיין אין דער שויס
פון דיין דערבאַרעמונג.

מיין האַרץ — געווען פון אַש
אַ פאַרברענטער סידור.
דאָ האָבן נאָך די טרערן
הייס געגליווערט.
נאָר ס'האַט דיין מידבר־פנים
אויסגעשפעט די ווידוי
פון מינע טויטע גלידער
מיט טרייסטנדיקן שווייגן.

די גרינע פאַלמעס דינע
פלאַקערן מיט בושה.
ווער האָט מיין אויג
אויף סיני מיט טרער געשלאָגן?
ווער האָט פאַרשעמט
פון טויטע די ירושה
און לעסטערונג פאַרזייט
אין אויפשפראַץ פון פאַרטאַגן?

מיך יאָגט דיין מידבר־אַטעם
איבער טויטע זאַמדן

און אינעם חלום
לוערן שאקאלן.
נאָר ביזוייס :
אין פינצטערניש
דו וועסט נאָך צו מיר לאַנדן
און ביז מיין לעצטער שעה
וועסט מיר נישט לאַזן פאלן.

נייע הייזער

כ'בין אַרומגערינגלט
מיט נייע הייזער :
שיינע ליכטנדיקע מצבות.
ווער וועט דאווענען
צווישן זייערע ווענט ?
ווער וועט שטאַרבן
צווישן זייערע ווענט ?

נאָך וויינט נישט דאָרט
מיין קינד,
און נישט מיין זויגלינג.
נאָך דרימלט נישט
אין שויב
דער זקן —
בלויז ווייסער שטיין
חלומט, חלומט.
די ווענט
לאַכן מיט סימנים
פון היעראַגליפן
איינגעראַווירטע
פונעם ווינט.
ס'גרייטן זיך צום פלי
קרומע פייגל-פליגל,
אַ צווייג —
אַ האַלב-פאַרבויגענער,
אַ קרוג —
אַ געשפאַלטענער,
ווי ס'וואַסער איז נישטאָ —
און וועט נישט זיין.

כיבין מתפלל
פאר די נייע הייזער :
זאל זייער שיינער שטיין
מיט די מצבות-היעראגליפן
תמיד זיין א נעסט :
פאר מידע פייגל-פליגל,
פאר שוואכע צווייגן גרינע,
פאר פולע קרוגן וואסער,
פארן שמיכל
פון וואכנדיקן זויגלינג
און פארן זקן
מיט זיין פארשטיינטן חלום
אין דער שויב.

ביז צום באַרג

ביז צום באַרג
וועל איך גיין, גיין, גיין
און פאַרזייען
דעם לעצטן זוימען פון ליכט.
אַליין וועל איך פאַלן —
אַ פאַרלאַשענער קנאַספּ —
אין שאַטן פון גאַט
און
פון אַן אַלטן פאַרלאַזענעם שטיין.

ביז צום באַרג
וועל איך גיין, גיין, גיין
און ווערן צוריק
אַ גרינע צווייג.
אַלע קוואַלן
וועלן
זינגען צו וואַרצלען אין וואַלד,
צו די פאַרשעמטע
אין טאַל
און
צום אַלטן, פאַרלאַזענעם שטיין.

ביז צום באַרג
וועל איך גיין, גיין, גיין
און ברענען
אין לעצטן זוימען פון ליכט.
אַליין וועל איך פאַלן —
אַ פאַרלאַשענער קנאַספּ —

און צינדן
די פליינען פון האגל און שניי
און
דעם אלטן פארלאזענעם שטיין.

ביטערע זאנגען

אין טיפן ברונעם
נאך בליט דער שווארצער טויט.
אין קינדס שווארצאפל —
שוין גליט
דער גרינער טרוים.
ביטער זענען אלע זאנגען
פון גאטס ברויט,
אונדזער שטוב — זי זעגלט
איבער רויטן שוים.

די תפילה ליגט פארמויערט
אין א שטיין.
דער שטיין — ער רוט
אויפן דנאָ פון ים.
גראָזן היטן
אין די נעכט ס'געוויין
פון אונדזער וויינישטאָק,
פארלאָשן אינעם פלאַם.

ווער וועט אויפהייבן
פון גרונטן אונדזער בלאָ?
ווער וועט שטילן
דאָס געוויין פון גראָז?
ממעמקים קראתיך יה —
פארלעש נישט אין מיין האַרץ
דאָס לעצטע אות.

ממעמקים קראתיך יה,
לעש נישט אינעם קינדס שווארצאפל

דעם טרוים.
מאך זיס די זאנגען
פון אונדזער טעגלעך ברויט,
פאראנקער נישט אויף סיני
אונדזער שטוב אין תהום.

דער לעצטער חלום
גליט אויף אונדזער ברעם.
די לעצטע תפילה
זוכט דיין שטומע גנאד.
ממעמקים קראתיך יה —
פארלענד די ביטערניש
פון דייע זאנגען, גאט.

שטיינער

איר האָט
געוואָרפֿן אין אים
שטיינער —
פֿון דער קינדשאַפֿט־גאַט
ביז צום זיקנה־טויער,
שטיינער האַרטע,
שפיציקע —
פֿון יעדן פעלדז אַ שפּליטער.

איר האָט
די שטיינער אויפגעקליבן —
פֿאַר זײַן יעדן וועג אַ דאָרן —
וון נאָר ער וועט אַ טריט טאָן,
ביז —
ער איז געוואָרן
פֿון אַלע שטיינער
זייער שטייניק־טויטער היטער.

איצט
ליגט ער אַ פֿאַרשעמטער
מיט זײַנע קילע ביינער
אונטער שטיינער.
איר האָט געוואַרט,
געוואַרט —
ביז ער וועט פֿאַלן —
דער פֿאַרגאַפּטער
און דער חלומדיקער ריטער.

איצט
ליגט ער שוין געפאָנגען
אונטער לעצטן שטיין
מיטן גוף פון אויסגעהויכטע לידער.

און
ווידער
ליגט איר שטיינדעלעך
קליינע,
שפיציקע
פון בית-הקברות-פעלד —
פון יעדן פעלדז א שפליטער —
אויפן שוואַרצן מירמלשטיין,
באַטריבטע
און מיט צאָרן
וואָס מער וועט איר זיין לייב
נישט האָבן
צו וואַרפן אין אים אינער שטיין
און דעם פאַרסמטן דאָרן.

נאָר ער —
ער איז פאַרבליבן ריין —
די קלאַרסטע טרער פון אלע טרערן-טייכן —
און איר —
איר טראַגט נאָר אַלץ
דעם רויטן קיין-צייכן.

אין שאַטן

אַלע פינצטערנישן
גליווערן
אויף אונדזערע ווייסע
פענצטער־ראַמען.
איך שעם זיך
צו וויינען.
צי ליכטן אין דער פינצטערניש
די טרערן?
מיין שטוב —
אַ שוואַרצע תּבּה.
כּ'הער די פּייער־טריט
פּון מיין טויטער מאַמען.
עפעס פּלאַטערט אויפּן דיל,
אַן אויג,
צי גאַר —
אַ גלימער־בליאַסק פּון שטערן?

ווי קומסטו פּלוצעם דאָ אַהער
פּון די פּייער־פעלדער אין אַשוויענטשים?
צי ביסטו גאַרנישט טויט
נאַר אייביק שווימסט
אַ ליכטיקע אין חושך?
צי ביסטו דאָ געקומען
פּון ספּנות היטן,
אונדז בענטשן —
און אפשר גאַר —
מיין האַרצקלאַפּן
אויף דײַנע פּייערטריט פּאַרטויש איך?

ווהיז זעגלסטו, מיין שטוב ?
צי רופט דיך ערגעץ ווו
א ליכטטורעם אין באָרטן ?
פון פינצטערנישן
שווימען ווידער
אלע מיניע טרויערן ;
א, וויפל מאָל מיר האָבן שוין
די רויו געפלאַנצט
אין אונדזער גאָרטן —
צי וועט די פינצטערניש
זי ווידער לעשן
צווישן טויטע מויערן ?

אלע בלעטער
באהאלטן זיך פאַרן טויט.
בלויז מיין האַרץ
אין שאַטן בליט
און וואַכט.
אלע גראַזן
זינגען שטום —
זיי ווילן נישט
אין פינצטערניש מער שטאַרבן ;
בלויז דו, מיין אויג,
שווימסט נאָך אַלץ
איבער תּהום און נאַכט,
געפירט פון ליכט
און אלע רעגנבוֹיגנדיקע פאַרבן.

די לאַנקע

דער טעפּעך אויפן דיל —
די לאַנקע פון די קינדער־יאָרן.
אין ווינקל
שטייט
דאָס בלאַסע מיידעלע
פון שכן,
באַהאַלטן
אין נידעריקן גראַז.
זי בעט מיך אַ קוש.
אַרום איר האַלדז
וויקלען זיך
גראַזן און פעדעם־שלאַנגען.
אירע הענט
אַזוי זיס —
אויך די האַר,
אויך דאָס גראַז —
אויף דער לאַנקע
פון די קינדער־יאָרן.

כ'בייג זיך
צום טעפּעך אויפן דיל, —
צום גראַז
און בין פאַרשפינט
אין לאַנקע־טעפּעך:
ראַזיקער, בלאַלעכער תּהום
פון דעמערונג און ליכט.
די לאַנקע ברענט.
פון קליינעם פענצטערל
ביים דאַך —

רופט די מאַמע מיך
מיט אזעלכע ווייסע,
וויגנדיקע הענט.

די נאַכט
געפינט מיך שלאָפלאָז
אויפן טעפעך.
כיליג
אויף מיניגע אַלטע פויסטן.
לעבן מיר —
דאָס בלאַסע מיידעלע פון שכן
וויינט נאָך אַלץ
פונעם קוש
אויף דער ברענענדיקער לאַנקע.

בלינדער מוילוואָרף

בלינדער מוילוואָרף —
מיין ברודער,
פאַרשטויסן אונטער ערד.
דו גראַבסט איר שויס
אין פינצטערניש
און זעסט:
די ערדענע סטעליע ליכט
מיט שטערנשטויב —
אַ מילכוועג —
פאַר אַלע געשטאַרבענע.

איר —
דיין בלינדער ברודער —
שטיי
מיט ביידע פיס
אויף ערד
און קלייב
פון הוילע קערנער
און פון שטויב
די גראַע שערבעלעך
צו מיניע לידער.

מיין קאַפּ
דערגרייכן וויל
דעם ליידיקן הימל-צויט.
איר בין בלינד,
בלינד,
בלינד —
ווי דער ווינט,

וואָס קרייזט
אין די בליענדיקע טאָלן
פון טויט.

צי דאַרף איר ערשט, גאַט,
ווערן אַ מוילוואָרף
אונטער זאַמד,
טראַגן אויף מיין ווייַסן קאַפּ
די סטעליע פון דיין ערד
ווי אַ קרוין,
פדי צו זען
ווי דיין חסד פלאַמט,
ווי ס'גרינט אין פינצטערניש
מיין לויזן ?

בלינדער מוילוואָרף,
אַנטפלעק פאַר מיר דיין ליכט
אין וואַגלענדיקן חושר,
מאַך גרינגער מיר דעם טאַג
צו טראַגן די בלינדקייט
פון דער וועלט.

הילצערנער פעגאז

א הילצערן פערד
אינעם גארטן —
מיין חלום,
געקאוועט
אין בלעכן-געשוועב.
פארבעטסט צו זיך
אלע יונגסטע רייטער.
זיי זענען נאך יונג —
און דו ביסט פון בלעך,
דו יאגסט זיי
פון וויגן ארויס אין די נעכט
מיט דיין פלי —
אלץ ווייטער, ווייטער, ווייטער.

אויך מיך דו פארבעטסט
צו דיין בלעכן-געשוועב,
כיוועל קומען —
האלט שטארק מיך ביים ציימל.
איך בין שוין געפאלן אמאל אינעם פלי
און כווייס שוין דעם וועג
אין די תהומען.

דו שוועב אין דיין ווינטיק
בלעכן געשוועב,
שפאן-אין די באפליגלטע פערד.
א רייטער איך בין
מיט צו-מידע פיס
און ס'האלט מיך געקאוועט
די ערד.

בלויז זיי דו פארבעט —
צו דיין בלעכן-געשוועב,
בלויז זיי — דינע יונגיטשקע רייטער.
זייערע פיס — ווייט פון ערד,
פון מלאכים — די הענט,
ביסט זייער הימל
מיט יעקבס לייטער.

אויך איך
וועל נאך קומען.
דיין גזשיווע פון ווינט
וועט מיך פירן
צו וואַרצלען און קווייטן.
מאך פריי מיר דעם זאָטל
פאַר נאַכט, וואָס איז בלינד —
לערן מיך רייטן, רייטן, רייטן.

דאָס ליד קעגן טויט

דער אָוונט — אַ בלאָער, קרישטאָלענער בעכער,
ווי פייגל טרינקען דאָס געזאַנג פון פּרילינג.

לאַמיר אַלע,

וואָס האָבן געגעסן דאָס אַש פון די טויטע
און אונדזער חלום איז בלינד פון זייערע ווייסע ביינער —
לאַמיר אַלע זינגען ווי די אָוונט-פייגל
אונטער דעם קרישטאָלענעם בעכער פון פּרילינג.
אונדזער מויל איז הונגעריק צום געזאַנג פון די וואַלקנס
און שוין זאָט מיטן אַש פון די טויטע.
אונדזער וואָרט ליכטיקט פון דער נישט-געשטאַרבענער זון —
און אינעם נאַכט-ליכט פון זייערע ווייסע ביינער.

לאַמיר אויפשטיין און מיטזינגען

דאָס געזאַנג פון יעדן פּויגל-שנאַבל.

לאַמיר אויפשטיין ווען די שטערן ציטערן נאָך איבער ערד
און ווילן אַראָפּפאַלן ווי אומצייטיקע עפל.
לאַמיר אַקעגנגיין יעדן געבויענעם שאַטן,
וואָס טראָגט אין זיינע שטראַלנדיקע הענט
די זעג,

די נאָדל,

דעם האַמער,

און אויף די ברעמען —

די ביינאַכטיקע טרער.

לאַמיר זינגען דאָס שיינע טרייסט-ליד פאַר די טרויעריקע,
וואָס קאַנען נישט פאַרגעסן אינעם טויט.

וואַרעם אַלע פייגל זינגען פאַר זיי :

פאַר די שטילע וועבער,
פאַר די הכנעהדיקע שוסטער,
פאַר די זינגענדיקע שניידער,
פאַרן פאַרחלומטן פויער —
און פאַר אַלע יונגע פאַעטן,
וואָס זייערע קינדער-ליפן שטאַמלען נאָך און בעטן
צו נעפלען, צו נאַכט און צו פחד.

לאַמיר זינגען צום בעקער, דעם פאַעט-מכשף,
וואָס קנעט-אויס פונעם ברויט-טייג
דאָס ערשטע זון-ליכט אינעם קילן מאָרגן
און באַשיט עס מיט פלאַטערנדיקן שטערן-מאַן פון דער נאַכט —
דאָס זינגענדיקע ברויט פאַר אַלע פּרילינגדיקע מענטשן.

וואָסער שריפט שרייבן די טויבן אַזוי בשורהדיק?
פאַר וואָס בלען שוין די בלוט-פלעקן אויף ווענט ווי יונגע רויזלעך?
צי האָט דאָס ליכט דעם תּלין שוין דערוואַרגן?
וואָס וויל דער ווילדער וויין אויף מיין געשטאַרבן פענצטער?

הער, הער,
ווי שוין די יונגע פייגל זינגען אויף בית-עלמינס
און וועקן-אויף פון טויט אַלע געהאַנגענע ווינטן.
הער, הער:

דאָס געזאַנג, וואָס פאַריאַגט דעם טויט,
דאָס געזאַנג, וואָס פאַרווישט די טרער,
דאָס געזאַנג פון פּרילינגדיקן פּרידן,
דאָס געזאַנג פון שטראַלנדיקער ערד,
דאָס געזאַנג פון נאַקעטן בלומענטאַפּ,
דאָס געזאַנג פון אַוונטיקן גאַז-לאַמפּ,
דאָס געזאַנג פון פאַרליבטע ביימער,

דאָס געזאַנג פון אַלע ביכער־שענק
און דאָס געזאַנג פון שאַרפע אַקעראַייזנס,
וואָס שנעלדן מיט זייער ווייסקייט די ערד,
ווי פאַרדלומטע, שווימענדיקע שיפן.

ווער וויל זיי אַלע טייטן ?
ווער וויל טייטן דאָס געזאַנג פון די פעלדער ?
ווער וויל טייטן דאָס ליד פון די וואַלקנס ?
ווער וויל טייטן די סאַמעטענע ווינטן ?
ווער וויל טייטן די פאַרליבטע ביימער ?
ווער וויל פאַרשיטן די ביכער און קינדער־ליפן
מיט אַש און טויט ?
ווער וויל מיינע אויגן צודעקן מיט נאַכט ?

לאַמיר אַלע אויפשטיין מיט די ווינטן קעגן טויט
און זינגען :
קעגן שרפה,
קעגן טשאַד,
קעגן שינאה,
קעגן חשד,
קעגן מעסער,
קעגן שווערד,
קעגן טויט־גזר
אויף דער ערד.

מאַרגן וועלן אַלע מיטזינגען דאָס ליד —
כאַטש ווונדיק זענען נאָך די הענט פון טויט.
די ערד איז גרייט צו עסן דעם זוימען פון פרייד,
כאַטש ווונדיק איז איר מויל נאָך פונעם שרויט.
מאַרגן וועלן אַלע אַראַפּנידערן צו אונדזער שוועל

און זינגען מיט די ווינטן פון ליבשאפט —
אונדזער שטראלנדיק ברויט.
אויף אונדזער מויל וועט הענגען אַ זאָפטיק טרויבן-שטענגל —
דאָס ליד קעגן טויט.

1950

וואַרצלען פון פייער

וואַרצלען פון פייער

פון אלע ספרים —

קברים.

בלויז ליכט-וואַרצלען

גליען

אין פינצטערניש פון תהום.

אַ שווערד האָט אונדז

צעשניטן

און צעפאַכטן,

וואַקסט-אויס פון יעדן שטראַלן-אות

ווידער אונדזער בוים —

מיט וואַרצלען פון דיין פייער.

פון קלענסטן שטראַלן-אות

וואַקסט ווידער אונדזער חלום —

אַ לייכטנדיקער, ייִחוספולער גאַרטן.

דורך אלע קברים

און קאלטע טויטע וואַרצלען

איך גיי אַנטקעגן דיר,

מיין גרינער באַרטן —

מיט וואַרצלען פון דיין פייער.

פאַרהיט אונדז, אייביקער, פון פּרַת,

פון ווידער ווערן בוים

צעשניטן און צעפאַכטן

פון פאַרסמטער שווערד.

פארגלי אונדזער שטראלן־אות
מיט חלום און בטחון
פון אַ גרעזל אויף דער ערד —
און מיט וואַרצלען פון דיין פייער.

זיי בלאַנקען

זיי בלאַנקען — די מעסערס אין קרעטשמע.
די פלעשער — צעברעקלט מיט שפירט.
אַ שיפורער זינגט נאָך דער פויער
און איך בין צעשטאַכן אין מיט.

אין מיט פון מיין גוף כ'בין צעשטאַכן.
פון מעסערס דער קרעטשמע־דיל בלאַנקט.
ווער וועט דאָ הערן מיין כליפען?
איך טאַנץ אויפן דיל מיט געזאַנג.

פון טומאה זיי לייכטן — די מעסערס.
איך ווייס נישט צי טאָג איז, צי נאַכט.
זיי בלאַנקען — די מעסערס אין קרעטשמע.
דער שטן — פון פלעשער ער לאַכט.

איך ליג שוין צעפערטלט אויף שטיקער.
איך ווייס נישט דעם וועג צו דער טיר.
ס'וועלן הונדערטער דורות געדענקען
די מעסערס געוואָרפן צו מיר.

כ'פליסטער

כ'פליסטער
פאַרשעמט
יעדן אינדערפרי
צו מינינע צוויי טויטע
ידישע פנימער:
צו דער מאַמעס
אויגן
אונטערן בת־טובימדיקן שלייער
און
צום טאַטנס שטערן
מיטן שוואַרצן תפילין־קעסטעלע —
דעם של־ראַש פון פייער.

די מאַמע
גרייט זיך
צו אַ יתומהס חתונה.
מינינע ליפן
ליגן
אין די פאַלדן
פון איר געבאַרגט קלייד.

דעם טאַטנס באַרד
פרירט
אין אַ סאַזשלקע.
דאַרט
ליג איך אויך
דערטרונקען
אויפן דנאָ.

יעטווידן באגינען
גיי איך זיך טובלען
אין דער געפרוירענער
סאזשלקע.
א גאנצן טאג
גיי איך אַרומגעדילט
מיט דער מאַמעס בת-טובימדיקן
שלייער —
און מיטן טאַטנט
שטערן.
פון דאָרט
גליט נאָך אַלץ
צו מיר
פון דנאָ —
דער מאַמעס טרער
און דער של-ראָש פון פניער.

דאָס ווייַסע מעסער

אַזוי פיל יאָרן שוין נישט געזען דיין פנים, מאַמע,
האַט אונדז דער חלום היינט אויף סיני געפירט אין צווייען.
געטאָ-דעמער. פון ווייסן ציכל נעמסט דאָס ברויט מיט פליסטער :
— דאָס לעבל ברויט, מיין זון, אַ גאַנצע וואָך דאַרף אונדז סטייען...

דו האָסט געשניטן ס'ברויט מיטן לאַנגן, ווייסן מעסער
און ס'מעסער האָט פון ווייסקייט די אויגן מיר פאַרבלענדט.
און זע: ס'איז נישט קיין שטאַל, און נישט אַ לאַנגער, ווייסער מעסער —
ס'איז נאָר אַ קליינער שטראַל געפאַלן פון דינע טויטע הענט.

דערנאָך האָסטו דאָס ברויט אויף סיני אין ציך באַהאַלטן
און ס'איז געלעגן דאָרט — אַ גראַער קינדער-שאַרבן. — —
דאָ בין איך אויפגעוואַכט. און ס'איז געבליבן פונעם חלום
דאָס ווייַסע מעסער אין מיין האַרץ ביז דער שעה פון שטאַרבן.

אלע בלעטער

אלע בלעטער
פאָרוואַנעט, צעטרעטן —
זיי ווערן אין ערד
ווידער זוּימען.
פון טרערן, וואָס כ'זאַמל בײַ טאָג —
בלײַען ווידער
בײַ נאַכט מײַנע טרוימען.

זאָג,
ווי איז
מיין יודישער לאַגל ?
ווי שטייט
דער בעכער פון וויין ?
זײַ מוחל, די טיר כ'האַב פאַרריגלט,
איידער דו וואַרפסט מיר
אַ שטיין.

איך צייל נאָך די בלעטער.
זיי האָבן
אַמאָל דאָ געבליט
און געגרינט.
צי שיין איז
אין שקיעה
צו הערן ס'געוויין
פון די בלעטער אין ווינט ?

זאָג,
ווי איז דער ברונעם ?
דער וואַלקן ?

פון הימלען
דער אנהייב, דער סוף?
אלע בלעטער —
פארוויאנעט, צעטרעטן —
צי איז עס פארן הארץ
נישט א שטראף?

נאר דו —
וועסט דאס הארץ
נישט דערהערן.
די טרער —
וועסט אויך נישט דערזען.
די שטראף פאר איינעם
צו קליין איז.
כ'זעל טראגן דעם עונש
פאר צען.

כ'בין געוועזן שוואַרץ פֿייער

כ'בין געוועזן
שוואַרץ פֿייער.
א גרין וואַרט
פֿאַרן ווינט.
א בלאַער טוי
פֿאַר דער טרער.
א בריק
פֿון מיר צו דיר.

איצט בין איך
א פֿאַרשלאָסענער טורעם:
מיט שטיגן הענגענדיקע,
מיט שטאַפלען ברענענדיקע,
מיט חללס לייכטנדיקע —
צו יענער זייט —
צו דיר.

איצט
בין איך שוין נישט פֿייער.
כ'בין
צעטראַטענער זאַמד,
א טרייסט פֿאַרן ווינט.
כ'בין
זינגענדיק וואַסער
פֿאַר מיין טויטער קעל.
כ'בין
דיין שטערן־געטראַנק
פֿאַר מיין שטילסטן וועג.

קיינער זעט נישט מער
מיין שוואַרץ פייער.
קיינער הערט נישט מער
דאָס גרינע וואָרט.
אַלע זאַמלען פון פעלדער
דעם טוי
פאַר זייער קרישטאָליק געווייזן.

כ'גיי-אַרויס
פון פאַרשלאָסענעם טורעם
און ווער אַש.
צוזאַמען מיט שטיגן
הענגענדיקע,
מיט שטאַפלען
ברענענדיקע,
מיט חללס
לייכטנדיקע.

כ'ווער צוריק
שוואַרץ פייער
איז אַלץ,
איז אַלץ,
וואָס איז מער נישטאַ.

תהלים פאר די טויטע ביינער

איר טראַגט נאָך אַלץ אַ שוואַלבן-גוף אויפן האַרץ פאַרוואַרפן,
געבונדן מיט אַ גראַעַר שטריק פון שפּאַט און חניפּה;
און פּדי ס'געזאַנג מיט פּרומער צביעות אַנצושאַרפן —
האַט איר דאָס אַשיק האַרץ צו תּפּילות נאָך גערופן.

פון שוואַרצע זומפן רופן קולות: נישט פאַרגעסט!
און איר — צום וויינטיש האַט פאַרבעטן אַלע טויטע געסט,
פון שווימענדיקע בעכערס טרינקט איר זייער בלוט
און הערט נישט ווי עס יאַמערן די ווייסל און דער פּרוט.

אייערע אויגן זענען הויל מיט טומאה-חלום פון אַ גראַשו,
אַז בוש פאַרן טויטן-דור האַט איר זייער טויט פאַרראַטן;
איין שוואַרצע נעכט ער וויינט נאָך אַלץ אין מיר אומפאַרלאַשן —
דער ווייטער, גראַעַר שאַרבן פון מיין טויטן טאַטן.

הויר קלינגט דער זילבערשטיק אויף אייער גלאַטער צונג
און לאַנג פאַרשטומט שוין די צוואַה פונעם שטנס קלונג.
נאַר ערגעץ וווּ זי הענגט פון בלוט און אַש די וואַג,
געבוירן ווערט אין עופּעלע אויף סיני דעם נביאס קלאַג.

שוין ווידער האַט איר ס'מאַלצייט נאָך אַלע טויטע צוגעגרייט,
די גאולה-פאַן — אויסגעשפינט פון זייער טויטנקלייד;
ס'וועלן בעכערס אַנזאַמלען אונדזער טרעריק יידיש אַות
און מיט ליכטיקייט פאַרפלייצן דעם שדישן כאַאָס.

דערווייל — האַלט איר די טרער פאַרזיגלט טיף אין בייטל,
זי אויסגעמישט מיט פאַלשן זילבער ווי ציגינער;
נאַר גלייב: זיי זענען דאָ, די למד-וואָוו, אין אַלע צייטן
און זינגען שוין דעם תּהלים פאַר די טויטע ביינער.

אלע מיינע ביימער

אלע מיינע ביימער
שטארבן.
אלע מיינע טרוימען
שטרויכלען.
די, וואס וועלן פון מיין שוויגן
ארבן —
וועלן אינעם טרויער
תמיד שמייכלען.

אלע מיינע פייגל
פאלן.
אלע מיינע בליטן
וויאנען.
דאס תהלים-ליכט פון גאטס דינסטע
שטראלן
איז אין מיין טרערן-זעקעלע
פאראנען.

אלע מיינע פידלען —
קוילן.
זייערע סטרונעס —
נעפלען
און געוועבן.
ווען אלע מיינע וואַרצלען
פוילן —
זינג איך שוין אויף סיני פון סוד
און גרינעם לעבן.

1921

ניינצן הונדערט איין-און-צוואנציק.
ערב פסח.
זיסע צימערינג-ווינטן
קושן
די פאציאטקע-פענצטער.
ביקלייב
ערשטע
אומרייפע
גריין-גראנאטענע
פוילישע
וואלד-מאלינעס.

געחלומט ביי נאכט :
רילקע.
באדלער.
וויאן.
זייערע הענט
טראגן מיך ארום
פארפישופט
אין די געסלעך
פון באלוט.
זייערע לידער
זידן
אין די שליפן —
דורך קליינע
הימלישע
בלאז-זעקלעך.
וורובלעס גרא-גילדענע
טשיריקען מיר אקעגן :

— גוט יום־טוב!
כ'לויף אימפעטיק
צום ראָג.
צײַטונג־קיאָסק.
דאָס האַרץ —
אַ יונגער
זינגענדיקער זייגער.
די פינגער —
ציטערנדיקע ספרוּזשינעס.
כ'עפן די צײַטונג:
יאָ.
פאַראַן.
דאָס ערשטע ליד.
שוואַרץ אויף ווייס.
ישעיהו שפיגל: „משה“ —
„נייער פאַלקסבלאַט“
לאַדזש,
ניינצן הונדערט איין־און־צוואַנציק.

1976

ניינצן הונדערט זעקס-און-זיבעציק.
די צימערנינג-ווינטן
זענען טויט.
די וואָלד-מאַלינעס
בלײַען
מיט רויטע בלוט-קינקעלעך.
כ'קלייב אותיות
קליינע
צעבראַכענע
אין עצבות.
כ'הער ביז נאַכט
אין חלום
זייער לעצט געשריי :
מאַר-קיש...
קול-באַק...
זייערע לידער —
רויטע פעסטונגען
מיט צעבראַכענע לבנות.
אייביקער מולד.
די גילדענע פּאַווע
זינגט
פון ברענענדיקע וועלדער.
מיין האַרץ —
אַן אַלטער
קראַנקער
זייגער —
מיט לויזע ספרוזשינעס.
אין די שליפן
יאַמערט נאָך

ישראל ראבאָן,
א שיין ליד
פון פראַנסואַ וויאַז.
און מיין ערשט ליד —
איז אזוי ווייט,
אזוי נאָענט.
אזוי הייליק —
ניינצן הונדערט זעקס-און-זיבעציק.

גרינער וואַזאַן

געווען אין יענער שטוב
אַ גרינער וואַזאַן.
געווען אַ בלום,
אַ האַנט,
אַן אויג.

פון גרינעם וואַזאַן —
שערבעלעך.
פון דער בלום —
אַש-בליטן.
פון דער האַנט —
געלער ביין.
בלויז
דאָס אויג
איז געבליבן.

מיין אויג
הענגט דאָרט
ביז איצט
פאַרגליווערט —
איבערן גרינעם וואַזאַן.
איבער דער טויטער בלום
אויפן דנאָ.

טויטע שיפן

כ'וועל מער נישט זאָגן :
ס'איז פינצטער
אין די טיפן.
כ'וועל מער נישט זאָגן :
כ'בין טרויעריק
פון די טויטע שיפן.

כ'בין געוואָרן
א פליענדיקע,
קראַנקע מעווע,
וואָס גוססט תהלים.
אפשר
בין איר
א ציטערדיקע כוואַליע,
וואָס טראַגט
מיין חרובע וועלט —
די טויטע שיף —
אויף איר
ביגעוודיקן רוקן ?

צי זאָל איר
דערטרינקען די שיף
אין די טיפקייטן
פון ים ?
צי זאָל איר אַראָפּ
אויפן דנאָ
און ווערן
א גילדן פישל
אין גאַטס אַקוואַריום ?

כיוועל מער נישט זאָגן :

ס'איז פינצטער

אין די טיפן.

כיוועל מער נישט זאָגן :

כיבין טרויעריק

פון די טויטע שיפן.

דער האַלצהעקער

צי איז געבליבן
נאָך עמעצער דאָ מיט ליכט?
צי איז געבליבן
ערגעץ וווּ
דער האַלצהעקער?
אויפצוזאַמלען
דאָס געשפען
אין טויטן וואָלד?
ווער קאָן אַנרופן
זיין נאַמען, ווער?
איך — נישט.
דו — נישט.
אפשר בלוין זיי —
די טויטע.

די טויטע
ווייסן שוין אַלץ.
די טויטע זענען
פון טרערן און פון זאַלץ
און פון טרוקענעם
לייכטנדיק געביין.

פאַר וועמען
לייכטן זיי
אין פינצטערניש?
אפשר טאַקע
פאַר אים —
פאַרן האַלצהעקער

מיטן זאק
אויף דער פלייצע,
וואָס קלייבט שוין
דאָס געפאַלענע געשפען
אין טויטן וואַלד.

צו די געהאָנגענע

איז קעלערן
שימלען די פעסער וויין.
אויף ביידעמער
הענגען נאָך די געהאָנגענע.
קום מיט מיר אַראָפּ
איז די טויטע קעלערן.
קום מיט מיר
מחילה בעטן
ביי די געהאָנגענע.

צי מיינסטו
אַז זיי וועלן נישט דערהערן
ווי ס'קאָכט
דער רויטער וויין
איז די פעסער ?
צי מיינסטו
אַז זייערע קרומע ציין
עסן נישט דאָס ברויט
פון די פאַרשעמטע ?

שרעק זיך נישט
פאַר די שימלדיקע קעלערן
מיט די פעסער וויין.
הייב אויף
דיין קאָפּ
צו די געהאָנגענע
און זאָג צו זיי :
וויי צו מיין זינגענדיקן האַלדן,
אַ, ברידער מינע געהאָנגענע.

לעבן חלף

זיין פנים —
אן אויסגעקרומטער
רויטער חלף.
זיין שווערע פויסט
זוכט
עמעצנס א האלדז
אין דער פינצטער.

איך זיך
אנטקעגן אים
און שוויג.
דער חלף
וויקלט זיך אראפ
פון זיין פנים
און פאלט
אויפן דיל.

ער וויל —
איך זאל אים אויפהויבן —
דעם חלף.
אריינלייגן
אין זיין אויסגעשפרייטער
פויסט —
צוזאמען
מיט מיין אויסגעשטרעקטן
האלדז.

ליגט
דער חלף

אויפן דיל
צוויי טויזנט יאָר —
זאָל ער ליגן.
און איך —
כ׳וועל אייביק,
אייביק
לעבן —
לעבן חלף.

פיר מיך צוריק

כ'טו תפילה
יעטווידן באגינען :
גיב מיר צוריק
איר יידישע טרער,
וואָרעם —
איר פאַרשעמטע שטילע הייליקייט
וועלקט
אין מיין בלינד לעבן.

גיב מיר צוריק :
איר פרומע בלאַלעכקייט,
אַזאַ פאַרשטילטע
מיט רחמים.
איר הייסן קוש,
ווען זי האָט געוויינט
פאַרבאַרגן
אין מיין לאַנגער
קינדערשער נאַכט.

גיב מיר צוריק :
איר לעצטן הויך,
דעם שטילסטן קרעכץ
פון איר יידיש געפליסטער.
ס'זאָל ווערן אַ ליכט
אין מיין אייגן פאַרגיין
פון מיין בלינד לעבן.

גיב מיר צוריק :
איר איינציקן שבת־שטערן

אין הימל.
ער האָט אַלץ געזען
און איז נישט געשטאַרבן.
אַלע שרפות
זענען לאַנג שוין פאַרלאָשן,
נאָר איר פנים
ברענט נאָך צו מיר
פון די גלאַווניעס.

צו דיר איך בעט
אין מיין בלינדקייט :
לאַז מיר דערזען
איר הייליקן בליק
אויף די קרומע
בלאָע בענטש-ליכט —
צו איר —
צו מיין אוישוויצער מאַמען —
פיר מיר צוריק.

איז סאָד פון בזיון

יִיִּדִיש־ווערטער
מיט פנימלעך ריינע פון זינד.
יִיִּדִיש־ווערטער
מיט אויגן פאַרשעמטע פון שפּאַט —
אַלע קומען זיי צוריק אינעם ווינט,
צו מיין פאַרשעמטן און פאַרלאָזטן גאַט.
אַלע אַז גלי, אַלע אַז שאַטן,
האַרבסטיק־קרישטאַלענע זילבערנע טויערן
קומען צוריק פאַרשעמטע צו גאַט אַז.

איז סאָד פון בזיון
מינע פאַרשעמטקייטן בליען:
דער תהלים ליגט מאַכיק,
פאַרשפינט און הויל,
מיזמורים פאַרוועלקטע,
איז פרוכנע, איז קויל,
דאָס בליעכץ —
פאַרזונקען איז טויטלעכע בלויען
פאַרשאַטן מיט שניי
איז גאַטס סאָד פון בזיון.

פון אַלץ געבליבן:
בזיון און פאַלן.
די צווייגן —
געשפּאַלטן ווי שטייניקע שטראַלן.
צוזאַמען מיט גאַט
איז שאַטן פון ביימער —
איך טרינק פולע בעכערס
מיין תהלים פון אימה.

מיין טאטנס שטיוול

— מיין טאטנס שטיוול —
געלאַטעטע,
געקאָוועטע —
ליגן נאָך אינעם זאַמוז
פון אוישוויצער באַרג.

— די פאָדקאָוועס —
ווייסע,
געשליפענע —
בלענדן נאָך אינעם זאַמד
פון אוישוויצער באַרג.

פון דינע הייליקע שטיוול
געלאַטעטע,
פון די הייליקע פאָדקאָוועס
געשליפענע —
כ'הער נאָך דיין קול אין זיך:
מיין זון,
מיט אַזעלכע שטיוול
געלאַטעטע
און מיט אַזעלכע פאָדקאָוועס
געשליפענע —
כ'וועל אַקעגנגיין אַפילו משיח.

די האַנט

כ'האָב געזען :

אַ טויטע האַנט

אַרויסשטייגן פון שניי

אויפן אוישוויצער פעלד.

אַ האַנט בלויז —

אַן אַ גוף —

מיט צעשפרייטע פינעף פינגער

אינעם שניי.

דער גוף —

טיף אין שניי

פאַרהוילן

און

בלויז זי —

די טויטע האַנט —

האַט אויפן ווייסן אייבערפלאַך

פאַרזיגלט ווייסע ווערטער

מיט די פינגער אינעם שניי.

וואָס מיינט די זיגלשריפט

פון יענער טויטער האַנט?

בלויז מיין חלום

ווייסט

דעם באַשייד.

דאָס איז זי —

מיין לעבעדיקע האַנט —

וואָס פירט די שריפט

פון יענעם טויטן לאַנד.

און ווו איז מיין גוף ?
ער שווימט,
ער שווימט
איז הימלדיקן וואַלקן-טייך,
מיט אַלע רויכן
און מיט זינגענדיקע שוואַלבען
איז דער הייך.

כ'גי

כ'גי
און גיי
און ווייס נישט
דעם וועג
צום שומר.

אַ האַנט,
אַ בליק
פירן מיך
צום ברעג.
די בריק
פאַלט-איין
ביים נידעריקן ברעג
פון שומר.

כ'גי
און גיי
און ווייס נישט
דעם וועג:
צי הינטערן באַרג,
צי ווייטער פון ברעג
וואַרט דער שומר?

ביים ברעג פון שניי?
ביים ברעג פון טוי?
איין אַ זמר פון וויי?
איין אַ חלום פון בלוי?

ווי ביסטו, מיין היטער,
שומר פון ברעג,
שומר פון טוי
און שומר פון שניי ?
שומר פון בלוי
און שומר פון וויי ?

כ'גיי
און גיי
און ווייס נישט
דעם וועג :
צי הינטערן באַרג,
צי ווייטער פון ברעג —
וואַרט דער שומר ?

פֿאַעטן

פֿאַרבלאָנדזשעטע.
דעלירישע נאַכט־ריטער
זוכן אומעטום
פון לבנה־זוים
אַ זילבער־שפּליטער —
אויפצוהענגען דאָרט
זייער זינגענדיקע
טויטע פּידל.

קינדער
מיט גראָע בערד
פון אליהו הנביא —
וואַרטן זיי תמיד
אויפן גוטן חלום
פון שגעון.

איבער אַלע אוקינוסן
קרייזן
זייערע לבנות,
אינגעהילט
אין פּראַכט
פון אַ טרער.
זייערע דעלירישע זעגלען
פּלאַטערן
אין דער פינצטערניש
מיט אַזוי פּיל בענקעניש
צום הימלישן פּאַטער.

זיי וועלן
קייז מאָל נישט
אַנקומען —
צווישן הימל און ערד —
די פאַרבלאָנדזשעטע,
דעלירישע
נאַכט־ריטער.

קליינע
פאַרזיגלטע גיהנומס.
זיי ווערן נישט מיד
פון וויינען בני נאַכט
און פון זינגען
דאָס דעליריש געזאַנג
פון פאַרבלאָנדזשעטקייט
און פאַרטרוימטקייט.

גאַטס גרינע שטערן־צויטן
פון די נאַכט־געוועלבן
זענען די גוטע היטער
פון אַלע פאַרבלאָנדזשעטע,
דעלירישע
נאַכט־ריטער.

וואַגל

דין האַנט איז אַ חלף, דאָס וואָרט — אַ שפּיז,
ווי קאָן איר נאָך זינגען אין וואַגל?
דאָס ברויט איז אַ שטיין, דער בליק — אַ ביס,
די שטערן — אַ גרינער, שטייניקער האַגל.

מיין טיש איז אַן אַרום, אַ תּליה — דאָס ליד,
דער חלום — אַ בלוטיקע קייט;
געפּאַנגען איר זינג און זאַמל דעם צוויט
אין גסיסה נאָך ליכט, אין גסיסה נאָך פּרייד.

אַ גריל איז מיין האַרץ, געפּאַנגען אין נעץ,
לבנה — אַ בלוטיקער, רויטלעכער נאָגל.
צי שאַרפט זי דעם חלף? צי גרייט זי דעם קץ?
ווי קאָן איר נאָך זינגען אין וואַגל?

ביים אַלטן פּרוכנעוואַטן טיש

מיר חלומט זיך נאָך אַלץ :

כ'זיץ

ביים אַלטן

פּרוכנעוואַטן

טיש

איז אונדזער אַרעמער

באַלוטער היים.

ער שטייט

איז מיטן שטוב,

אַרומגעקריינט

מיט אַכט

יונגע

הונגעריקע

מיילער.

— איך —

דער עלטסטער.

מע וואַרט.

ווי זיס איז

דאָס הונגעריקע וואַרטן

ביים אַלטן

פּרוכנעוואַטן

טיש.

די מאַמע טראַגט

פון אייזערנעם קיכל

די וואַרעמע

גריץ.

א מילכיקער וואַלקן
פון פאַרע
שוועבט
ווי אַ חופּה-וועלאַן
פונעם קיכל
צום פּרוכנעוואַטן טיש.

כ/קוק אַרײַן
אין דער בלייבקיט
פון ליידיקן טעלער
און וואַרט.
ביז —
דער וועלאַן-וואַלקן
פאַלט
אויף מיין פנים

איך זע
דורך אים
די זון.
זי שמייכלט
פאַרשעמט
פון הינטערן וואַלקן.
דאָס זענען
די שיינע אויגן
פון מיין מאַמען.
זיי ליכטן נאָך אַליץ
צו מיר
יעדע נאַכט
אינעם חלום
ביים אַלטן פּרוכנעוואַטן טיש.

פון מיר ביז דיר

כיבין אויפגעגאנגען

כיבין אויפגעגאנגען
פון פינצטערניש
דיר צו זען
אין אויפשפראַץ
פון אַ טראַפּן ליכט.
צו הערן דיר
אין מינדסטן שאַרף
פון יעדער זילב.

האַסט געוואָרפּן
הלף-שניטן
אויף מיין ייִדיש פנים.
אַבער דינע גרינע בליצן
הערן נאָך נישט אויף
מיר צו בלענדן
מיט דיין ליכטיקייט.

ווען כוועל אַ מאָל
זיך אומקערן צו דיר —
וועט זיין
נישט טאָג,
נישט נאַכט.
דו אַליין
וועסט ווידער ליכטן
פון מיין יעדער זילב.

דו אליין
וועסט שמייבלען
מיט דיין ליכטיקייט
צו מיין פארלאַשן
פליישלאַז פנים.

ווען נישט דו

ווען נישט דו —
וואָלט נישט געווען
קיין רעגן.
ווען נישט דו —
וואָלט נישט געווען
קיין ווייצן,
אויך נישט קיין ברויט —
און אויך נישט
דער טויט.

דער טויט
פון דיין האַנט
איז אַ ברכהדיקער בינשטאַק
פול מיט האַניק.
זינגענדיקע בינען-מלפות
האַבן נישט מורא
אַרויפצוקוקן
צו די שטערן.

איך וויקל מיר דאָס פנים
מיט אַ שוואַרץ געוואַנט —
און גיי אויפזאַמלען
דעם האַניק —
דעם לעצטן האַניק —
איידער
ס'פאַלט אַראָפּ
אין תהום
מיין מאַרגנשטערן.

כ'לערן זיך אויסגיין

כ'לערן זיך אויסגיין,
פאלן
פון אלטע, שלאפע ביימער
ווען זיי וויאנען
און
קושן נאך די לעצטע שטראלן.

כ'האב אלץ נאך נישט פארגעסן
די גרינע שמייכלען
פון אלע פעלדער
און אויך נישט דעם ייִאוש
פון יונגע בליצן,
ווען זיי ווערן פלוצעם
אינגעלאשן.

איך שמייכל נאך
צו די הימלען נידעריקע,
דערטרונקענע
אין טרויעריקע סאזשלקעס.
איך אליין
בין שוין אַ פלאטער-פויגל,
אַ נאָקעטער,
אין מיין לידיקער נעסט
און וואָרט
אויפן שענסטן געשאַנק —
דעם לעצטן,
אַפגעהאַקטן
טרילן-זילב פון מיין קעל.

כ'לערן זיך אויסגיין,
פאלן
פון אלטע, שלאפע ביימער
און קוש
די לעצטע שטראלן
אזוי שטיל,
אזוי שטיל
ווי אין דער וואנט
גאטס פארבארגענע
הייליקע גריל.

ווען איך וועל מער נישט זיין

ווען איך וועל מער נישט זיין —
וועט אַלץ זיין אַזוי ווי איצט:
כיוועל שמייכלען צו דיר פונעם וויין
און ליכטן צו דיר פונעם בליץ.

ווען איך וועל מער נישט זיין —
וועט אַלץ זיין אַזוי ווי איצט:
וועסט לייענען די שורות אין בוך,
ווי מיין נאָמען איז שוואַרץ פאַרקריצט.

ווען איך וועל מער נישט זיין
וועט אַלץ זיין אַזוי ווי איצט:
אַלץ וואָס קלאַר איז, גוט און שיין
וועט אייביק זיין אין מיר געשיצט.

ווען איך וועל מער נישט זיין —
וועט אַלץ זיין אַזוי ווי איצט:
כיוועל שמייכלען צו דיר פונעם וויין
און ליכטן צו דיר פונעם בליץ.

דיין מויל

דיין מויל —
שוין פרי אַזוי
פאַרוועלקט.
דאָס שענסטע פרויען-מויל
וויאַנעט נאָך דער נאַכט.
אויך דאָס וואָרט
וועלקט שוין
אין מיין האַרץ —
נאָר נישט דאָס גרינע פייער
פון דייענע יונגע אויגן.

דייענע הענט
עפענען גילדענע פענצטער
אין חלום —
און רופן הילף ביי נאַכט.
קיינער ענטפערט נישט.
נישט איך —
אויך נישט מיין שאַטן.

בלויז
מיין מויל —
אַ געפאַלן בלאַט —
נידערט
אויף דיין פאַרוועלקטער ליפּ.
איך ווער
לעבן דיר
דאָס ליכטיקע ווידערקול
פון אונדזער ערשטער נאַכט.

אור הגנוז

פון מיין גוף — וועט אַ מאָל אַ בוים זיין,
אור-קוואַליק איז ער מיט גאַטס טרער;
מיין צונג — פון סדומיקע זאַלצן
שטאַמלט מיט ביטערער ערד.

צי וועל איך אַ מאָל אויסשיטן
דאָס גאַנצע זאַלץ פון מיין גוף?
צי וועלן די בלעטער און וואַרצלען
דערהערן מיין אייביקן רוף?

ביים ים-ברעג איך בין אַ שטיין בלויז,
פאַרוועבט מיט שימלדיק גראַז;
שוין רופט מיך אַהיים גאַטס וויינהויז
צו טרינקען פון אור הגנוז.

ציין

א שורה ווייסע, שיינע, פאלשע ציין —
זיי שפעטן פונעם מויל: נישט מיר, נאָר דו וועסט פאָרגיין;
דו עסט דאָס ברויט — און פילסט נישט מער זיין זאַלץ,
דאָס וואַסער שווענקט דיין גומען ווי אַ האַלץ.

יעטווידע נאַכט — אַ חלום בליט פון מיניע פאלשע ציין.
זיי דרימלען שטיל אין גאַלדיק גלאַז פון וויין;
און איך אַליין — כ'ביז שוין מיט אייביקייט באַשטראַפּט,
אַ שטילינקער איך העשע ציינלאַז פונעם שלאָף.

אַ מאַל, אַ מאַל — ס'קאָן אַנדערש שוין נישט זיין —
וועסט הייליק האַלטן אינעם וויינגלאַז מיניע טויטע ציין,
און איך — איך וועל אין ווייסער רוי שוין וויסן אַלץ —
און אויפגיין צוריק פון ערד מיט גוטן ברויט און זאַלץ.

נאַכטליד

צוויי אזייגער בני נאַכט.
בלויז דער מילכוועג
און די וויינענדיקע
זענען וואַר.

דער שטיינערנער דיל
שלאַפט.

אויף דער סטעליע —
אַן אַוונטיקע גריל.
כיִציל

די טרערן פון אַ גאַנצן טאַג
צווישן די פינגער —

ווי אַ בייטשל קרעלן.
דאָס בוך

ליגט פאַרשעמט
און אַפן.

אַ, גאַט, נעם אַוועק
אַלע שטראָפן

פון די שטיינערנע טויטע שוועלן
און אויך פון מיר —

די וואַכיקע נאַכט
פון דיִינע אין־סופן.

צוויי אזייגער בני נאַכט.
בלויז דער מילכוועג

און די איינזאַמע
זענען וואַר.

מיין בעט —
אַ ליידיקער, ווייטער סאַרקאַפּאַג.

ער וואַרט

מיין גוף איינצושטילן.

פארן פענצטער

א נאכטפויגל רופט

אין קליינע, צעבראָכענע טרעלן:

ווהיין?

ווהיין?

ווהיין?

עמעץ גייט אַראָפּ פונעם מילכוועג —

דורך ווייסע מירמלנע שטיגן,

ער וועקט-אויף באַהאַלטענע גרילן

און עופעלעך אין צעבראָכענע וויגן.

דערנאָך רופט ער אויס אַלע טויטע

צום אָפענעם בוך

ווי צו אַ תורה.

כ'הער יעדן קוש אויפן פאַרמעט,

כ'הער שוין: ער רופט אויך מיין נאַמען

און די ליפן פליסטערן: אַמן.

צוויי אַזייגער ביי נאַכט.

דער מאַרגנשטערן

זינקט אין ים,

געקעפט פון לבנהס זילבערנער האַק.

די ציפרעסן-שאַטנס ווערן בלאַ,

ווייס און פּיאַלעט,

און פירן מיך אונטערן אַרעם

צום בעט —

צום ווייסן, אָפענעם סאַרקאָפּאַג,

צו ווערן

באַלזאַמירטער שלאָף

לעולם ועד.

הילצערנע טרעפ

הילצערנע טרעפ
פירן צום הימל.
ווער טרײַבט מיך און יאָגט
צום חלום אין דרימל?

פאַרשלאָסן, פאַרזיגלט
שוין אַלע טירן.
ווער וועט פון חלום
אַהיים מיך פירן?

אפשר דאָס פענצטער
וואָס איז שוין בלינד?
אפשר דער זקן,
וואָס וויינט מיטן ווינט?

ווער וועט מיך וועקן
פון חלום און אימה?
אפשר דער שטערן,
וואָס פאַלט אויף די ביימער?

בלויז דיין שטערן
געשיקט פונעם הימל —
ער וועט מיך וועקן
פון חלום און דרימל.

באשיץ דעם צעבראָכענעם טיש

צוויי אַרעמע ייִדישע חלות
אויף מיין שוואַרצן, צעבראָכענעם טיש.
צוויי זונען, וואָס האָבן פאַרלוירן
זייער שבתדיק-ליכטיקן לבוש.

זיי דרימלען אויף פּראָסט־פּשוט האַלץ —
פאַרלאַשענע, טויטלעכע קעפּ.
צערונען פון זיי איז דאָס גאַלד,
פאַרהילטע זיי ליגן אויף קרעפּ.

פאַרקלעמט שטייט די פּרוי. זי וויינט,
געשטרעקט אירע ליכטיקע הענט:
— ווי קאָן איך זיי בענטשן אין פּיין,
אונדזער חלום, וואָס ליגט דאָ פאַרשעמט?

זי וויינט. אַ טרער ווי אַ קרעל
נידערט ליכטיק צום האַלץ פונעם טיש.
דער חלום — קומט צוריק אויף דער שוועל —
ס'האַט די טרער אים גערופן, געקושט.

זיי ליכטן שוין פּייערדיק־רויט
אונטער הימלען גאַלדיק־צעברענט.
די פּרוי — זי העשעט נאָך אַלץ,
דער ים — טרייסט מיט שווימיקע הענט.

דער ים און די טרער פון אים ברויזט,
די חלות, געצונדן אין קוש.
באשיץ אונדז, באַשעפּער, דאָס הויז,
באשיץ דעם צעבראָכענעם טיש.

אונדזער נס

אלע בעטלערס קניען אויף מיין שוועל,
דער בעל-שם-טוב טיילט זיי וויין און לעקער.
מיין אָרעם ליד — בטחון איז דיין זעל,
קעגן פחדים פאל נישט און נישט שרעק זיך.

אלע בעטלערס וואָשן זייערע פיס
אין בלאַע וואַסערן פון אונדזער אַלטן ברונעם.
דאָס ברויט איז ווידער מילד, דאָס וואַסער — זיס
און ס'צאָרנט נישט מער דער טויט אויף אונדזער פנים.

אלע בעטלערס זאָגן פאַרכטיק שירה,
מיין טויטער טאַטע דאָוונט אין דער מיט,
די מידבר-נאַכט האָט אַלע שטערן אירע
געצונדן פרום אין אונדזער יידיש ליד.

פאַר וואָס קלאָגן נאָך אזוי די הימלען ?
פאַר וואָס קניען נאָך אין שטויב די געסט ?
זיי זענען שוין נישט טויט די טויטע, נאָר זיי דרימלען
און בענטשן פונעם שלאָף דאָס ליכט פון אונדזער נס.

1955

דערמאָנונג

צו ב. ה.

דו האָסט באַגלייט מיט ווייטיק
און מיט רויטן צאַרן
מיין אָפשייד־טראַט —
יענעם טאַג פון פּוילנס ווינטער פּרײַען.
דו האָסט געזאַגט:
אַט לעשט זיך שוין אין דיר
דאָס פּײַער פון אַזוי פּיל יאַרן,
די צווייג, וואָס האָט געגרינט,
וועט אויפהערן באַלד צו בליען.

נאָר הער, ברודער ליבער:
דורך אַלע פּײַנען, טרערן און קרבנות
פאַרבונדן איז נאָך אַלץ דאָס האַרץ
מיט דיין זיג און שווערער שטרויכלונג.
און ס'האַט די צײַט —
מיט אַלע זשאַווער־צײַן פון אירע בראַנעס —
גאַרנישט נישט געשלינדערט
אינעם תּהום די אַלע שײַנע הייכן.

איצט ווייס איך —
ווי ס'ליגט דער סוד
פון מיין וויי און צאַרן.
איצט ווייס איך —
ווי ס'גרינט דער בוים פון מיין חלום:
די ווייטע ערד אין סיני־מידבר —
זי איז מיין גרינע היים געוואָרן,
די ערד, וואָס שפּראַצט מיט ליבשאַפט
און אויך מיט טויט אין אַלטע טאַלן.

און אויב עס וועט אַ מאָל אַ צווייג
איז פענצטער מיניעם — ווידער בליען,
און אויב עס וועט אַ מאָל דאָס וואָרט
ביי נאַכט מיר ליכטיק ווערן —
איז דאָס אַדאַנק מיין צאָרן
פון יענעם ווינטער פרייען —
אַדאַנק דעם פּייער-בונד
פון ליכט און טרערן.

1955

צו אַ ייִדישן דיכטער

ל. א.

פאַרברען די שוואַרצע טויטן-נאַרע,
פאַריאָג די גרילצנדיקע סאַווע,
פאַרלעש דאָס מתים-ליכט — די זמאַרע
פון גרינע ווערעם-נעכט געכאַוועט.

גיס-אויס די שוואַרצע טרויער-עמערט,
אַנגעפולטע מיט געשפענסטער,
זאַלן אויפגיין די כלי-זמר,
עפן. עפן זיי די פענצטער!

שניי — איז ווייס, ברויט — איז גוט,
זוך נישט פונעם דמיון פאַרבן;
דער בוים איז גריין און רויט איז בלוט —
און שייין איז אויך די צייט פון שטאַרבן.

דאָס העמד איז ווייס און שוואַרץ — די שיר,
דער האָן צערייסט די נאַכט באַגינען;
און ווער ס'וועט בלייבן אויף דער נאַרע —
דאָס ליכט וועט אים נישט מער געפינען.

1955

סטראָפּן

צו אַ געפּאלענעם יינגלשן שאַטן

לזכרון דעם געפּאלענעם אורי חדר ז"ל

פאַר וואָס שווייגן מיינע פינגער
מיט אַזוי פיל שוואַרצע נעכט?
פאַר וואָס פליסטערן מיינע ליפּן
פון אַזאַ פאַרייאַושטן ווינט?
אַלע ווערטער ייִדישע
זענען סיני ווי
שוואַרצע נעכט
מיט ווינט —
זיי זענען ווערטער
נישט פון גוטס
און נישט פון שלעכטס, —
ווערטער, וואָס קאַנען
קייַן מאַל נישט וויינען
אַזוי ווי איך איצט
צופּוסנס פון באַרג.

כיעפן דיר די טיר.
דו קניסט אויף דער שוועל.
קום אַרײַן, מײַן געפּאלענער,
מײַן זיגנדיקער קרבן!
כ׳האַב דיר געגרייט דאָס בעט
מיטן ווייכסטן גראַז,
אויך דעם טיש געגרייט
מיטן שענסטן ברויט.
בלויז

דיין יינגלשער שאַטן —
ער פעלט ביים מאַלצייט.

דו

און מיין טרער
אויף דער ווימפער —
זיי פעלן ביים טיש,
פדי מיר זאָלן ביידע וויינען
ביים עסן דאָס ברויט.

ווי לאַנג

דאַרף איך זיצן אויפן דיל,
פדי פון אונדזער שטומקייט
זאָל ווערן
אַ ברעקל בלאַער צוויט,
אַ קנאַספל ראַזער בעז?
ווי לאַנג

דאַרף איך וואַרטן
אויף דיין געפאַלענעם שאַטן,
כ'זאָל קאַנען אַפּווישן
די שוואַרצע נעכט
פון דייע יינגלשע ווימפערן?

עפנסט פאַר מיר אויף ס'ניי

דעם פעלדז ווי אַ טיר —

און כ'זע

ווי דו גייסט אַריין אין איר,
פאַרזיגלט מיטן ליכט
פון דיין געפאַלענעם יינגלשן שאַטן.

די באַרגוואַנט

ווי אזוי ביסטו אַרויף אויבן —
אויף דער באַרגוואַנט?
מיט דיין דורכזיכטיקן גוף,
מיט די פינגער,
וואָס האָבן נישט קיין שאַטן?
מיט אויגן פאַרשלאַסענע אין יונגקייט?
ווער האָט דיר אויסגעגליכן דעם שיפוע
פון גראַניט,
פון בראשיתדיקן שטיין?
ווער האָט אויפגעהויבן דיר
די טאַלן
און געמאַכט אזוי נידעריק
די פעלדזון?

דאָס זענען געווען זיי —
די גופים אָן שאַטנס.
די ביינער
וואָס זענען ווידער
געוואָרן ערד
אונטער די וואַלקנס
פון פּוילנס אַלע טויטן-טאַלן.
זיי
האָבן דיר געפירט
אונטערן אַרעם
אַרויף צו דער באַרגוואַנט.
זיי
האָבן געהערט
דיין האַרצעקלאַפן
אַזוי שטיל

און פאַרכטיק
ווי זיי הערן דעם ווינט וויינען
אין זייערע טויטנטאָלן.

זיי

האַבן דיר געפירט
אַרויף
צו דער באַרגוואַנט,
פדי מיר,
אונטן,
אין די גרינע טאָלן,
פייכטע פון אונדזער טרער.
זאָלן תמיד זען
דיין פאַלן,
דיין דורכזיכטיקן גוף,
די יונגלשע פינגער
וואָס האָבן נישט קיין שאַטן —
און אויך נישט קיין אימה.

אויפן גולן 1967

אַנטואַנעט פון טולוז

אַנטואַנעט — דאָס דאַרע מיידל פון טולוז
איז בלינד.

דער שטרויהוט אויף איר קאַפּ —
אַ טויטע זון,
געפאַלן פון הימלס בלאַעך הייך
מיטן ערשטן ווינט.

אַ שטראַל, געצונדן פאַר איר פינצטער אויג,
שווימט נידעריק אויפן גאַניק ווי אַ פיש.
אַט פאַנגט זי אים, אַט ליגט ער אויף איר שויס,
אַט ברייט ער אויף איר מויל — אַ פאַרליבטנס קוש.

דאָס זיידנטיכל פלאַטערט אין איר האַנט —
אַ שמעטערלינג מיט ווונדן און מיט פאַרבן.
זי זעט אים שוין, אַט גלעט ער שוין איר הויט —
אויך אַלע שמעטערלינגען ווערן בלינד אין שטאַרבן.

דאָס גרינע קלייד אַרום איר דינער היפט,
די ברענענדיקע פאַרב פון רויטן ליפּן־שטיפּט —
אַלץ בליקט אַרויף, אַרויף צום אויג, וואָס זעט:
דער שטרויהוט איז נישט מער אַ טויטע זון,
דער שמעטערלינג — ער פּוּזעט מער נישט בלינד אין גראַז,
אויך דער שטראַל — אַ פיש, געפאַנגען אויף איר קני,
צאַפּלט הייס מיט גאַטס רחמימדיקן גלי
און זינגט, און זינגט פאַר אַלע בלינדע —
און אויך פאַר דיר,
מיין אַרעמע אַנטואַנעט פון טולוז.

תימנער מיידלעך

מיין טעכטערל עוואַלען —
אויסגעגאַנגען אין געטאָ 1940

טאַנצן תימנער מיידלעך —
דאַרע, מיידע ציפרעסן.
דאָס מיידל פון פּוילן, פון געטאָ —
איך קאָז נישט, איך קאָז נישט פאַרגעסן.

די פאַלמע איז הויך און טרויעריק —
טרויעריקער איז מיין טאָפּאַליע.
דער אַדלער שווימט איבער בערג —
די גראַע שוואַלב איז מיין דאָליע.

די תימנער מיידלעך שווייגן —
פעלדזן פון נגב און פרמל.
באַשעפער פון אונדזערע וועלטן,
באַשיץ זיי מיט ליכט פון דערבאַרמונג.

די תימנער מיידלעך וויינען —
זיי זינגען פון קעמלען און יידן.
באַשעפער פון אונדזערע וועלטן —
היל זיי מיט ליכט און מיט פרידן.

זאָלן די תימנער מיידלעך
קיינ מאָל נישט שטאַרבן פּריציזטיק.
פאַרהייט מיר די ליבשאַפט צו יענער
אין זייער טאַנצן, שווייגן און ווייטיק.

1953

שוועבנדיקער גײסט

מיך פרייט דער פויגל מיט זײַן טריל,
מיך טריבט דער ערשטער טראָף פון גריל.
מיט גרינעם בלאַט, וואָס פאַלט פאַרשמאַכט,
איך ציטער פון דיין סוד בײַ נאַכט.

מיך פרייט וואָס כ׳בין דאָס וואָס כ׳בין
און ווער פאַרוועבט מיט גראַעך שפּין.
און וווּ איך בליק און וווּ מײַן ווענד —
ווער איך פאַרקלעמט פון מלאכס הענט.

דער מלאך שיצט מײַן מינדסטן טראַט,
און היט פאַר מיר איטלעך געבאַט —
איך זאָל אין מײַן פאַרגאַנג בײַ נאַכט
פרעמד נישט ווערן פון גאַטס טראַכט.

דערפאַר בין איך אַליין נישט מער,
מיך פרייט מײַן פרייד, מיר זינגט די טרער,
און וווּ איך האָב מײַן פוס געשטעלט —
דאָרט גליט אַ ליכט־שײַן אויף דער שוועל.

כ׳וועל נישט אַרויס פון פרייד, פון וויי,
כ׳בין ס׳זילבער־פלאַטערל פון ערשטן שניי,
כ׳בין ווייסער נעפּלס — מאַרגנרוי
און כ׳פאַל אויף ערד מיט ערשטן טוי.

אַזוי וועל איך אין קאַראַהאַד
אַרויסגיין און אַרײַן אין גאַט,
ביז ווידער כ׳וועל — ווער ווייסט באַשייד?
זיך האַלטן בײַ דער מאַמעס קלייד.

כיוועל ווידער שטאַמלען שייַן מיין ליד
פון טרער, פון פרייד, פון אַלץ, וואָס בליט,
פון אַלץ, וואָס לעבט און פאַלט אין קרייַז
פון ערשטן שוועבנדיקן גייסט.

צו אַ געפאלענער שוואַלב

זײַ מוחל —
מיין יונגע, געפאלענע שוואַלב.
ביים גרינעם מולד,
אין ציפרעסן-פינצטערניש,
האַט דיך
דער טויט באַגעגנט
אויפן קרייצוועג.
דו רוסט.
און ס'רוט מיט דיר
פאַרפלאַנטערט
צווישן ציפרעסן-שאַטנס,
וואָס זענען גריין און שוואַרץ,
אויך דער פידל-חלל
פון מיין געפאלן האַרץ.

מיין שויב
ציטערט
אינעם נאַכטליד
מיט יאַמער-רייד
פון יעדער פלאַנץ
אין מידבר.
כ'האַב ערשט געזען : דער לינדסטער ווינט
פאַרזיווגט קושט די ערד
און אַלע גרינע וואַרצלען
פון דער נאַכט.

און איצט —
מיין יונגע שוואַלב,

דו ליגסט ביים קרייצוועג
אין ציפרעסן-פינצטערניש
צווישן שוואַרצער תבואה
און גאַטס איינזאַם אויג.
ווי זילבערדיק דו בלענדסט
אין דיין לבנה-אַרון
אויפן קרייצוועג.
שוין גייען זיי —
אַלע נאַכט-ריטער —
די שוואַרצע מוראַשקעס — אויפהייבן
דיין קליינעם גוף פון לבנה-פאַרמעט
און אים וויקלען אינעם שוואַרצן בלאַט
פון באַנאַנע-בוים.

אויך איך —
איך וואַרט ווי דו
אויף גרינע פינצטערניש,
וואָס רופט צום ברעג
הינטער
די ציפרעסן-שאַטנס.
מיין נאַכט איז נאָך אזוי אַ גרויס,
גרעסער פון גאַטס פאַרגליווערט אויג
איבער די ציפרעסן-קרוינען.

זיי מוחל,
מיין יונגע,
טויט-געפאַלענע שוואַלב.
אויף אַלע קרייצוועגן
זינגען די נאַכט-מוראַשקעס
צו דער פינצטערניש, וואָס האָט דיך שוין

געפאָנגען.

זיי פירן דיר אַראָפּ, אַראָפּ
צום לעצטן זינגענדיקן טאַל
צום שענסטן זינגענדיקן טאַל.

צו יוליאָן טוויים

איין טאָג פון קבורה פון טווימס מוטער
אויפן ייִדישן בית-עולם אין לאַדזש.

דיינע הענט
פאַרצווייגטע
ביים ייִדישן קיין —
זיי זענען נישט טויט.
דיינע פינגער
גליען
מיט אַלטע
ייִדישע ווערטער,
מיט טראַפּן
און דערנער.
צווישן זיי —
אַ וואַלקן
געשטאַרבן אין שניי.
דאָ ברענט נאָך
דער סנה
פאַר דיין ייִדישער מאַמען.
זי שטייט
געבויגן אין דרייען
איבער די לייכטער פון שבת —
ווי דו
איבער דיינע שיינע טראַכייען.

דיינע קנאַכיקע
ייִדישע הענט
האַבן
דעם לייכטיקן זכות
צו טראַגן

איר קליינעם
ידישן גוף
צו דער ערד
צווישן יידישע אַבות.

איצט
זענען
דיינע יידישע פינגער —
פלייטן צעקרישלט אין פייער.
דו זינגסט
מיט טויטע יידן
אין אַלע פאַרברענטע קלויזן.
וויי, ווי ס'וויינט צו אונדז
דער קברנישער רידל
צווישן דיינע
שיינע ניגונים-טראַכטען.
ביי נאַכט
איך הער
פון דיינע פלייטן-פינגער
אַלע זיפצן
און קינות
אויף אונדזער אַלטער
יידישער פידל
פון בעל-הטהלים.

בינים אהל-פרץ

אין זיין 60סטער יאָרצייט

שטילער, שטילער...

דער האַלבער קופּאַל איבער דיר —
אַן איבערגעקערטע ימיקע מושלע
פון אונדזער זכרון.
ווי שטיל
פלייצט דיין היילנדיק ליכט
איבער אונדז —
שטילער, שטילער,
שטילער ווי די שטילקייט.

נעמט אַוועק די פאַרוואַנעטע צווייגלעך
פון זכרון —
ס'איז בליצייט אין יאָרצייט.
לאַזט די קינדער
אַוועקלייגן אויפן שטיין
זייער ווייסן פּרילינג:
בלענדיקער חלום,
ערשטע צווייטן —
מיט קאַכיקן רויט
פון טויטע הערצער.

וואָס שווייגן מידע
די שטאַלצע טוליפּאַנען,
געפּאַלן אין גבורה?
נעמט־צו די דנאַיקע נאַכט
פון זייערע ברעמען.

זיי ווילן עטעמען
מיט ליכט,
מיט שטילקייט.
עטעם דו אויך שטילער —
שטילער, שטילער
ווי די שטילקייט.

פון קריגעלעך פולע מיט הימל
טרינקען די צווייגן
זייער חלום.
לאַמיר צוטראַגן צו זיי
די ליפן,
די טויטע הערצער,
וואָס זענען אַזוי דאָרשטיק
נאָך ליכט
און זפרון.

נאָר ווער וועט די הילצערנע קלויזן —
די טויטע,
פאַרברענטע —
שטילן די ווונדן?
ווער וועט פאַרלעשן
דאָס גליווערדיק בלוט
אין טייכן,
וואָס פלייצן אַהער
פון די ווונדן?
— דאָס ליכט,
די שטילקייט,
דער זפרון —
זיי וועלן אונדז היילן.

זיבן מאָל
גיי אַרום דעם שטיין
און זאָג :
דאָ ליגט דער שענסטער חלום
פון דורות,
וואָס איז נישט טויט.
דאָס טויטע שלאָפנדיקע האַרץ,
וואָס איז נישט טויט.
דאָ שלומערט דער ניגון
פון אַלע ווייסע קיטלען,
פאַרברענטע אין שנייער.
דאָ זינגט
און תפילהט
דאָס קלענסטע אות
מיט אייביקן פייער.

באַקלאָג נישט דעם טויטן —
ער עטעמט צווישן אונדז.
באַקלאָג נישט דעם געשטאַרבענעם —
ער גייט צווישן אונדז.
מיטן שטערן נידער צום שטיין —
נישט וויין.
מיר זענען פאַרשטיינטער זכרון
פון געוויין
און קרבן
און קלייבן יעדעס אות
פונעם נעפּל.

און ווער וועט פאַרטרייבן
דעם שטן ?

— די קינדער
פון מאַרגן,
וואָס טראָגן דעם הימל מיט טרערן,
זיי וועלן פאַרטרייבן
דעם שטן.
זייער אויגן־געבעט,
ווייס און פאַרשטילט,
וועט אונדז היילן, היילן.
היילן מיט שטילקייט,
מיט ליכט,
מיט ניגון
פון אַלע טויטע הערצער.

ווי שטיל פלייצט איצט
דיין היילנדיק ליכט
איבער אונדז —
שטילער, שטילער,
שטילער ווי די שטילקייט
איז אונדזער פאַרשטיינטן זכרון.

1950—1976

בנים פראגער דענקמאל

דער דענקמאל
פון די פיר —
שטייט פארהילט מיט א שירעם
פון רעגן.

א בלינדער אינוואליד
מיטן ווייסן שטעקן אין האנט
קניט
אינעם רעגן
אויפן ערשטן טרעפל.
ער קוקט ארויף,
מיט פארקלעפטע זעלנערישע אויגן
צו די פיר.

שטיל שלאפן
די בלומען אינעם רעגן
אויפן צווייטן טרעפל.
נעכטן
האבן זיי דא אַוועקגעלייגט
אין זון
די שולקינדער פון פראגע-צפון.

ס'האט קיינער נישט געזען
(בלויז איך און דער רעגן) —
ווי זיי זענען אראפ,
די פיר געשטאלטן,
פון שטיינערנעם געשטעל,
פון אלע פיר זייטן פון דער וועלט,
און מיט בראַנדזענע הענט

אונטערגעהויבן
דעם בלינדן אינוואליד
און
אים געזעצט לעבן זיך
מיטן ווייסן שטעקן אין האנט.

איצט שטייט שוין דער דענקמאל פון פינעף,
פארהילט מיט א ליכט-שירעם פון רעגן
און בלענדט-ארויס פונעם נעפל.

1949

פראגער אַקטאַבער

דער בוים פלאַמט אין פראַגער פאַרק,
אַקטאַבערדיק־שטיל איז זײַן גאַלד.
די ווייסל מיט צויבער פון שטאַל
האַט אויך דעם אַקטאַבער באַשטראַלט.

ווער האָט צעבראַכן די קײט ?
ווער האָט צעריסן די שטריק ?
— די ווייסל, די טראַסע פון שטאַל —
זײ לאַזן די נאַכט נישט צוריק.

צוויי ברעגעס פון וואַלד און פון זאַמד,
דעם דריטן — פאַראייניקט גראַניט.
די ערד, וואָס האָט נעכטן געפלאַמט,
האַט זיך פאַר איר חלום געמיט.

דער בוים, וואָס האָט נעכטן געקניט,
מיט פעטליע פאַרוואַרפן אויף האַלדז,
ער האָט פון אַקטאַבער דאָס גאַלד
מיט שטערן געמישט און מיט זאַלץ.

דעם שטערן — פון אונטער דער בריק,
דאָס זאַלץ — פון דיין ייִדישער טרער.
איצט הענגט אין אַקטאַבער זײַן קרוין —
אַ שאַרפע, גינגאַלדענע שווערד.

אַ שאַד נאָר די טויטע... זײ וואַלטן
מיט מיר איצט געשטאַנען אויף בריק.
מיר וואַלטן געאַרעמט געגאַנגען,
די העלדזער, באַפרייטע פון שטריק.

זיי וואָלטן דאָס פנים געוואָשן
אין ווייסלס בלאַלעכן וואַסער ;
און אפשר — מיט ליפן פאַרפרעסטע
געגלעט יעדן שטיין פון דער טראַסע ?

זיי וואָלטן געפליסטערט, געבעטן,
געפרייט זיך אין ווינט אינעם האַרבן :
מיר האָבן דאָך גאַרנישט פאַרשפעטיקט,
אַ שאַד נאָר דאָס אומזיניק שטאַרבן...

וון ביסטו, אַ, היים מיניע טויטע,
וון איז מיין שליחות צו דיר ?
די וועלט — זי האַט מיר פאַרריגלט
דאָס ליכט צו דיין אַפענער טיר.

אַקטאַבער-נאַכט ברענט אויף דער ווייסל,
די פאַליעס — זיי צינדן מיר אָן.
יעדער ליכט-לאַמפּ — אַ ליכטנדיק פנים,
יעדער שטערן — צעשמייכלטער מאַן.

אַקטאַבערדיק פלאַמט איצט דער פאַרק,
כ'קלייב בלעטער פון ליבשאַפט און גוטס.
די בריק, וואָס ברענט אינעם ליכט,
וועט זיין מיר אַ פאַנצער, אַ שוץ ?

1960—1950

ע פ י ט א פ ן

ה. לניוויק

א. וואָס רופסטו מיך אין מיטן נאַכט ?

וואָס רופסטו מיך אין מיטן נאַכט, דערבאַרעמדיקער גייסט,
אויף וועלכע וועגן לויערסטו צו מיין אייביק הויז ?
אַ שטיינדעלע אַ וויסטס — מיין וואָרט — ביי דיר זוכט טרייסט
און פאַלט מיט טויזנט דונערן פאַרשעמט צוריק אין שויס.

וואָס רופסטו מיך אין מיטן טאָג, דערבאַרעמדיקער גייסט,
ווען ס'פּיצל ערד — מיין גוף — מיט פאַרשעמונג בליט ?
אין רחמים בלענדיקן מיין בליפעלד דו פאַרשנייסט,
מאַכסט הונגעריק מיין שטויב צום גרויסן פלאַם און שניט.

וואָס זינגסטו מיט דיין שטערנליכט, דערבאַרעמדיקער גייסט,
צי איז מיין בלינדער זיפּץ פון שירה די רפואה ?
אַלע פעלדער גרינען בלינד אונטער בלאַען אייז,
אַ נייע זון צעפלאַטערט הינטער קאַלטער ווע ?

צו פרי מיין בעט אַ נעסט פאַר ווייסע פייגל זיבן
פון דיין שטערנהויכקייט, דערבאַרעמדיקער גייסט ;
כ'האַב נאָך דיין שווערדן-שאַרף נישט אויפגעזערט צו ליבן
און קני נאָך אַלץ געפאַנגען אינעם ווייסן פויגל-קרייז.

דערבאַרעמדיקער גייסט, דו האָסט מיין פאַלנדיקע פען
געשניצט פון דאַרנצווייט און אַלטן פלאַמענדיקן שטיין ;
איצט גלייט צוקאַפנס מיר דאָס וואָרט — אַ בליץ אין בלענד,
און וויל די שטויבן-וואַנדערונג, די פינצטערניש פאַרשטיין.

איך טרעט צו דיר, איך גיי, דערבארעמדיקער גייסט ---
און מיט קדושה כיטראג די שווארצע קרוין פון גור;
שוין בליט מיין וועלט און כזינג פון ערשטן, ערשטן שניי ---
און קלייב די פערל פון דיין ליכט, דערבארעמדיקער האר.

די גרינקייט זינגט. אויף שטארבנדיקן נאָדלבלאַט דו הערסט אַ זיס געפלוידער. ער זונפלעק איז אַ מוילקרייז. ער קושט פון צווייגנקאַספּ די ברוסט; פֿלויז דו, מיין אויג, צופּונסנס פּונעם בוים דו טרערסט און שוידערסט: אַ פּויגל שטאַרבט. זיין רויטער שנאַבל, ווי אַ מעסער, אויפגעפּראַלט צו גרינער לוסט.

א, פּויגל ווייטער, ווער האָט דיין האַרץ אין זינגענדיקער נעץ געטריבן? ווער האָט געפּאַנגען דיין געזאַנג אין גרינעם סם פון וויגנדיקער צווייג? אויך איך, אין גרינקייט שווימיקער, כּי האָב יעדעס אות פּרילינגדיק געשריבן און איצט — די שוואַרצסטע שורה לעבן דינע פּויגלפּיס איך לייג.

זוועט זיין אַ מאָל אַ קרוין פון אַלע אונדזערע טויטע, שטומע נעסטן, זוועט אַ מאַמעשוואַלב פון ערד אויפהייבן דאָס שוואַכסטע שוואַלבנקינד; זוועט זיין דער ווינט, דער רעגן און דער טוי, זיי וועלן נישט דאָס אות פּאַרגעסן און זוועט נישט מער די שריפט דער וואַלקן שרייבן איבער אונדזער האַרצן בלינד.

דו זינגסט צו מיר, מיין מידער פּלאַטערער, דאָס לעצטע מאָל מיט פּאַרקרימטע פּליגל, אַר דיין פּויגלהאַרץ וועט קיין מאָל נישט אין גאַטס וואַלד אַנגסטיק בלייבן שטיין; יאַרשליס אויך דו מיין וועג אינעם אין-סוף מיט דיין זינגענדיקן שטערן-עיגול. זאַל קרייזן אייביק פון דאָס ניי מיט דיין געזאַנג פון אויפשפּראַץ און פּאַרגיין.

יעקב גלאטשטיין

א. זילבן

דו האָסט געוואָסט: דיין גאַנצע קרוין
איז אַן אַלטער ספּאַדיק מיט גראַע מילבן,
און דאָך דיין האַנט געפלאַנצט האָט, געזייט —
פאַרזייט קרישטאָליקע, גילדענע זילבן.

געזייט און געזילבט. ווי אַן אַלטער פויער
געטרילערט צום הימל מיט זילביקע זוימען.
דיין הימל — הויל, ביטער — דער פאַרזיי
פון בראַצלאַווערס זיפּץ און טרעבלינקער קוימען.

אין מידבר געזייט, אין דער קלעם געפלאַנצט —
„שטויב, וואָס האָט אַנגעטאַן אַ שטייפּן הוט“.
פאַר אונדז האָט דער שטויב געפאַקלט, געבלענדט
„אין פאַרדאַרטע שוואַרצע פלעקן פון בלוט“.

פאַרצוקט איז שוין אַלץ. די גאַנצע סטאַדע.
געבליבן איז בלויז דער פוסטער פאַליי.
מיט דינע שטראַליקע, טויטע יידן
קוש איך די זילבן פון דיין פאַרזיי.

ב. יידישטייטשן

דיינע טריבע יידישטייטשן —
אונדזער וויינענדיק עשירות.
פון די לובלינער שבת-לייכטער,
פון די קרומע פענצטער —
ברענגען מער נישט די טראַקטן.
אַלע שמייכלען פון אונדזערע טייטע קינדער
ווערן ווידער וואַך אין דיינע יידישטייטשן.

די ערד —
איז בלויז פאַרן גוף אַ באַהעלטעניש —
נישט פאַר די מצבהדיקע יידישטייטשן.
דאָס האַרץ פון יעדן פראַסטן ייד
נעמט דיר אַריין אין זיין היכל פון נויט.
וויי, ווי ס'ברענט אויף אונדזער קאַפּ
די קרוין פון קראַפעווע.
אַזוי ברענט אויך די קרוין,
וואָס האַסט איבערגעלאָזט
אויף אַלע אונדזערע פאַרשעמטע, קליינע
יידישטייטשן.

ג. יעקב אבינו

יאָרן זיבן מאָל זיבן געדינט צום סידורל ייִדיש.
זיבן מאָל זיבן געשטרויכלט אויף הימלישן לייטער.
איצט איז דער שומר געגאַנגען שוין שלאָפן,
געקושט פון די שאַטנס און ייִדישן שנייטער.

ווי גרינג ס'האַט דיין האַנט פון ברינעמער טויטע
באַפרייט די מאַכיקע, אַלטע שטיינער.
די שעפסן געפיטערט אויף ביטערע לאַנקעס,
מיט תהלים געקריינט די טויטע ביינער.

ביז איין מאָל אַרויס איז דער מלאך פון תנ"ך,
געפירט מיט לובלין אַ פֿייער-געפעכט.
זינט דעמאָלט: דו ביסט אונדז די הייליקע שלאַכט
פון יעקב אבינו — גאַטס שומר און קנעכט.

ד. דיין טאטנס שאַטן

מיין פאַרברענטער טלית פון בראַנדיקן אוישוויץ —
פלאַטערט-אַריבער צום ניו-יאָרקער פּרָך.
ער פלאַטערט אַהין מיט דיין טאטנס שאַטן,
וואָס האָט דיך געקריינט און האָט דיך געזיווגט
מיט רחמים, מיט נויט און יזדישן פּיוט.

מינע תּפּילין, פאַרברענטע אין בראַנדיקן אוישוויץ,
זוכן דיין שטערן, פּדי אים צו קרוינען.
און אפשר איז בלויז דיין טאטנס שאַטן
דער ליכטיקסטער לויז פון אַלע לוינען?

טלית און תּפּילין — אין גלזיקן אוישוויץ,
אויכעט די שמות פון אַלטן תּהלים.
ווי איז זיין שאַטן? בלויז קראַנקע פּייגל
זינגען צו אים אין לידיקע מילן.

אַזוי האָט געזיווגט דער הייליקער דור:
אַלף — מיט חלף, טרוימען — מיט קוימען.
ביז ס'וועט זיין שאַטן זיך ווידער אומקערן
וועט גלזען דיין פּיוט: פון טרערן און שטערן.

ה. דער חוזה

דיין נאָמען: אַ סנה פון אַש.
דיין לאָווע: פאַרגליווערטער שטיין.
ווי שייַן דיין מויל האָט געלידערט
אין פאַרהוילטן תהום אַריין.

דיין זילב: פאַרשטייניקט פייער.
דער סנה פון פינצטערניש גליט.
אַלץ וואָס איז הייליק און טייער
כליפעט אַרויס פון דיין ליד.

צו וועמען דאָס וואָרט אונדזערס טראָגן,
דערבאַרמיקער האָר פון די וועלטן?
לובלין וועט מער נישט באַקלאַגן
די בראַנדן פון יעקבס געצעלטן.

לובלין איז ווידער געשטאַרבן.
דער חוזה קושט דיר דאָס פנים.
וויי, וויי, יעקב, דיין קלאַגן —
ווי וועלן מיר לעבן איצט אַן אים?

פאַרהאַקט האָסט די טיר. ס'איז נאַכט.
און איך — בני דיין ספר אַ מידער.
לובלין איז ווידער געשטאַרבן.
דער חוזה תהלימט די לידער.

ז. יעקב גלאַטשטיין זינגט

האַסט מיך צעגרינט, אַ, גאַט, אין דיין זינגענדיקן בוים,
כיזאַל פון זיין וואַרצל טרינקען טרייסט און טרוים.
איז טרוים געוואָרן — שוואַרצער שפאַרבער-פלי,
איז טרייסט געוואָרן — אַוונטיקער שטערנגלי,
און ווען דיר זינגט אַ לויב אַ פויגל אויף דער צווינג —
כיפאַרגראַב די זילב אין זאַמד און מיין תפילה שווינגט.

האַסט אויפגעהויבן מיך צו מיין העכסטער הייך,
כיזאַל ווערן פאַר דיר ווינט, פון וואַלקן — לידער-רויך;
גערופן האַסטו מיך צו דיין שטילסטער טיף,
צו זיין אין טויטנאַכט דער אַנקער פון אַ שיף —
אַ טויטנשיף, וואָס קרייזט אַן זעגל און אַן ליכט
און זוכט אין פינצטערניש אַ שטראַל פון דיין געזיכט.

איך ווייס: דער אַנקער ציט צום גרינעם דנאָ פון ים,
דער בוים, אין האַניק-צווייט, זינגט צו דיין שטערן-פלאַם.
נאַר בלויז מיין וואַרט, וואָס האַט דיין טרייסט געזוכט
וועט פלאַטערן צום אַוונטגלי ווי אַ טויטן-טורך —
און ס'וועט נישט זיין די האַנט, וואָס האַט די זילב געשריבן,
און ס'וועט נישט זיין דאָס אויג דיין יעדן סוד צו ליבן.

אויב האַסט אַ זינגענדיקן מיט שירה מיך באַשטראַפט,
פאַרהויל נישט כאַטש די טרייסט ביים ראָזן הימלסוף.
זאַל איבער קרישלענדיקן ווייסן מידבר-שטיין
אויך זינגען דיר דאָס ליכט פון אונדזער טויטער היים,
און זאַל אין ריינער גנאָד פון דיין פאַטערלעכער האַנט
מיין מינדסטער זילבנשטויב נישט ליידן פון קיין שאַנד.

כ'בין בלויז א קליינער שטראל געפאנגען פון באשאף —
איצט קני איך ביי דיין שטול, א מידער פון געלאף,
און בלויז די טרייסט, וואס בליט פון טאטע-מאמעס הענט,
טרינקט-אן מיט יידיש-טוי, מיט יונגער זילב און בלענד
אויך מיין גוף, וואס גרינט שוין אינעם זינגענדיקן בוים
און אלע שטויבן מינע ווערן ווידער טרייסט און טרוים.

פּרײַז מאַרקיש

איך פליסטער דינע לידער... אויף הייסן זאַמד פון מידבר
איך עטעם מיט דיין הויך און וויל נישט מער געדענקען:
אַ שטערן פאַלט אין זאַמד — איך פליסטער נאָך אין פיבער
דיין איטלעך ליד, וואָס וויל נישט מוחל זיין, נישט שענקען...

אַ שטערן פאַלט אין זאַמד... און איך ביים גרינעם פענצטער
הער פון שטויב דיין רוף: — אַ, ברידער נישט־דערקענטע!!
ווי שטאַלץ דו הייבסט דיין האַרץ, דו בעסטער, אונדזער שענסטער,
צום תהום וואָס איז געגרייט פאַר דיכטער די געשענדטע.

„די עדה איז געגאָן דעם טויט אַנטקעגן, גראַד
פון אומעטום, פון וואַנען ייִדן קאַנען גיין נאָר;
צוויי מיידלעך, שוועסטער צוויי פון לענינגראַד,
אַ ייִד פון מינסק, פון פּערוואַמייסק — אַ זקנה...“

איך פליסטער דינע לידער... ווי שטיל דיין זקנה כליפעט,
זי זיצט דאָ אויף מיין שוועל, קלייבט שמות די פאַרברענטע:
אַ שטערן פאַלט אין זאַמד... אַ פּויגל בלויז טשיריקעט...
— אַ, ברידער מינע טייערע, ברידער נישט־דערקענטע!!

איך פליסטער דינע לידער... אַ ליד מיט פּייכטער וויע,
דער פּויגל זינגט אין שויב מיט שורות אַ פאַרבלענדטער;
שוין צייט, שוין צייט בני הימלען רייסן שוואַרצע קריעה
אַ ברודער מייער טייערער, דיכטער־קאַפּ פאַרשעמטער!

„מיט וויינענדיקע הענט געשטאַנען זענען זיי,
איבער ראַנד פון גרוב, געשטרעקטע צו דעם לעבן,
און דורך די בלאַנדזשענדיקע וואַלקנס. אינגעהילט אין שני
דעם פּיין, ווי אַ צוואַה האַבן זיי דער ווייט איבערגעגעבן...“

איך פליסטער דינע לידער... אויף הייסן זאמד פון מידבר
איך עטעם מיט דיין הויך און וויל נישט מער געדענקען ;
א שטערן פאלט אין זאמד... איך פליסטער נאך אין פיבער
דיין איטלעך ליד, וואס וויל נישט מוחל זיין, נישט שענקען.

יעקב יצחק סיגאל

יעקב יצחק... יעקב יצחק... און פּרזער : ברודער מאַני לייב...
אַלע נעכט — זיי פליסן צו דעם גרינעם באַרג.
דער יינגסטער טויט — דאָס שענסטע ליד פון אונדזער ליב, —
נישט פאַל, מיין האַרץ, זיי פעלדזיק און זיי שטאַרק.

אַלע ווינטן וויינען אויפן גרינעם באַרג :
ווער וועט אונדז פון ווייטיק איצט דערהייבן ?
וויל איז אים, נאָר וויי איז מיר, מיין האַר :
וועמען זאָל איך זיין צוואַה דאָ פאַרשרייבן ?

יעקב יצחק... עָנוו גראַ-געקרוינטער, לויטערדיקער חידוש,
טוסט תפילה מיטן בעש"ט אויף אַוונט-פעלד געבויגן ;
איצט וויין איך אין די נעכט און קוש דיין ספר „ידיש“
און טרינק דאָס הייליק ליכט פון דיניע טויטע אויגן.

דער בוים איז טויט. אין אַוונט-דעמער בלעטער גרינען.
די שוואַרצסטע נעכט געבערן שטערן-פליינען.
נישט פאַל, מיין האַרץ, נישט גיי אַראָפּ פון זינען —
דער טויט איז דאָ — דאָס לעבן צו באַקריינען.

יעקב פרידמאן

דער קאצקער.
דער ריזשינער.
דער אלעקסאנדערער.
דער בעל שם-טוב.
דער זלאָטאָפּאָליער
און דער מילניצער —
אלע זייערע דאווענענדיקע קיטלען
האַבן אַרומגעהילט
דיין שוועבנדיקן גוף.
ביז —

ביסט געוואָרן
זייער זינגענדיקער משולח,
דער טרויעריקסטער,
דער שענסטער
איז אונדזער פאַרוואַגלטקייט.

ביסט נישט געגאַנגען
אויף דייןע פיס.
נישט געשריבן
מיט די פינגער.
צעבראַכענע פליגל
פון קראַנקע שוואַלבן
האַבן געקריצט
דיינע זיפּצן.
אויסגעברייט
דיינע זילבן.

ווער האָט געקאַנט וויסן,
אַז דו,

יאַנקעניו,
מיט דיין ייִדיש־ניגון,
מיטן צעבראַכענעם פידעלע
פון אַ פאַרוואַגלטן קלעזמער,
שפּאַנסט
איבער גאַטס פעלדער
צוזאַמען מיט די בושלס
און מיט די נאַכט־סאַלאַווייען —
וועסט נאָך אַ מאָל אויפוועקן
די הייליקע ניפטרים:
דעם קאַצקער.
דעם ריזשינער.
דעם אַלעקסאַנדערער.
דעם בעל־שם־טוב,
דעם זלאַטאַפּאָליער
און דעם מילניצער —
זיי זאָלן אַלע,
מיט מיר צוזאַמען,
איצט זאָגן:
יתגדל ויתקדש שמה רבא...

אלחנן (כאַנקע) וואָגלער

די בעריאַזקע זוכט דיר.
דער טראַקט
האַט פאַרבראַכן די הענט.
די לבנה
איז געוואָרן אַ פישוף-מיל.
זי מאַלט אירע זילבערנע קערנער
פאַר דינע לידער פון יאָוש —
געמישט
מיט שטערן,
מיט ווייץ
און מיט שטילן געווייזן פון ייִדיש.

ביסט געווען
אַ טויב אין מידבר.
דער רעגן
אויפן פאַריזער דאַך —
איז פאַר דיר געווען
אַן אַלטער תהלים-געפרעפל
פון דער וויליע.

איצט
קומען זיי אַלע צוריק:
די בעריאַזקע.
דער טראַקט.
די וויליע —
דיר צו זינגען דאָס שענסטע געזאַנג
אויף דער טויטן-לאַנקע —
וון דו רוסט,
מיין ברודער, כאַנקע.

מאני לייב

מיין ברודערס בריוו פון פוילן מיט בענקעניש פארזיגלט —
ער ליגט נאך אויף מיין טיש — אן אויסגעריסן בלאט פון סידור ;
כ׳זועל נישט פאָרגעסן, נישט פאָרגעסן וואָס דו בעטסט :
צו שיקן דיר פון מאני לייב די שיינע לידער.

דו ווייסט : ער איז געשטאָרבן. זיין לעבן, ברודער, גרויס געווען
איז נאָר אין ליד, אין בלאַען ווינט, אין רויטע ווונדן ;
זאָלט נישט פאָרגעסן, למען השם, אויך דאָרט אַ ליכט אין דיין הויז
פאָר אים און פאָר אַלע שיינע דיכטער אָנצוצינדן.

דו ווייסט מסתם : ער האָט אין זיין צוואָה בלויזן ווינט
די קינדערלעך, אונדז אַלעמען, אויף ערד פאָרשריבן ;
פאָרגעס נישט, למען השם : זאָל דאָרט יעטווידעס קינד
נישט אויפהערן דעם קראַנקן און געפאַלענעם צו ליבן.

ער איז שוין טויט. נאָר ס׳לעבן זיינע ווינטן, רויזן, ווונדן,
די בעטלערס, צוגעדעקט מיט נאַכט אין די טויערן ;
פאָרטרוי צו זיי — די טויטע אויפן ריינעם פעלד ;
ער קומט, ער קומט — דער שענסטער פרינץ פון די שענסטע טרויערן.

פאָרגעס נישט, למען השם : אַקטאָבער. דרײַ-און-פופציק. סאַנאַטאַריע : ליבערטי.
דאָס קלאַרע האַרץ, די האַנט די הייליקסטע פון אַלע שוסטער-ברידער ;
פאָרטרוי אויך איר — מיין מיידעלע אין געטאָ-פעלד : ס׳קומט אַ פרינץ —
און זינגען וועט ער איר דאָס שענסטע ליד פון אַלע זיינע לידער.

משה בראָדערזאָן

פון אלע פאָרהאַנגען --- געפאלן אויף דיין האַרץ
דער לעצטער אַבל-פאָרהאַנג.
דאָס צויבער-וואָרט אויף גומען — טויט,
אין אַש די האַפענונג פון באַהעמע-דיכטער.
דיין בענקעניש —
אַ קינד אין מוטער-טראַכט,
צאַפלט נאָך מיט ערשטן אַטעם:
יידן... פוילן... יידיש-לשון-קלאַנג..
און — שוין לייכטן דיר פון ראַמפעס
צו דיין פנים שוואַרצע ליכטער.

איך זע דיר אין די לאַדזשער גאַסן.
דו קוקסט אַריין אין הויפן:
פענצטער טויטע,
שוועלן ליידיקע פון יידן.
דו זוכסט אַ שפור פון אַ מאַל —
פון דייע זינגענדיקע, וויינענדיקע יידן-וועלטן.
און דו אַליין,
פון קבר אויפגעוואַכט,
איבערפולט מיט האַפענונג און פרידן.
נאָר וויינען — וויינסטו אין דער שטיל,
ווי דער,
וואָס קאָן נישט מער
אין זיין יאוש שעלטן.

אַנגעלענט ביים ציטערדיקן אַרעם
פון אַ שוואַכער, קראַנקער פרוי
דו שפּאַנסט —
און הינטער דיר —

צי שפאנען נישט די שאטנס פון מיליאָנען ?
צי וויינט די זון ?
צי וויינט דער מולד ?
צי וויינען פוילנס מאַרגן-בלויען ?
ווען ס'קאָן דיין צויבער-מויל
שוין גאַרנישט קלאָגן,
גאַרנישט בעטן,
גאַרנישט מאַנען ?

פון רעגן-בייגנס — דיין לידער-בריק
דו האַסט געבויט אין תהום —
דו טרײַער וואַרט-באַצווינגער.
דאָס צויבער-וואַרט פון האַס און ליבשאַפט
אין דינע האַרץ-קאַמערן פאַרגליט.
פון אַלע אומגליקן געווען איז דיר דער גרעסטער —
ווערן פון פאַרשניטן פאַלק אַ זינגער —
ווי ס'איז מיר איצט, פון אַלע טרויערן דער גרעסטער —
צו דיין טויט אַט דאָס ליד צו זינגען.

נישט איינער ביסטו.
שוואַרצער פאַרהאַנג פלאַטערט איבער אונדזער ייִדיש ליכט
און וואַר.
דיין קאַלטער שוואַרצאַפּל נאָך גליט ער
מיט ליכט אַזוי פיל אַ צעהעלטער.
אַ, גאַט, פאַרוואַנדל איצט מיין טרער,
וואָס פאַלט צום טויטן טרובאַדור,
אין אַ שווערד פון פייער,
די שינאה צו פאַרלענדן
מיט אייביקער פאַרגעלטונג.

ריקודה פאטאש

ירושלימס קראנקע, אלטיטשקע שטיינער
מיט גראזיקער נויט, מיט שאקאלישע שפאלטן —
זיי זענען מיט דיר היינט דא ווידער געשטארבן.
די מעווע — זי רוט שוין פארלאָשן, באהאלטן.

דער באַרגווינט געזאָלצן — ער רינט פון מיין פנים.
צי ביסטו אין טאָל דאָרטן נישטאָ מער?
איך ווייס: דער שטיין האָט געלעכצט און געטרונקען
פון בלאַען לאַגל דיין באַרגיקן יאָמער.

דיין מאַמעס הייליקע שייך און די לאַטשן —
זיי גייען שוין איצט צום באַרג פון די מתים.
נאָר צוריקגיין — זיי האָבן שוין מער נישט צו קיינעם,
נישטאָ ווער ס'זאָל היטן דעם קאַסטן און טרייסטן.

דאָס וואָרט אויפן באַרג איז ווינטיקע פלעווע.
צי וועלן די פעלדזן דיין זוימען פאַרזייען?
געווען ביסט אַ קליינע, פאַרבלאַנדזשעטע מעווע
אויף קאַלטע, פאַרזיגלטע, הייליקע שנייען.

ווי פליט עס אַ מעווע אויף פעלדזיקע פלאַסטן?
האָט אפשר די מעווע איר פליגל פאַרלאָרן?
אַט גייען די שייך פונעם רויטלעכן קאַסטן
מיט שמייכלען פאַרשטיינטע און באַרגיקן צאָרן.

דיך היילט איצט זייער ליכט פאַרשעמט און געאַרעמט.
דיין שוועל איז געפאַלן — די טיר איז נאָך אָפן.
דער באַרג האָט פאַרזיגלט דיין מעווישן חלום,
געלאַזט אונדז דעם פלי — דיין פויגלשן וואָפן.

גריז-טאָליקער חלום. פאַרווונדיקט דער באַרג איז
מיט שטילקייט און זינגט פון דיין פויגלשן קרבן.
ירושלים קראַנקע, אַלטיטשקע שטיינער --
זיי זענען מיט דיר היינט ווידער געשטאַרבן.

הר הזמנוחות, ירושלים, 16 מני 1965

פון בוד

און געוואָרן איז ליכט

1949-1940

אותיות אָן שאַטן

שענק מיר דאָס געדעכעניש

שענק מיר דאָס געדעכעניש פון טויט,
פון אַלע די, וואָס זענען אַש געוואָרן.
שענק מיר דאָס געדעכעניש פון דור,
פון זײַן לעצטער פיין, פון זײַן לעצטן צאָרן.

דאָס אַרעם לײַב אין גיהנומדיקן פייער,
די האָר פאַרסמאַליעטע אין רויטן פּלאַם —
שענק מיר דאָס געדעכעניש פון טויט,
שענק מיר ס'הייליק וואָרט פון ניקמת-דם.

מיליאָנען אויגן פאַרשלאָסענע מיט דיר,
מיליאָנען תפילות פאַרשטיקטע אינעם מויל —
שענק מיר דאָס געדעכעניש פון טויט,
פון שרפה, פון חניקה און פון גרויל.

זיי יאָגן מיך — מיליאָנען הענט אין ווינט,
זיי צינדן נעכט און ס'פּלאַקערן פאַרטאָגן —
שענק מיר דאָס געדעכעניש פון טויט,
וואָס כ'קאָן נישט מיטן וואָרט באַקלאָגן.

דאָס וואָרט איז שטום, ווי שטום געווען די זאַמדן,
ווען ס'האַט דאָס בלוט אַרײַנגעטריפט אין זיי ;
שענק מיר דאָס געדעכעניש פון טויט,
דעם אַטעם אויף זייער לעצטן וועג פון וויי.

פון שוואַרצאַפּלען מיליאָנען כאַטש אַ טרער
זאָל פון די ווימפּערן, פון מינע אויגן טריפן.
שענק מיר דאָס געדעכעניש פון טויט
מיט אַפּגרונטן פון אַלע ימימס טיפן.

פאַרשניטן ס'איז אַ פאַלק אַדורכגעגאַנגען
מיט האַלדו געקוילעט און פאַרסמט;
אַ, שענק מיר דאָס געדעכעניש פון טויט,
דאָס גרויסע, הייליק וואָרט פון ניקמת-דם.

1946

ס'הענגט נידעריק איצט דער הימל

ס'הענגט נידעריק איצט דער הימל אויף מיין פענצטער,
דער ווינט — ער טראַגט שוין פרוכט אין גרינע סעדער.
נאָר נישט פאַרגעסן כ'וועל איך, געסעלעך פון געטאַ,
ביי אַלע שטערן טו איך היינט אַ נדר.

אַז כ'וועל אַ מאָל צווישן אַש און חורבות
אינעם טויט דעם ייִדישן פאַרגעסן —
וועל איך שוין וויסן: ס'איז מיין האַרץ פאַרלאָשן,
די שיבעה נאָר מיין פאַלק כ'ביז אַפּגעזעסן.

און ווי אַמאָל ביים שפינראָד אונדזערע באַבעס,
און ווי אַמאָל די זיידעס אין די קלויזן —
וועל איך מיין האַרץ טראַגן דיר אַקעגן,
פאַר אַלע שטערן אין די נעכט אַנטבלויזן.

דו האַסט מיין האַרץ מיט טויזנט שווערע טויטן
אַרומגערינגלט, ווי אַ בוים מיט צווייגן.
און קיינער וועט שוין נישט פאַרשטיין מיין תפילה,
ווען כ'וועל אויף דינע הענט מיין פנים לייגן.

די צוואָה

ווער ס'האָט ביז נאַכט נישט גערעדט מיט טויטע
און געאַרעמט נישט געגאַנגען מיט די שאַטנס —
איז ווי אַ זעגל, אַפּגעריסן אויפן ים-פּלאַך,
וואָס וועט שוין קיין מאָל נישט אַנקומען צום באַרטן.

ווער ס'האָט געוואָשן ס'האַרץ מיט פּייער
און מיטן קילן ליכט פון טויטע אַבות —
פאַרנומען האָט דאָס ווידערקול פון דורות —
דאָס הייליק ליד פון אימת-מוות.

ווער זיין תּפּילה ס'האָט געשיקט צו זונען,
און נישט צו טויטע, קאַלטע, גרינע שטערן —
האָט אים אין פינצטערניש פון געטאַ-נעכט
נישט געברייט דער פּלאַם פון דורותדיקע טרערן.

דער, וואָס האָט זיין פּרייד געזוכט אין ברונעם
פון יעדן טאָג, אין ווינטיקע געצעלטן —
ער וועט ווי גראַז אויף טויטן שטיין פאַרוואַנען
און מיט זיין דור זיין גורל אויך פאַרשעלטן.

אויף אַלטע פעלדזן ברענט דאָס רויטע אות
פון יעדן בליץ, וואָס האָט זיך איינגעקריצט דאָ.
כיוועל אַנטרינקען מיין האַרץ מיט פולן טרערן-פּוס,
ביז זיין סיועט די צוואָה אייביק אַ געשיצטע.

באלאדע פון טאטע-מאמע

ביי מיין טיר וויינט דער ווינט פון די בערג —
ס'איז מיין טויטן טאטנס שאַטן;
ער וויל נישט שטיין אַ נאָקעטער אין שניי,
ווי דער עפלבוים אין גאַרטן.

— „אַ, עפּן מיר, זון, די טיר,
די לבנה האָט די נאַכט שוין צעבלאָזן,
איך וויל נישט מער ליגן ווי אַ שטיין
אויף רויטע פאַרבלוטיקטע גראַזן...”

דער ווינט וויינט אויף טרויעריקער פלייט
דורך נעפל און ווינטיקע שנייען.
איך הער פון דער שוועל ווי עס שרייט
אַ קול צו מיר שוין פון צווייען:

— „וואָס האַלטסטו אונדז אויפן ווינט,
מיר דאַרפן דאָך גיין באַלד צוריק,
צי דערקענסטו נישט, זון, מער דאָס קול,
וואָס האָט דיר אין וויגל געוויגט?

ווי לאַנג איז דער שיעור דאָ צו שטיין
הינטער טיר דיין אַלטער מאַמען?
דער טאָטע שטייט קוים אויף די פיס,
וואָס ברען אים נאָך פון די פלאַמען.

אַ, עפּן, מיין זון, אונדז, נאָר גיך,
מיר קאַנען, חלילה, פאַרפּירן.
איך האָב דיר די מאַמע געבראַכט
בלינדערהייט דאָ צו פירן”.

איך ווייס נישט ווער ס'עפנט די טיר,
די מאמע טרעט בלינדערהייט;
דער טאטע — אין צעריסענע שטיוול,
די מאמע — אין איר וואַכעדיק קלייד.

זיי זעצן זיך ביידע אוועק
בײַ מיר אויפן קאַנט פון בעט,
דער טאטע שניידט רעפטעלעך ברויט: —
— „עס, מיין קינד, צו דער זעט...“

מיר וואַלטן צו דיר נישט געקומען
אַזוי אין דער נאַכט אומגעריכט,
מיר ווילן דו זאַלטט אונדז באַשרײַבן
אין אַ שײַן, הייליק געדיכט.

ווי אַזוי מ'האַט די מאַמע דײַנע
אַ קאַלטע, שוין טויטערהייט,
מיט ווידלעס געשלעפט אויפן שײַטער
אין איר צעריסן וואַכעדיק קלייד.

און פון מיר, דײַן טאַטן, איז בעסער
נישט זאַגן קיין איינציק וואָרט;
אַלץ איז געוואָרן צו אַש —
נאַר נישט מיין ווייסע באַרד...

מיר האָבן געזוכט דיר, מיין זון,
נישט געוואוסט וווּ דו ביסט.
קוש די טויטע אויגן דער מאַמען,
פאַרבינד מיר די בלוטיקע פיס —

און טאָמער, חס־ושלום,
וועסט לאָזן אויף אונדז אַ טרער,
טאָ ווייס -- מיר וועלן שוין קיין מאָל,
קיין מאָל נישט קומען אַהער...

קוש נאָך אַ מאָל די אויגן דער מאַמען,
מינע ווונדיקע פיס מיר פאַרבינד.
ס'איז צייט שוין צו גיין פון דאַנען:
אַ גוטן טאָג, מיין קינד..."

ביי מיין טיר וויינט דער ווינט פון די בערג.
ס'איז מיין טויטן טאַטנס שאַטן.
ביזע: ער זיצט אויפן הויף אינעם שניי,
לעבן עפּלבוים אין גאַרטן.

1947

איך טראָג אין וואָרט

איך טראָג אין וואָרט דעם ווייטיק פון אַ חלף-שניט,
דעם ציטער פון אַ ליכט, וואָס צאָפֿלט מיט זיין קנויט;
די גנאָד פון וואָרט איז הייליק אין מיין ייִדיש ליד,
ווי הייליקער דאָס לעבן איז פון יעדן טויט.

מיין יעדער גאַנג — איז גאַנג פון טויזנט יידן,
מיין יעדעס וואָרט — איז תפילה-פלאַם צו גאָט;
אַ פלאַם האָט זיי די ווייסע הענט געצונדן,
אַ סנה געברענט האָט אונטער זייער טראָט.

ווי זאָל איך איצט, אַ גאָט, אויף רעגנדיקן פעלד
די טריט פון זייערע טויטע פיס דערהערן?
איך זע אויף ס'נני די היים אין שרפה ברענען,
זייער טראָט איך זוך אין דיניע ווייטע שטערן.

1946

די זון פון אַש און שרפות

יעדעס לעבן אונדזערס גייט פון קילן שטאַרבן אויף,
יעדער טויט טראַגט קנאַספּן פון דיין לעבן ;
און נאַר דאָס האַרץ מיינס פּלאַקערט ווי דער דאַרן,
און נאַר דאָס האַרץ וויל נישט דעם צער פאַרגעבן.

איך בין אַ בוים צעשניטן מיט אַ זעג,
וואָס זינגט ביַ יעדן זונאוּפגאַנג פון שטאַרבן.
פון יעדן שטיקל קאַרע ווידער וואַקסט אויף ערד
דאָס לעבן מיינס, וואָס עמעצער וועט אַרבן.

איך טראַג אויף קאַפּ די פּלאַקער-קרוין פון שטערן,
און אינעם אויג — דעם פּלאַם פון היימען טויטע.
פון קילן שטאַרבן גייט מייַן לעבן אויף,
מייַן זון — פון אַש און פון שרפות רויטע.

אין טוי-באגניען

אין טוי-באגניען כ'קוש דאָס נאָסע גראָז,
און מיינע ליפן פרעגן: פאַר וואָס, אַ גאָט, פאַר וואָס?
דאָס געלע גראָז ביי אונדזער חרובער כאַטע
דערמאָנט מיך אין דינע טויטע אויגן, טאָטע.

אַ ווינטמיל שטייט דערנעבן און ער קלאָגט.
אויף יעדן אָוונט לויערט בלוטיקער פאַרטאָג,
אויף יעדן טאָג לויערט חלף פון דער נאַכט,
דיין קול אין ווינט יאַמערט אויפן שליאַך.

דער בית-עלמין זינקט אַראָפּ מיט אַלטן שטיין,
דאָ זיצן נאָך די זיידעס מיט תהלימדיק געוויין,
דאָ האָט געזען לבנה ווי אויף פעלד פאַרשנייט
מ'האַט באַגראָבן אונדז לעבעדיקערהייט.

מיט יעדן אַדער-ציטער, מיט יעדן ייִדיש אַות,
איך פאַל צו דיר און פרעג: פאַר וואָס, פאַר וואָס?
דו ענטפערסט נישט. ביסט שטום, ווי טויטער שטיין,
אַ, גאָט, וואָס האָסטו אונדז געלאָזט אַליין?

1946

אין אַ טונקלער קאַמער

ערגעץ אין אַ טונקלער קאַמער
שטייט די וויג צעבראַכן —
און די שפּין וועבט און וועבט
אונדז די גרויע וואַכן.

אויף אַ טויטן בערגעלע
זינגט מיר די לבנה,
זינגט פון וועלדער, וואָס זיי ברענען
מיט ייִדישער ספּנה.

לויפט דאָס שימער-ליכט פון שטערן
אַרײַן אין טונקלער קאַמער.
הייבט זיך אויף מיין קינד פון וויגל —
שרײַט אַרויס מיט יאַמער.

— שטערן, שטערן, זינג מיר לידער
פון מיין שיינער מאַמען.
כװיל נישט אויסגיין ווי לבנה
אין די אַוונט-פלאַמען.

כװיל נישט ליגן אינעם וויגל —
אין מיין טויטן-אַרון.
כװיל דיר זינגען מיט די שטערן
לאַנגע, לאַנגע יאָרן.

הייבט זיך אויף מיין קינד און זעט —
פון חלום שוין אַ וואָר איז.
נישט קיין קאַמער, נישט קיין אַרון,
נישט קיין בית-הקברות.

און איך זע: — דו זיצסט אויף שוועל,
זינגסט צו זון און שטערן.
ס'לייבט דער הימל אויסגעלייטערט
ווי אן אויג פון טרערן.

1946

באַלדע פון די דריי יאָדלעס

ס'גייט מיין שוועסטער מרימל מיט אַ קויבערל אין האַנט,
טראַגט זי דאָרטן ווייַסוואַרג, תכריכימדיק געוואַנט.

— וואָס גייסטו אַזוי שפּעט אין לבנהדיקן וואַלד,
אַז ס'האַט שוין אויפן באַרג די צוועלפטע שעה געשאַלט?

— איך גיי, מיין טייער ברודערל, צו די יאָדלעס דריי,
צום געפרוירענעם טייך ביים זילבערנעם שניי.

צופוסנס די יאָדלעס אויפן בערגל דאָרט,
אונטער טויטע שטערן ליגט אונדזער הייליק אָרט.

וואַרעם ס'האַט געזאָגט צו מיר איין יאָדלע :

— אונטער מיר, אונטער מיר,

צווישן וואַרצלען און מער,

ליגט די מומע פעסל

מיט בלוטיקע שטער — —

אוי וויי איז מיר !..

זאָגט צו מיר די צווייטע יאָדלע :

— אונטער מיר, אונטער מיר,

מיט אַ רויטלעכער ווונד

ליגט געקוילעט אין שלאָף

איר זייגעדיק קינד — —

אוי וויי איז מיר !..

און אונטער דער יאָדלע, ביים האַרטן שטיין,
ליג איר טאַקע, ברודערל, איר טאַקע אַליין.

זאָגן מיר די יאָדלעס : — גיי אין וואַלד אַריין,
שפּין אונדז אויס תכריכים פון ווייסן ליין,

פון ווינסן ליין
און ווינט-געוויין. — —

— ווו האסטו גענומען, שוועסטערל מיין,
אזוי פיל געוואנט געשפינט פון ליין?

— איך האב זיי פון שניי און גראָזן געשפינט,
פון ערד, פון נעפל, פון בלאָען ווינט —

און אויכעט שוין איבער אַ האַלב יאָר
איך שפּיץ זיי פון מינע ווייסע האַר.

איצט גיי איך זיי אַנטאָן — די שכנים צוויי
מיט לייונט, וואָס איז ווייסער פון שניי,

די יאָדלעס וועלן מער נישט קלאָגן ביי נאַכט,
אַז מ'האַט זיי אויף אייביק אומגליקלעך געמאַכט.

צו ערשט וועל איך אַנטאָן מומע פעסל דאָס קלייד,
דערנאָך דאָס קינד, וואָס ליגט פאַרשנייט.

צום סוף איך וועל זיך לייגן אַליין
אין קבר צוריק מיט ווינסן ליין — —

— — — — —

דריי יאָדלעס, דריי יאָדלעס ביים געפרוירענעם טייר,
די לבנה אין שניי ליגט טויט און בלייך;
מיין שוועסטערל מרימס דאָר געשטאַלט
שלאָפט ביי די יאָדלעס אין טויטן וואַלד.

פון טויזנט פעלדזן

א

פון טויזנט פעלדזן ס'איז א פעלדז געבליבן —
א גראַע קלויזן-וואַנט געקושט פון פלאַם ;
ווען ס'האַט דער אַוונט בלוטיקן גענומען,
האַב איך געקושט ס'לעצטע אות אין פּייער-ים.

דער ווינט האַט פון די הימלען אַפּגעווישט די שטערן
און ווי אַ בעטלער אַרײַנגעוויינט אין רויטע ציגל ;
פון טויזנט פעלדזן ס'איז אַ פעלדז געבליבן —
די רעדלעך הילצערנע פון אַ ייִדיש וויגל.

אַ פאַרהענגל אַ ווייס — אַ זומערדיקער וואַלקן
האַט זיך אין טויטע פענצטער שטום באַווייגן ;
פון טויזנט פעלדזן ס'איז אַ פעלדז געבליבן —
דאָס וואָרט אין טויטע קינדערישע אויגן.

ב

ס'האַט אויפּגעהויבן זיך אין פּוסטע שטובן
אַ שטורעם-ווינט פון טריט און פּיס צעדמטע ;
מיין טאַטנס שאַטן לויערט — ער זוכט צווישן אַש
זיין תּפּילין-זעקעלע און אותיות פאַרפּלאַמטע.

איך טראַג אַ זעקל זאַמד פון פּוילנס ערד דער שוואַרצער.
כ'טראַג דעם חלום, כ'טראַג מיין היים די פאַרברענטע ;
כ'וועל זעצן זיך אין דעמער-שעה בני ווערבעס שטילע
און תּפּילה-טאַן צו שטערן די געשענדטע.

זיי האבן אים געזען, דעם טויט פון יידן —
די שטערן איבער קלויסטערלעך און ווייסל-שטרעממען ;
איצט שאר איך אויפן פעלד דאָס הייליק זאַמד פון טריט
צו הייליקן אויף אַלע אייביקייטן זייער נאַמען.

1947

אין שטילקייט איז מיין וואָרט

איך קאָן נישט ריידן צו דיר מיט הויכע רייד —
דער טויט איז לויטער שטילקייט. אַן אַוונט־פעלד פאַרשנייט.
ער שאַטנט אויף מיין פנים אַפּ דעם גרויל
מיט צוק פון אויג, מיט קרומען פאַלד ביים מויל.

איך קאָן נישט ריידן צו דיר מיט הויכע רייד —
ט'ליגט מיין געוואַלד דערשטיקט אין גראַען פאַלד פון קלייד,
און נאָר ווען כ'בלויב ביי נאַכט אַליין אין שטוב —
גייסט אויף צו מיר, אַ טויט, פון יעדער גרוב.

כ'פאַל ווידער אויף מיין מאַמעס הענט אַראַפּ
און זי — זי לייגט אויף מיר איר אַלטן גראַען קאַפּ,
שווינגן מיר שוין ביידע, ביידע טויטערהייט —
אין שטילקייט לויטערער, אַן טרער, אַן רייד.

אין שטילקייט ליגט מיין תפילה צו דער נאַכט,
צום שאַטן, וואָס האָט אונדזער טויט באַוואַכט —
זיי שטיל, זיי שטיל, נישט מאַן די הויכע רייד —
דער טויט איז לויטער שטילקייט. אַן אַוונט־פעלד פאַרשנייט.

1946

צו מיין מאמען

מיין קליינע, דארע מאמע,
מיין קליינע מאמע פון מאגעלניצע,
שוין בלוען ווידער די קארשן-ביימער אויף שאסייען,
שוין זינגען פוילנס טיכען אינעם אָוונט
צוזאמען מיט טאָפּאַליעס אויף זילבערנע אַלייען —
און דו ביסט מער נישטאָ,
ביסט מער נישטאָ,
מיין קליינע, דארע מאמע פון מאגעלניצע.

ווען אַלע מאמעס פון דער גרויסער וועלט
וואָלטן דיך געקענט,
מיין קליינע, דארע מאמע פון מאגעלניצע —
וואָלטן זיי, ווי איך,
דיין קינד,
געטראָגן אין די אויגן איצט די טרער
ווי אַ העשנדיקן ווינט, —
דעם ווינט, וואָס האָט געגלעט אין פייער
דיין איינגעשרומפן גופל —
מיין קליינע, דארע מאמע,
מיין קליינע מאמע פון מאגעלניצע.

ביסט מער נישטאָ,
מיין קליינע, דארע מאמע.
נישטאָ.

און די קארשנביימער בלוען ווידער אויף שאסייען,
און ס'זינגען פוילנס טיכען אינעם אָוונט,
צוזאמען מיט טאָפּאַליעס אויף זילבערנע אַלייען —
און שוין קיין מאָל נישט,
אויף אַלע אייביקייטן,

כיוועל נישט אַרומנעמען אַ בערגל זאַמד
און זאָגן :
— אַט אַ דאָ ליגט מיין קליינע, דאָרע מאַמע,
אַט אַ דאָ רוט מיין קליינע, דאָרע מאַמע
פון מאַגעלניצע.

1945

דאָס העמד

כ'טרעג נאָך אַלץ אויף מיין האַרץ דאָס העמד פאַרבלוטיקט,
וואָס האָסט מיר אָנגעטאַן אויפן לעצטן וועג ;
פון זיין רויטן פאַדעם גליט ביני נאכט מיין חלום
און כ'ליג פאַר דיר אין פלאַמען אויסגעשטרעקט.

איך טרעג נאָך אַלץ אויף מיין צונג און גומען
דאָס ברעקל ברויט, וואָס האָסט מיט מיר געטיילט ;
נאָך האַלטסטו מיר מיין האַנט, וואָס ציטערט,
ווען מ'האַט אונדז ביידן צו דעם טויט געציילט, געציילט.

און ווען די זון גייט-אויף אויף פוילנס פעלד און סעדער,
איך האַלט מיין קאַפּ פאַרזונקען און פאַרשעמט ;
דער הימל הענגט נאָך אַלץ צעריסן און פאַרבלוטיקט
ווי אויף מיין האַרץ — דאָס רויט-פאַרבלוטיקט העמד.

ס'דוכט מיר אָפּט

ס'דוכט מיר אָפּט : דו שווימסט אַרויס צו מיר פון גאַס-גערויש,
פון פרעמדע פנימער, פון לויפנדיקע מענטשן ;
דו גייסט מיר נאָך און כ'פיל אויף אַקסלען מיינע
פון ווינט דיין וואָרט, וואָס גייט מיך בענטשן.

כ'דערקען אַ מאָל אין ווייסן פנים פון אַ פרוי
דיין יידיש פנים מיט דיין מאַמעדיקן ציטער ;
דו הענגסט מיר איבער שלאָף, אַ הימל אויסגעשטערנט
און בליבסט אויף אייביק שוין מײַן טרייער היטער.

איך היט אין האַרץ די מינדסטע תנועה דינע
און כ'שמעלץ מײַן גוף צוזאַמען מיט דיין פורעם ;
און מיטן ווינט, וואָס וויינט אויף נאַכטיקע בית-עלמינס,
איך פאַל צו דיר אין שניי אויף פרעמדע קברים.

מײַן גורל ליגט, איך ווייס, אין דיין טויט פאַרהוילן,
ווי ס'ליגט אַ פערל אין דער מושלע אויף די דנאַען ;
און ס'לעצטע וואָרט, וואָס האָט געגליט דיין גומען,
וועט זײַן אויך ס'וואָרט אין מײַנע לעצטע שעהען.

כ'וועל נישט אַנטלויפן פון מײַן טריבן האַרץ-געוויירבל,
כ'וועל נישט אַרויס פון מײַן פינצטערלעכער קלעם ;
כ'טראַג דיר אין מײַן אויג ווי די נאַכט אַ בליץ אַ העלן,
ווי איינגעשניטן אין מײַן לײַב — אַ כ'ישופדיקן שם.

אונטער אַ בערגל ציגל

אונטער אַ בערגל ציגל רוט מיין טויטע היים,
טלזעט זי און ברענט אונטער זאָמד און שטיין.
וועל איך קומען צו איר, פון רויטער נאַכט געיאָגט,
און אויפבלאָזן די זון צו אַ נייעם טאָג.

אונטער אַ בערגל אַש שלאָפט מיין טויטע היים,
חלומט דאָ אַ סאָסנע אין איר גרינעם טרוים,
לעבן איר — אַ שוועל פון אונדזער ייִדיש הויז
און אַ סטעליע רויט פון פאַרברענטער קלויז.

אונטער אַ בערגל אַש — דער חלום פון מיין היים,
און די סאָסנע וואַקסט אַלץ אויפן טויטן ליים,
אויף איר גרינער צווייג הענגט נאָך דאָרט די שטריק,
און מיין טויטער טאַטע וויגט זיך דאָרט און וויגט...

כיוועל אים נישט אַראָפּנעמען פונעם גרינעם בוים,
ווייל ער היט די היים אין איר וויסטן תּדוּום,
און ער הייבט צום הימל זיין קאַלטע, טויטע האַנט
איבער אַש און שטיין און פאַרבלוטיקט זאָמד.

אונטער אַ בערגל ציגל רוט מיין טויטע היים,
טלזעט זי און ברענט אונטער זאָמד און שטיין —
און די סאָסנע וואַקסט אַלץ הויך אין גרינעם טרוים —
אויפן טויטן ליים פון מיין טויטער היים...

צו א דערמאָרדעטן ייִדישן פּאָעט

ישראל ראבאָן

איך וואָלט דיר נישט באַקלאַגט מער אין די נעכט,
איך וואָלט דיר נישט קיין ליכט אָנגעצונדן;
נאָר כ'בין צום האַרץ מינעם אַ שטומער קנעכט,
וואָס פירט מיך אויף דער וועלט אַרום אַ בלינדן.

כ'וואָלט נישט געפּיניקט מער מיין גוף
מיט יעדן אות פון ייִדיש ליד און לשון;
ווען דו וואָלסט נישט מיין האַרץ געפּישופּט מיט אַ רוף
פון אַ בליץ, וואָס זיצט אין מיר פּאַרלאַשן.

איך וואָלט ווי ווינט פּאַרגאַנגען איבער קוימען,
ווי שפינוועב, וואָס איז אין אונדזער שטוב געהאַנגען;
נאָר ס'ליד מיננס ווי אַ חיה שרייט פּאַרבלוטיקט הינטער צוימען,
ווי כ'ליג אין בענקעניש געפּענטעט און געפּאַנגען.

1946

דאָס ברויט אויפן טיש

דאָס ברויט — אויפן טיש און אויך דאָס מעסער,
נאָר ס'איז די האַנט נישטאָ, וואָס זאָל עס שניידן.
דיין מלבוש הענגט אין שאַנק אויף זשאַווער-שלעסער,
און ווי אַן אַרון וואַרט זי אויף אונדז ביידן.

די זון איז אויף דער גרינער ערד פאַרגאַנגען
און נאָר אויף טיש ליגט דאָס שימל-ברויט.
אַ שטראַל האָט אויפן פענצטער-ברעט זיך אויפגעהאַנגען,
ביים טיש זיצט אַנגעלענט אַן אַלטער מאַן — דער טויט.

מיך האָט די ערד פאַרשלאָסן אין איר שוויגן
און מיט שרעק די לענדן אַנגעגורט.
דו וועסט נישט קומען מער דעם קאַפּ דאָ לייגן —
אַליין איך וואַרט אויף זונס גאַלדענער געבורט.

1946

א ייד וויינט אין זאָמד

א ווונדערלעכער פישוף און א ווונדערלעכער הימל, —
פריילינגט איצט מיט בלוי־צעבליטן בעז; —
און דאָ — אין מיטן שטאָט — א טויטע געטאָ־וואַנט,
ווי א באַזאָמירטער מת... —

די שטאָט איז הייַנט אַ גאַרטל פון צעבליטע גערטנער,
און פנימער פון פרייד — פון יעדער שויב און פענצטער;
און דאָ — פון געטאָ איינגעפאלענע רויַנען,
א טויטע שטאָט מיט טויזנטער געשפענסטער.

די הימלען הענגען נאָך פאַרפייַניקטע, געשוואַלן
פון לעצטן רויר, פון לעצטן שרייַ פאַרשטיינט;
ס'האַט אַ ייד אַוועקגעזעצט זיך לעבן טויער
און הויר אויפן קול אין זאָמד אַרײַנגעוויינט.

1945

דאָס לעצטע מאָל

רבקהו

דאָס לעצטע מאָל כ'האָב דיך געזען אין אויפגעפראַלטן אייזערנעם וואַגאַן,
צווישן פנימער פון יידן, קינדער — אַ צעפלאַשעט ווילדע סטאַדע;
כ'האָב אַפילו נישט די האַנט דערלאַנגט דיר אויפן לעצטן וועג —
דער וועג צום פאַרמאַכטן אויטאָ, ערגעץ צו דער אויטאָסטראַדע.

כ'האָב נישט געוויסט, אַז אַט איז איצט דער לעצטער וועג,
דער לעצטער וועג פון אַלע אונדזערע טרוימען.
פון ווייטן גליווערן צו אונדז די בלאַלעכע בעסקידן
און לעבן זיי — צום הימל שפּייט דער קרעמאַטאַריע־קוימען.

1946

טייל מאָל

טייל מאָל דוכט זיך מיר : עס עפנט זיך די טיר,
בלויבסט שטיין אַ שמייכלענדיקע אויף דער שוועל.
דורך יאָרן פיין, וואָגלעניש און מאַטער
באוועלטיקט ס'האַט דעם טויט דיין שטילע זעל.

דו קומסט אין שטוב און לייגסט אויף מיר דיין קאַפּ,
נאָר פון די אויגן קינקלט זיך אַ טרער ;
מיט אויסגעשטרעקטע אַרעמס אויף מיין האַלדז
דו זאָגסט : איצט וועט אונדז דער טויט נישט שיידן מער...

און ביידע גייען מיר אַזוי אַרומגענומען מיט די הענט,
ביז מילדער אַוונט פאַלט אַראָפּ אויף אונדזערע קעפּ ;
און אין דער פרי — איך ליג אַ נאַקעטער אויף דיל,
מיט אויסגעשטרעקטע אַרעמס צו דער טרעפּ.

1946

א ביסל זאמד

כ'זועל נעמען צו זיך א ביסל זאמד פון א פארברענטער גאס
און ווי טויטן-שערבעלעך לייגן אויף מיניע אויגן מידע ;
איך ווייס : הייליק איז איר ערד, ווי פון הייליקן ירושלים,
וואָס האָסט געקושט אין חלום, טאָטע, אין דער שעה פון ווידוי.

גייסט אויף צו מיר, פאַרברענטע היים, מיט שבתדיקן בלאַען שימער,
מיט געסלעך פרומע, מיט קלייטעלעך און פרוכנעוואַטע קלויזן ;
נישט קינות זאָגן כ'קום צו דיר, צו די פאַרברענטע שוועלן —
כ'וויל נאָר מיין עלנט האַרץ פאַר דיין טויטער ערד אַנטבלויזן.

איך זע נאָך אויף די דעכעלעך די שטערן דיניע פאַלן, זינקען,
דער חלום מיניער מיט אַ ווייסן זילבער-וואַלקן איז פאַרפלוזן ;
איך וואָגל אין די נעכט בני דיניע טויטע הייף און געסלעך
און שאַר דאָס הייליק זאָמד אויף שערבעלעך פאַר מיניע טויטע אויגן.

1945

ווי אַ שיף

ווי אַ שיף, וואָס בלאַנקעט מיט צעריסענע מאַסטן
און קאַן נישט מער אויף ים טרעפן אין איר האַפן —
אַזאַ איז ס'ליד, וואָס כ'שרייב צו דיר אַצינד, ברודער,
מיט אַפּגעהאַקטע פון געוויין שטאַמלענדיקע טראַפן.

אַ, נעמט מיט מיר אַרום די שטילקייט, וואָס שרייט אַ דאָ
און טרינקט דאָס קאַכיק בלוט פון אונטערגאַנג, ברידער!
צי וועט מיין טראַט אַ קוש טאַן נאָך די ערד,
צי שיינען וועט דער הימל אונדז נאָך ווידער?

געווען אַ היים, אַ ייִדישלעכע שטוב אַמאָל
מיט שוועלן ליכטיקע און שבת־גילדענע פאַרטאַגן,
„אַ מענטש דאַרף גיין אין דרכים לויטערע פון גאַט“ —
פלעגט די מאַמע שטילערהייט אונדז זאָגן.

איז מען געגאַנגען אויף די וועגן לויטערע און מילדע,
ווי ס'האַבן ווונדער זיך געצונדן אויף אַ ווייטן ברעג;
געגאַנגען אַזוי לאַנג, ביז ס'האַט דער וועג אונדז אַלע
געפירט צום אויוון פון אַשוויענטשים און מיידאַנעק.

דעמערט איצט מיט בענקעניש דער שוואַרצער אַוונט.
אַליין איך בין אַ שיף, וואָס טרעפט נישט מער אין האַפן,
אַ, ברודער טרויעריקער, פאַרגיב מיר אַט דאָס ליד,
וואָס כ'שרייב צו דיר מיט געוויין פון אַפּגעהאַקטע טראַפן.

מיר האָט זיך געחלומט

געחלומט האָט זיך מיר: דער קוימען פון מיידאַנעק
און רויטער פונקענ-ים אויף אַ שוואַרצן דאַך.
פון טאַטע-מאַמעס דאַרע הענט און פינגער
ס'האַט די לבנה זיך אַ פאַליי געמאַכט.

געחלומט האָט זיך מיר: איבער טיפן פעלדזן-תהום
כ'וויג זיך ווי אַ פויגל דורכגעשאָסן;
כ'זע אַ טויטן-שיף, וואָס שניידט דעם רויטן שוים
און ס'טרינקען פונעם ים ווילדע אַלבאַטראָסן.

געחלומט האָט זיך מיר: כ'בין צווישן דאווענענדיקע יידן,
זייערע העלדזער וויגן זיך אָן בערד, אָן קעפּ.
איך זע: אַ קאַמער רייכערט זיך אַנגעפראָפט מיט קינדער —
און ס'ברענען מיינע פיס שוין אויכעט אויף דער טרעפּ.

געטריבן ס'האַבן מיך די ווינטן אונטער אַרעמס,
און טויזנט פייגל האָבן מיינ געלאָף פאַרשריגן.
דערנאָך האָט ווער אין שוואַרצער ערד פון וועלדער
מיינ גוף פאַרברענט אויף קויל געפונען ליגן.

1946

מיין זיידע אנטשל

מיין זיידע אנטשל, דער טלית-מאכער פון מאָגעלניצע, האָט בײַ נאַכט געמישט דעם תהלים מיט אַ שוואַכער האַנט; און דאָס פידעלע פון דוד המלך מיט דרײַ סטרונעס געהאַנגען איז אויף דער בלאַ-געקאַלכטער וואַנט.

מיין זיידע האָט גערעדט מיטן בעל-שם-טוב, בײַ נאַכט נאַכן תהלים-זאָגן און נאָך פידל-שפילן; אַרום זײַן האַרץ האָט ער די תפילה פון אַ דור אַרומגעצויגן מיט רצועות פון די תפילין.

אויף וועלכע וועגן בלאַנדזשעט איצט דער בעש״ט אין בלױע, טױקע פאַרטאָגן? איך קאָן נישט צוקומען צום זיידנס תפילה, כ׳קאָן אויף זײַן פידעלע מיין גורל נישט באַקלאָגן.

די שאַטנס, וואָס לױערן אויף מיין סטעליע, דאָס טרױער-ליד פון פײַן דערצייל איך; ווי בענקט זיך מיר, אַ זיידע, נאָך דײַן תפילה און נאָך דײַן פידעלע פון דוד המלך.

1946

באלאדע פון מיין פעטער דעם קברן

ס'גייט אַרום אַ ייד אין די בערג —
און בלייבט שטיין ווי אַ פאַרפישופטע מיל;
אפשר איז עס דער הייליקער בעש"ט —
און אפשר גאַר מיין פעטער כיל?

מיין פעטער, דער קברן, געהאַט האָט
אַ געלאַקטע, גאַלד־בלאַנדע באַרד
און שערבלעך געלייגט דרייסיק יאָר
די טויטע אויפן הייליקן אָרט.

ער זעצט זיך צופוסנס פון באַרג,
און גיט מיט די אויגן אַ לאַך.
אים דוכט זיך: ער יאָגט ווי אַמאַל
די טויבן אַראָפּ פונעם דאָך.

און שפעטער זעצט ער זיך צו
צום וואַסערל, וואָס דאַוונט אין ווינט
און צו מיר ער גיט אַ ווינק —
צו זיין עלטסט שוועסטער־קינד.

איך זען זיך צופוסנס אים,
ער האַלט אויף דער קני מיין האַנט.
איך זע אין די אויגן בני אים
אַ פלאַם פון אַ הייליקן בראַנד.

ער בייגט אויף מיין האַנט זיין באַרד —
אַ צווייגל מיט הענגל־טרובן.
איך הער ס'שפילט ערגעץ אַ פלייט,
און ער זינגט אַזוי צו די טויבן:

— „טויזנטער יידן האָב איך
געטאָן זייער הייליק רעכט,
שערבעלעך זיי געלייגט
אפילו אין פינצטערע נעכט.

נאָר מיר, דעם קברן, אוי וויי,
קומט קיינער נישט טאָן מיין רעכט,
זוך איך אַ ייד דאָ אַרום
אין די פינצטערע נעכט...

אפילו ס'וואָלט עמעץ געוואָלט
מיך זוכן אויף הייליקן פעלד,
וועט ער נאָר טרעפן דעם ווינט,
וואָס שעלט און שעלט און שעלט.

וויי איז צום פעטער כיל
מיט זיין געלאַקטער גאַלדענער באַרד,
וואָס האָט דרייסיק יאָר געדינט
צו די טויטע אויפן הייליקן אָרט.

דעריבער, מיין טייער שוועסטער־קינד,
ווי וועסט נאָר טרעפן אַ שטיין —
טאָ זעץ זיך אַוועק אינעם ווינט
און דיין פעטער, דעם קברן, באַווייזן.

אפשר אונטער דעם שטיין,
ליגט ס'גראַע אַש פון זיין גוף,
און אפשר גאָר אין וואַסערל,
אין שוואַרצער, פינצטערער טיף.

און אפשר גאַר, ווער ווייסט,
איך הענג ווי אַ רויטער לאַמטערן,
אַט דאַרט, גיב אַ קוק, אויפן באַרג,
צווישן די גרינע שטערן...”

כ׳האַב אויפגעהויבן מיין קאַפּ,
געוואַלט זען דעם סוד פון זיין טויט —
איז גראַד אויף די בערג אויפגעגאַנגען
די זון אין מאַרגנרויט.

צווישן נעפלען פון גרין און גאַלד
איז צעשווומען דער פעטער כיל.
אויפן שפיץ פון באַרג דרייט די פליגל
אַ לידיקע, טויטע מיל.

1947

ס'וועט מער דאָ נישט אויפגיין

ס'וועלן מער דאָ נישט אויפגיין גאָלדענע ווייצן
אין ליכטיקן טאָל ;
ס'וועלן מער נישט תבואות זינגען אין אָוונט,
אזוי ווי אַמאָל.

די פעלדער זיי ליגן צעאָקערט מיט ביינער
פון אַרעמען ייד ;
ס'האַבן ווינטן די זריעה אין בלוט געטונקען,
מיט אַשן צעשיט.

ס'וועלן מער נישט מאַמעס זינגען דאָ לידער
איבער ייִדישער וויג ;
די ביימער אין פּרילינג זיי וועלן דאָ אויפגיין
מיט פעטליעס פון שטריק.

ס'וועלן מער שוין נישט אויפגיין גאָלדענע ווייצן
מיט זאַפטיקן ברויט ;
ס'וועלן פרעמדע דאָ קומען און שניידן די גראַזן
פון נקמה און טויט.

1945

1945

נאָך איצט וואַלגערן זיך אויף טראַקטן
מיין טאַטנס תּפּילין-רצוּעות פּון רבּנוּ תּם ;
נאָך הענגען וואַלקנס אויף ווערבעס פּאַרבּלוטיקט,
נאָך רייסט זיך פּון אַש דער רויטלעכער פּלאַם.

נאָך קאַנסטו געפּינען אין וועלדער אַ טלית
פּון ייִדן, וואָס מ'האַט דאָרט פּאַרשלעפּט ;
כ'הער שפּילן דעם ווינט ביי נאַכט אויף די צווייגן —
אויף האָר פּון ייִדישע צעפּ.

נאָך זעסטו אויף טראַקטן זיך וואַלגערן שמוּת
פּון הייליקע, ייִדישע ספּרים ;
אַ, שענק מיר דאָס וואָרט כ'זאַל קאַנען באַקלאַגן
די ערד פּון בית-עלמינס אַן קברים.

1945

אין קעלער

אין קעלער ליגט אַ מת אונטער ציגל
מיט אויגן אָפּגעע און גרינע. —
ס'ווייסט קיינער נישט אַחוץ נאָר די לבנה,
וואָס האָט מיט אירע שטראַלן אים געפונען.

דאָ שטייט אַ וואַנט צעפאלן און צעקרישלט,
דאָס פאַרהענגל — אויף שוואַרצער קויל פאַרברענט;
אין קעלער ליגט אַ מת אונטער ציגל
מיט געביילטע הענט.

פאַרזיגלט מיטן טויט לבנה שיפט זיך אויבן
און שאַרט צוזאַמען שטערן מיט אַ זילבער-רידל;
אין קעלער ליגט אַ מת אונטער ציגל —
און ס'טויטע האַרץ זינגט אים ווי אַ פידל.

אַ, זינג מיר, פידעלע, פון טויט אין קעלער,
אַ, זינג מיר, פידעלע, פון געביילטע פויסטן;
צום אויער טראַג אין בלאַלעכע פאַרטאַגן
דאָס ליד פון האַרץ, וואָס האָט זיך מיר אַנטבלויזט דאָ.

ווער וועט באַפרייען דיר די הענט, אַ, ברודער,
פון די, וואָס האָבן דיר אין פינצטערניש פאַרמויערט?
ווער וועט פון טויטער פויסט, פון טונקעלן קעלער,
זינגען פאַרן האַרץ דיין לעצטן טרויער? — —

אין קעלער ליגט אַ מת אונטער ציגל
מיט אויגן אָפּגעע און גרינע;
ס'ווייסט קיינער נישט אַחוץ נאָר די לבנה,
וואָס האָט מיט אירע שטראַלן אים געפונען.

שימערדיק גאלד

שימערדיק גאלד אויף וואלדיקן שליאך —
די זון האט איר קרוין דאָ פארלאָרן;
ווי הירשן, געפאָנגען פון פחד און טויט —
געפאָנגען די קינדערשע יאָרן.

א גאלדענער פאלאץ פון פערעלעך טוי,
פון קנאַספּן און גרינע דימענטלעך, —
איך זע נאָך מיין וויג צווישן הימלען שטיין, —
א וויגל פון הילצערנע ווענטלעך.

די מאַמע לעשט אויס די מנורה פון פיין,
וואָס ס'צינדט דער שאַטן אויף מויער.
זי זיצט לעבן מיר און כ'ווייס, ס'וועט באַגין
מיר וועקן אַ שטערן אַ בלויער.

איצט ווייס איך : ס'איז מער שוין קיין הימל נישטאָ,
נישטאָ אין די וואַלקנס קיין שטערן;
עס הענגען אין אַלע געוועלבן פון הימל
מיין מאַמעס פאַרגליווערטע טרערן.

פּרץ אין געטאָ

זיי האָבן גענייט, גענייט, גענייט, גענייט
פון גראַען פּאָדעם דאָס טויטן-קלייד.

האַט איינע געזאָגט : איך בין שוין טויט,
נאָר כ'וואַלט נאָך געגעסן אַ שטיקל ברויט,

אַ שטיקל ברויט צו דער זעט, צו דער זעט —
אויף מיין צעבראָכן טויטן-בעט.

זאָגט איר די צווייטע : שוועסטער, איך וואַלט
גענייט דיר אַ קלייד פון לויטער גאַלד,

נאָר כ'ניי אויך פאַר מיר אַ טויטן-קלייד
נישט פון פּאָדעם און נישט פון זייד,

נאָר פון טונקעלן, שוואַרצן געוואַנט —
פון די נעכט אין געטאָ-לאַנד.

זאָגט זיי די דריטע : שוועסטערל ליב,
איידער מען וועט מיך לייגן אין גרוב

גיי אויפן הייליקן אָרט אַרויס,
גרייט פאַר נייטאַרינס דריי אַ שויס —

אַ שפּאַלט אַ שוואַרצע אין דער ערד
מיט אונדזער בלוט אין זאַמד פאַרטערט.

און איך וועל מיר זינגען דאָס טויטן-ליד
פון גאַלדענעם פּאָדעם אין רויטלעכן בלוט —

— — — — —

מ'האַט זיי, די אַרעמע נייטאַרינט דריי,
געלייגט טויטע אין וואָגן ריי נאָך ריי,

פאַרהילט אין אַ טוך שוואַרץ און דין —
אין פּרעס ברייטער פעלערין.

1946

צוואָה פון ליכט

צוואָה פון ליכט

נישט דאָס בלוט, נישט דאָס פלייש,
וואָס געמיסטיקט אויף פעלד —
איז דער שכר פון דיין פיין,
איז דער שכר פון דיין וועלט.

נישט דאָס מעסער, נישט די רוט,
נישט דער חלף, נישט די שאַנד —
איז דער שכר פון דיין וועג,
איז דער שכר פון דיין לאַנד.

נישט די שטריק, נישט דער רויך,
נישט די תליה, נישט דראַט —
איז דער שכר פון דיין בלוט,
איז דער שכר פון דיין שפּאַט.

נאָר צוואָה פון ליכט,
וואָס אין האַרץ גלייט און העלט,
איז דער שכר אויף דיין וועג,
איז דער שכר פאַר דיין זעל.

1945

די שיינקייט פון דער וועלט

די שיינקייט פון דער וועלט איז בני אונדזער שוועל נישט געשטאָרבן.
די תפילה אויף אונדזער מויל האָסט נישט פאַרוועלקט געפונען.
אויף אונדזער צונג נאָך ברענט פון ליכט אַ ווייסער צייכן —
פון ליבשאַפט מענטשלעכער, און נישט פון שינאה.

אין זוימען פונעם בלוט וועט אויפגיין צוריק די וועלט,
אין זוימען פונעם ליכט, וואָס שטאַרבט נישט אויף דער ערד.
אין זוימען פונעם בלוט ליגט חלום און נצחון,
די שיינקייט פון דער וועלט — דורך שינאה נישט פאַרצערט.

אין שאַטן-טאָל איך הער דאָס קול פון אַלע ביינער,
און יעדעס גרעזל דאָרט — מיין הייליק, גרויסער וואָפן.
אין זוימען פונעם ליכט, וואָס שטאַרבט נישט אויף דער ערד,
אין זוימען פונעם בלוט, — ליגט חלום און נצחון.

פאָרגיב מיר

פאָרגיב מיר, שאָטן הייליקער פון פאָלק,
וואָס כ'פאָרגעס אין גרויסן טויט אין דינע קברים ;
איך זוך אין פינצטערניש, וואָס וויקלט מינע פיס,
אַן אויסגעשטרעקטן, ברידערלעכן אָרעם.

ווער וועט זיין האַנט אויסשטרעקן בי? נאַכט,
איך זאָל אין פינצטערניש נישט פאָלן ?
איך וואָרט ביז ס'וועט דער הימל מיך באַגינען
אויף ס'ניי געבוירן אינעם בלוט פון שטראַלן.

פאָרגיב מיר, שאָטן הייליקער פון פאָלק,
וואָס כ'האַב שוין נישט די טרער מער צו קלאָגן ;
מיין אויג-אַפּל איז בלינד שוין פון געוויין און צאָרן
און כ'וואָרט, אַז ס'זאָל אָנהייבן צו טאָגן.

אפשר וועט אַ ליכט מיך ווידער היילן.
אפשר וועט די ערד זיך עפענען מיט טרוימען ;
פאָרגיב מיר, שאָטן הייליקער פון פאָלק,
און בענטש מיין טראַט, דאָס ליכט כ'זאָל נישט פאָרוימען.

יאַנואַר 1948

לייכטנדיקע שטערן

כ'בין אויפגעגאנגען פון מיין קינדהייט מיטן טאטנס פויסט
און ס'ערשטע ליד געוואשן אין מיין מאמעס טרער.
ווער ס'האט צו אונדזער שוועל געבראכט דאס שטיקל ברויט —
האט אויך די זון געבראכט אויף אונדזער טריבער ערד.

מיין פרילינג האט געבליט צווישן מיסט און מינו,
צווישן טויטע שטערן — מיין קינדערישע וועלט.
די וואלקנס האבן שלאפלאז געצאפלט אויף מיין ברעם,
באוואכט מיט אלע קללות אונדזער וויסט געצעלט.

דערלאנג מיר איצט דיין האנט, דערלאנג מיר איצט דיין פויסט,
און בענטש דער מאמעס קאפ, וואס איז אין טויט פארפייניקט.
ס'איז יעדע טרער פון איר געווען א זוימען בלוז,
וואס האט אויף טריבער ערד מיט ליבשאפט אונדז פאראייניקט.

דער טויט איז נישט אומזיסט. איר זע דיין האנט נאך הענגען —
זי גליט נאך אין מיין הארץ ווי אין די קינדער-יאָרן;
פון בריענדיקער טרער — עס שפראַצן ווידער גראָזן,
די ליבשאפט וואַקסט אַרויס פון אונדזער האַס און צאָרן.

ווייל ס'איז אַ נס געשען — אַ נס פון ליכט און ברויט,
די וועלט געהייליקט איז אין אלע אירע טרערן.
פון דיין אַש — און פונעם בלוט און טויט
די ערד גייט-אויף אויף ס'ניי מיט לייכטנדיקע שטערן.

בונקער-באלאדע

דער ווינט קלאַגט אין דרויסן ביים וואַלדיקן שליאַך —
ביים נאַקעטן טיש זיצן יידן זאַלבעאַכט.

יידן מיט שוואַרצע און זילבערנע בערד
אין בונקער פון וואַלדיקער, ליימיקער ערד —

דורך לויטערע נעצן פון שטערן און שניי
האַבן שטיוול געקלאַפט פאַרן בונקער אויף ס'ניי.

ווער קלאַפט עס, ווער קלאַפט עס צו זיי אַצינד?
אפשר דער שניי און אפשר דער ווינט?

נישט שטורעם, נישט שניי, נאָר ס'קלאַפט אויף דער שוועל
אַ גראַע געשטאַלט אין אַ גרינעם שינעל.

וואָס טראַגט ער צו הייל פון יידן זאַלבעאַכט?
אין וואַלדיקער, פינצטערער, שטורמיקער נאַכט?

וואָס טראַגט ער אין בוזעם, וואָס טראַגט ער אין אויג?
וואָס האָט זיך זיין שפיציקער קאַפּ דאָ פאַרנויגט?

דורך שפאַרעס פון בונקער — לבנהקער טרויער,
דער שאַטן, דער שאַטן אויף עמעצן לויערט. —

— — — — —

ס'איז שבת אין בונקער. אַכט יידן פון שטעטל
אין שוואַרצן כאַלאַט, מיט באַרד און קאַשקעטל,

געגרייט איז דאָס מאַלצייט אויף ערדענעם טיש,
נישט ברויט און נישט ווייץ, נישט יידישע פיש,

נאָר וואַקסענע ליכט אין ליכטער צעברענען,
ט'קאָן קיינער דעם שבת שוין מער נישט דערקענען,

עס טרייסלט דער פחד אַ צאָן אין אַ צאָן :
וואָס ווילסטו, אַ גאָט, מיט די אַכט איצטער טאָן ?

— — — — —
אַ וואַלד. אַ טייכל. אַ זאַמד־וועג מיט ביימער —
געבונדן עס גייט די קהילה אין אימה,

אַלטע קברנים גראָבן דאָ גריבער
פאַר די, וואָס זיצן נאָך איצט אין די שטיבער,

אַלטע למדנים בײַ גמרות, משניות,
באַקלאָגן, באַוויינען אַ שטעטל לוויות,

כאַטש נישט מיט לוויה, מיט אַרון און מיטה —
שטאַרבן די יידן פון פוילן און ליטע.

שוין ליגט מען אין העלפט מיט ערד דאָ פאַרשיטע,
ביז גאַרטל אין קבר, דעם האַלדז צו דער שחיטה,

דער האַלדז און די אויגן מיט טויט און בהלה —
די ליפן קרימען אַ ביטערע קללה

צום תליון, צום מעסער, גרייטע צום שעכטן ;
און אפשר — אַ תפילה צו גאָט דעם גערעכטן ?

גערעכט איז אויף אייביק זײַן נאָמען, זײַן ליבער,
ווען לעבעדיק גייען דאָ יידן אין גריבער

און ס'ליגט שוין דאָס שטעטל פון שרפה פאַרלענדט,
ספרים, טליתים, מצבות געשענדט. — —

נאָר ס'מוזן אַוודאי נאָך זשידעס זײַן אויך,
ווען ס'צײט זיך פון ערד אַ זילבערנער רוין,

די שױנאה צעטלײַעט, צעברענט די רציחה,
אַ שרפה צעקאַכט די דײַטשישע יוכע

צום בונקער פון ליים, דרײַ איילן אין דרערד,
(געמײנט ס'וועט לעבן נאָך זײַן זיי באַשערט).

נאָר נישט צום גענאַרן די דײַטשישע נעז —
אַ יײד אין אַ בונקער — איז נאָך נישט אַ מת,

ער קאַז זיך נאָך וויגן אויף בוים מיט אַ שטריק,
און זײַן אויך אַ ציל פאַר דער קויל פון אַ ביקס,

צוזאַמען מיט ווינט, וואָס פיעשטשעט און גלעט,
וועט גלעטן זײַן גוף דער שפיץ פון באַגנעט...

— — — — —

און ס'שטייט נאָך אין שאַטן דער גרינער שינעל,
מיט וועלפישע אויגן אויף בונקערשער שוועל,

דרײַ איילן אין דרערד ליגט דער בונקער פון ליים —
אַכט יײדן אין בונקער אין וואַלדיקער היים;

אַכט יײדן זיי בענטשן די הענט מיט געוויין
ביים פלאַם פון די ליכט און רויכיקער שיין —

און איבער די שיפלעכע ווענט פון דער הייל
פאַלט שאַטן אויף שאַטן אין ספּנה-געאַניל,

ווי שוואַרצע שאַקאַלן מיט צינגער געשטרעקט,
ווי הענט מיט שאַרפע, געשליפענע העק —

פון שנייזיקע נעפלען בלייבט הענגען און פאלט
א זילבערנער נעפל פון נאָענטן וואָלד — — —

ווען ס'האָט זיך דער זילבערנער נעפל צעשארט,
האָט נאָך ביי דעם בונקער עמעץ געוואָרט,

געשטאַנען אליין ווי אַ בוים אַ פאַרשנייטער
מיט מעסער און חלף פאַר ייִדן אַ גרייטער.

און אונטן, אין בונקער, אַ ליכטל נאָך צאַנקט,
אַכט ייִדן זינגען דאָס שבת־געזאַנג,

די מלפּתא שבת זיצט ביי דער זייט
אין בלויען, זינדן, הימלדיק קלייד,

טראָגט זי אויף אַרעמס ווייזן און ברויט
צום לעצטן מאַלצייט פון ייִדן־טויט.

ווען ס'האָבן געגרייט זיך ייִדן זאַלבעאַכט
צו שטרעקן די העלדזער צו חלף און נאַכט,

גרייטע געשטאַנען צום מעסער און פּלאַם
פאַר קידוש השם און קידוש העם,

געוויקלט אין טלית דאָס ציטערדיק לייב
און שטאַרבן געגרייט זיך מיט קינד און מיט ווייב —

האָט איינער, דער ייִנגסטער פון ייִדן אין הייל,
צעריסן דעם טלית מיט פּויסטן־געבייל,

צעלאָשן די ליכטער, וואָס האָבן געברענט,
געשטעלט זיך אויף שוועל מיט צעפאַכעטע הענט,

און זיך צעשרײַען מיט ייִדיש געוויין,
איינער פון אַכט, איינער אַליין:

— ייִדן! — האָט שׂרפּה געצונדן זײַן ברעם —
גאָט וויל נישט אַזאַ קידוש השם,

גאָט וויל נישט אַזאַ קידוש העם,
ווען ס׳גײט מיט הכנעה דער קרבן צום פּלאַם!..

בלויז איינער דער וועג איז צו הייליקן אים,
צום פּבור פון פּאַלק און אייביקן רום —

דער וועג איז: מיט מעסערס צום שונאס לײַב!
מיט חלף שיצן קינד און ווייב!

שטאַרבן מיט נעגל אין גאַרגל פון פּײַנד.
איידער אין גסיסה מיט ייִדיש געוויין.

קידוש השם און קידוש העם —
איז אויפגיין צו גבורה דורך בלוט און דורך פּלאַם!..

1947

איז יעדער צעבראָכענער זילב

שוין אַנדערע האָבן פאַר מיר,
מיט געטער גערעדט אינעם ווינט.
די ליבשאַפט, דעם פּרילינג, דעם ים,
געטרונקען, ווי איך אַצינד.

און איבער די היילן פון שטיין,
זענען שטערן געהאַנגען פאַרבלענדט. —
דער מענטש און דער הימל אַליין
האָבן צו זיך נאָר גענענט.

איז וואָס, אַז איך בין נאָר פאַר דיר
איז טונקל אַ פּויזענדע מילב —
כ'האַב דערזען דאָס ליכט אינעם וואָרט,
מיך פּישופּט דער קלאַנג פון אַ זילב.

איך ליג אין נעץ פון די שטערן,
וואָס וויגט מיך צוריק און אַהין.
איך גיי אויפן פלאַך פון מיין לעבן,
ווי אַ גילדענע, זשומענדע בין.

איך וועל שוין נישט שטאַרבן אויף דר'ערד,
כ'וועל בלייבן אין שאַרף פון אַ מילב.
איז שטיין, אין ערד, איז אַ וואָרט,
איז יעדער צעבראָכענער זילב.

א קליין ליד צום אומשטארביקן לי-טאי-פע

טויזנט יאָר ווי אָן אומגעקערטער וויין-בעכער,
ליגט אויף די וואַסערן פון פאַרגאַנגלעכקייט.
און דו — דו זינגסט נאָך אַלץ צו מיר בײַ נאַכט,
ווען נעמסט אַרום דעם בלייכן זוים
פון ציטערדיקן לבנה-שאַטן אינעם טײַך.

ביסט נישט געשטאַרבן מיט טויזנט יאָר צוריק,
וואַרעם דער הימל שטאַרבט נישט,
דער שטערן שטאַרבט נישט,
די לבנה שטאַרבט נישט,
די ליבשאַפט שטאַרבט נישט —
וואַרעם דאָס שטאַרבן איז נאָר קיל וואַסער,
געמישט אין שוימענדיקן בעכער פון אונדזער לעבן.

אַלטער, גרויסער טאַטע פון געזאַנג, לי-טאי-פע,
אַ שפּליטער פון דיין זינגענדיקן וויין-בעכער,
ברענט פאַרוואַגלט אויף מיין האַרץ.
מיך פישופט דער שאַטן פון בוים,
מיך פישופט דער שאַטן פון אַ בלום,
מיך פישופט דער שאַטן פון אַ פרויען-האַנט,
מיך פישופט דער טרערנדיקער ווימפער פון אַ קינד,
מיך פישופט דער שאַטן פון אַ וואַלד —
און כ׳האַב מורא צו שיפן זיך אין אַוונט-ציט אַליין
אויף שטילע וואַסערן אונטער דער לבנה —
פון צו פיל שיינקייט.

געזאַנג אין דער פינצטער

(לידער געשריבן אין געטאָ 1940—1944)

געהייליקט דעם זכרון פון מיין פאָטער משה ז"ל, ב"ר שמואל
און פערל-דבורה שפיגל, — וואָס האָט מיט האַלב-אַפגע-
שטאַרבענע הענט פאַרגראָבן מייןע כתבים — די לידער און
נאָוועלן — אין אַ געטאָ-קעלער בעת דער ליקווידאַציע פון
געטאָ לאַדזש, סוף אויגוסט 1944.

ווי וועלן מיר לייגן אונדזערע קעפּ

נאַכט. ס'ברענט אין שטאָט די לעצטע שול.
אַנגעצונדן ס'האָט דער שונא גאָטס לעצטע טרעפּ.
איך גיי מיט זיי, מיט אַלע נע-ונדניקעס אויף דעמער-וועגן:
— ווי וועלן מיר היינט אַוועקלייגן אונדזערע קעפּ?

די לעצטע שולן ברענען אין די שטעטלעך. ס'טליען אַלטע קלויזן,
אין זייערע ווינקלען זיצט נאָך איצט די שרעק פון גזירה ת"ח.
— ווי וועלן איך, גאָט, מיט אַלע די פאַרטריבענע,
אַוועקלייגן דעם קאָפּ היינט ביי נאַכט?

— אין ערגעץ נישט.
די לעצטע שולן ברענען.
ס'ברענען אַלטע קלויזן,
אין רויטן אַש גייט-אויס דיין לעצטע טרעפּ;
אַ, גאָט, פון אַלע הייליקע נע-ונדניקעס,
ווי וועלן מיר היינט ביי נאַכט לייגן אונדזערע קעפּ?

1940

266

מיר וועלן אין מיטן נאַכט...

מיר וועלן אין מיטן נאַכט אַרויסגיין ביידע צו די דראַטן —
קיינער זאָל נישט וויסן,
און הייסן דאָרט די ערשטע בעסטע ביקס —
צו אונדז שיסן.

ס'איז סײַ ווי סײַ אונדז ביידן מער דאָ נישט געבליבן,
ווי דעם קאַפּ לייגן אויף די דראַטן.
אַ גרינע נאַכט וועט פאַלן איבער אונדז,
אַ גרינע נאַכט מיט שטערן און מיט שאַטן.

אַרומגענומען ביידע מיט די הענט —
מיר וועלן דאָרטן ליגן, ליגן...
און צופוסנס פון אַ ביקס עס וועלן נאָר
די שטערן אונדז פאַרוויגן, וויגן...

1940

מיין טויט אויף דראַטן-צוים

ס'ציטערן בײַ נאַכט די דראַטן אויפן צוים ווי שורות אין אַ סידור, —
לייג איך אַוועק מיין האַרץ דאָרט — אַ פּויגל אויפן פּלויט;
צו נאַכט און שניי איך פּלי, פאַרבלוטיקט און אַ מידער,
און כּווייס, אַז צו מיין האַרץ צילט דער געטאָ-טויט.

אויף ברענענדיקן דראַט איך ליג, טרינק פון מאַמעס הענט
די ציטערדיקע טרער פון אַלע תּפּילות אירע;
מיין האַרץ איז איצט אַ פּליגל, צעבראַכן און פאַרשעמט,
און יעדער אַדער — אַ בלוטנדיקע רויטע שורה.

ס'געפינט דער שניי בײַ נאַכט מיין האַרץ מיט ווונדן העלע,
מיין לייב אַזוי ווי ברויט, געטונקט אין בלוט-בעכער;
און ס'רײַסט זיך נאָך מיין קעל אין פּויגליש לעצטע טרעלן —
אַ פּויגל אַ פאַרבלוטיקטער צו הימלען העכער, העכער...

1943

די שטערן צינדן מיך אָן

כיבין הונגעריק נאָך דיין ליכט יעדן טאָג,
ווי נאָכן ברויט, וואָס איך עס אינעם חלום.
כיבין דאָרשטיק נאָך דיין וואָרט יעדן טאָג,
ווי נאָכן וויין, וואָס איך טרינק אינעם חלום.

דו האָסט מיך פאַרשטילט ווי אַ מושלע
אין גאַלד־זאַמד אויף אַ ווייטן ברעג.
די שטערן צינדן מיך אָן —
איך הענג איבער אַפענעם תּהום
און טרינק דיין קילע אַוונטיקע שיין
ערב טויט און פאַרגיין.

1941

הונגער

איך ליג בײַ נאכט אַ הונגעריקער, נאָקעט, נישט פאַרדעקט,
דער הימל הענגט אין שויב גליווערדיק און טויט.
מיט דראַבנעם מאַן פאַלט אויף מיין קאַפּ דער מילכוועג,
און ס'ציטערט פון לבנה־זוים אויף מיין מויל — אַ שטיקל ברויט.

זיי וועלן קומען באַלד באַגינען, באַגינען אויפהייבן מיין קאַפּ,
און מינע אויגן — שטערן צוויי — ווי שטויב זיי וועלן זיך צעפאַלן.
בלויז אויף מיין מויל ס'וועט פלאַטערן דאָס שטיקל ברויט,
און זינגען פונעם מילכוועג און פון פישופדיקע שטראַלן.

זיי וועלן שוין מיין גוף און מיין געשטאַלט נישט דערקענען —
דער הונגער האָט פאַרצערט מיין קאַלטע, טויטע הויט.
און ווען זיי וועלן אויפן וואַגן מיך ווינטן לייגן —
וועל איך נאָר זייגן פונעם מילכוועג ס'לבנהדיקע שטיקל ברויט.

דער ווינט

פארפאקט דאָס ביטל בעטגעוואָנט,
דאָס פיצל קינד אין שויס —
מיר וואָרטן. ס'וועט דער שונא באַלד
אַנקומען אין הויז.

ער קומט, ער קומט, ער קומט ביז נאַכט,
ער קומט דאָ אומגעריכט;
זיצן מיר אין פינצטערניש —
נישט אָנגעצונדן ס'ליכט.

פון דער גאָס פאַלט אַריין
לאַמטערן-ליכט אויף ווענט;
ווי צום טויט פאַרמישפטע,
מען האַלט זיך פאַר די הענט.

און פלוצעם — ס'האַרץ בלייבט שטיין,
ס'גייט עמעץ אויף די שטיגן;
ס'איז נאָר אַריין — דער ווינט, דער ווינט —
געפונען טויט אונדז ליגן.

1941

שענק מיר ווידער

איך קען שוין איצט דעם טויט פון אלע טויטן,
ווי דעם פויגל-פלאטער אין באַגינענס פּרױע;
איך זע אין יעדן טיש
דאָס האַלץ פון מיין ברודערס תּליה.

איך קען שוין איצט די פיין פון אלע פּיינען,
די נאַכט, וואָס גייט אויף אונדז מיט חלף רויטן;
כ׳הער ייִדן זינגען אין פאַרברענטע קלויזן
דאָס הייליק ליד פון אלע אונדזערע טויטן.

איך קען שוין איצט דעם וועג צו אלע תּהומען —
דעם תּהלים-גאַנג פון אונדזערע עלטער-זיידעס;
וועל איך ווי אַ מויער דאָ אין וואָגל-וועג פאַרבלייבן
און אויף דורות זיין אַייער שטומער עדות.

אן עדות פון אַ פּאַלק, וואָס איז פאַרשניטן,
אן עדות פון אַ פּלאַם, וואָס האָט פאַרצערט;
אַ, שענק מיר ווידער שטילן טויט און פּרידן,
אויף פּרידלעכער און שטילער גרינער ערד.

פֿאַר וואָס

פֿאַר וואָס זאָל איך נישט אויפהייבן די האַק
און אַראָפּלאָזן ווי אַ ווינט איבער עמעצנס קאַרק —
ס'זאָל ריינען דאָס בלוט ווי פֿון געשלאָגענע פּערד,
ס'זאָל זידן און קאַכן פּלאַמיק און שטאַרק?

פֿאַר וואָס זאָל איך נישט איבער עמעצנס האַלדן
פֿאַרלייגן די פּעטליע, פֿאַרציען די שטריק.
אין ווינט זאָלן זיך הוידען געבונדענע הענט,
און טרעטן כ'זאָל איבער צעבראַכן געניק?

פֿאַר וואָס זאָל איך נישט איבער עמעצנס קאַרק
וואַרפֿן די שאַרף פֿון געשליפענער האַק —
אַזוי ווי זיי האָבן מיט יעדן פֿון אונדז,
אַרעמע ברידער, געטאַן אין באַראַק?

אַרעמער ברודער, באַהאַלט נישט די שאַרף,
באַהאַלט נישט אונטערן מאַנטל די שטריק!
דער ווינט וועט אונדז העלפֿן גיין אין דער נאַכט,
דער ווינט וועט אונדז ווייזן דעם וועג אויף צוריק.

כ'וועל לייגן מיין קאָפּ

כ'וועל לייגן מיין קאָפּ אויף ווינט און נאַכט
הינטער אַ דראַטענעם פּלויט;
כ'וועל וואַרטן ביז ווינט וועט זינגען פון וואַלד
פון מיין טויט, פון מיין טויט, פון מיין טויט.

די ערד בענקט צום וואַלד און צום ווינט,
איז נעפּלען הענגען די שטערן;
ווער וועט קומען אויף טונקעלער ערד
מיך הערן, הערן, הערן?

ס'וועט קיינער נישט קומען צום וואַלד אַהין,
די נעפּלען קושן די שטיינער;
כ'וועל לייגן מיין קאָפּ אויף ווינט און נאַכט —
מינע טויטע, טויטע ביינער.

1942

אין קארצער דעמערט

אין קארצער דעמערט. שוין די דריטע נאכט
איך ליג געוואָרגן אויף דער פריטשע;
אין דרויסן האָט אין שלעגער-גאַרטן די לבנה
געשפונען טיכער ווייסע, ווי צו אַ חופה.

ווייסע טיכער און זיידענע געווענדער,
אַנגעהאַנגען פישוף אויף די ביימער;
אַכט ייִדן אויף דער פריטשע לעבן פענצטער
שלאָפן נישט פון שוואַרצער אימה.

וואָס זיצן ייִדן אַכט אויף דער פריטשע,
וואָס זוכן זיי אַזוי דורך לעכער? —
ערגעץ וויינט דער ווינט איבער זיי,
ערגעץ וויינט דער ווינט איבער דעכער.

וואָס קאָן דער ווינט דערציילן אויף די דעכער,
וואָס קאָן אַ רעגן אויסוויינען פאַר זיי?
אַכט ייִדן אויף דער פריטשע ווי געקוילעט,
אויף דער פריטשע ליגן אַנגעגרייט.

צוקאַפנס נאָר — דער עלנבויען קנאַכיק,
די פינגער איינגעקניפט אין קאַלטער באַק;
אין דרויסן די לבנה, די לבנה —
גיט אונדז אַקעגן מיט איר אַנגעשאַרפטער האַק.

ליפעס וויינען מיט צוויט

יעדן טאָג וועל איך אויפשטיין און זען :
ליפעס וויינען מיט צוויט,
געפאַנצערטע היילות ציען אויפן הימל מיט רייטוועגענער,
אין געפלאַכטענע וואַלקנס, מיט ווינט געוועבט,
שווימען זעגל-שיפן איבער בלאַקייט פון שויב.
צו אַ טונקעלן ברעג,
צו אַ טונקעלן ברעג.

יעדן טאָג וועל איך אויפשטיין און זען :
די ליפעס פאַר מיין פענצטער וויינען מיט צוויט,
נישט ברוין זייער קאַרע, נאָר גערונצלטע הויט —
זיי האָבן נאָר איין מאָל געבליט,
און ווילן נישט שטאַרבן
מיט אַ ווייסן טויט.
מיט אַ ווייסן טויט.

איבער מיר האָבן וויינענדיק ליפעס געשאַרכט,
געשאַרכט מיט פאַרריסענע קעפּ ;
אין געפלאַכטענע וואַלקנס מיט ווינט געוועבט,
געטראָגן אַהער צו טויטער טרעפּ,
צו טויטער טרעפּ.

איצט הענג איך אויף צווייגן, טרינק שטורעם און בליץ,
און כ'קאַן נישט אַנטלויפן פון בלוט-רויטע נעכט ;
איך פאַל מיטן צוויט, כ'גיי אויס מיטן טוי —
אין איינזאַמען קאַלטן שאַטן-געפלעכט,
אין איינזאַמען קאַלטן שאַטן-געפלעכט.

א ברונעם אין געטא

דאס גאלד פון אונט-זון געטריפט האט אינעם ברונעם,
מיט פישוף-רייד פליסטערט נאכט-ווינט אויף די צווייגן;
אראפגעגאנגען איז די זון איצט אינעם ברונעם שטארבן,
אפגעצוימטע וועלן מיר די קעפ אונטער שטערן לייגן.

מיר זענען ביידע אָנגעגרייט צום שטארבן
און לערנען זיך אויסגיין מיטן טאָג צוגלייך;
מיט זילבער-וועסלעס שיפט אַוועק אונדז לעצטער שאַטן,
ווי אויף אַ פליסנדיקן, גראַען טייך.

וואָס איז אַזוינס די אַונט-שטילקייט אויף אַ טייך ?
וואָס איז אַזוינס די טיפעניש פון שוואַרצן ברונעם ?
ווי גאַלדיק שיין בלענדט זייער ראַנד פאַרטאַגן,
שוין גלעט דעם טויטס זילבער-וועסלע אונדזער פנים.

דאָס שניי-פעלד הינטער דראָט

דאָס שניי-פעלד הינטער דראָט איז ווייט, כ'וויקל זיך אין אים ווי אין פאַרמעט.
מיין יעדער טראָט — אַ טראָפּן בלוט, ווי אַ הייליק ייִדיש אַות, איך שרעב אויף אים אין מיין געלאָף, ווי אַן אַלטער בלינדער סופּר — איך לויף און פאַל — ס'הילכט-אַפּ פון געטאָ-צוים צו מיר אַ שאַס.

איך ליג שוין מיט אַ וואַלקן פאַרבלוטיקט אויפן שניי-פעלד — אַן אַרעמער, צעשאַסענער, אַנטלויפנדיקער ייִד;
מיט הענט פאַרבלוטיקטע איך קלייב אויפן רויטן פאַרמעט די לעצטע שורות פון מיין ייִדיש ליד.

ס'איז אַנגעגרייט דער לויז פאַר מיין דורכגעשאַסן האַרץ — אַ פאַרמעט-פעלד, ווי טויט פון הימלען לויערט;
דאָ ליג איך מיטן וויינט, דאָ ליג איך מיט אַ שטערן,
דאָ זינג איך ס'לעצטע ליד פון צוימען און פון טרויער.

1943

האַסט אונדז פאַרלאַזט

האַסט אונדז פאַרלאַזט אויף יעדן פיצל אַרט,
פון אַלע היימען ס'איז קיין היים נישטאָ מער;
ס'שטייט אָפּן ס'האַרץ פאַר יעדן פּלאַם און מאַרד,
און ס'העלפט שוין נישט די תּפילה און דער יאַמער.

די ווייסל זינגט ביי נאַכט מיט לבנהדיקע גלעקער,
וואָס ליגן טיף פאַרזונקען אין די דנאַען;
פאַרפּישופּט פירן אונדז אַוונטיקע פעלדער,
ביז ס'וויקלען נעפלען זייערע ערשטע שעהען.

ס'האַט אונדזער טויט געהייליקט דיר צו ווייניק,
האַסט אונדז פאַרלאַזט אויף יעדן פיצל אַרט.
פון אַלע היימען ס'איז קיין היים נישטאָ מער,
שטייט אָפּן ס'האַרץ פאַר יעדן פּלאַם און מאַרד.

1943

מיין טאטע

מיט וועבער-יידן פלעגסט זיצן שבת אין דער קלויז,
דער לעצטער האָסט די טיר פון קלויז פאַרמאַכט;
מיט פרושים מעשיות זיך דערציילט אַ גאַנצע נאַכט
און מיטן מאַרגנשטערן קומען אינעם הויז.

דער עול פון פרנסה האָט דיר דעם שלאָף גערויבט
און זילבער איז געלעגן אויף דיין שליף, ווי טוי;
לעבן דיר — אַ דערשראָקענע, ווי אין הימל-בלוי,
אַרומגעקרייזט האָט די מאַמע — אַ בלייכע טויב.

אַט איז דער סוף פון אונדזער הימל-ראַנד,
אַט איז דער סוף פון אַלע פריידן שוין;
מיין טאָטנס וואָרט הענגט אויף מיין קאַפּ, וויאַ קרוין,
די בלייכע טויב וועט מייןע לעצטע טריט פאַרוויגן.

1941

דער לעצטער שבת-שטערן

דער לעצטער שבת-שטערן לעשט זיך אויפן פירמאמענט, די שבת-לייכטער שטייען נאָך און גלאַנצן מיטן טויטן מעש, אויפן בעט די מאַמע ליגט, אַ סנאַפּ, געקוילעט אויף אירע הענט, דער וויינט אין פענצטער זינגט איר נאָך פונעם בעש"ט.

דער טאַטע איז נישטאַ, אין ווינקל, לעבן קליידער-שאַנק — הענגט זיין כאַלאַטל מיט אַ דינעם פלעק פון אַוונט-גרויל. אין ווינקל, וווּ איך ליג, ליגט שוין דער שבת טויט, און כ'הער דעם בעש"ט ווי ער וויינט הויך אויפן קול...

1940

רויטער מאַן

- אַרײַנגעשלינדערט האָט מען זיי —
אָן פענצטערלעך — דער וואַגאַן.
ערגעץ ליגט דאָס פעלד געגרייט.
וואַקסט דאָרט רויטער מאַן.
- אַרײַנגעשלינדערט אין דער פּרי —
לויפט איצט דער וואַגאַן.
כ'ליג אויף פעלד פאַר טויט געגרייט —
צעבליטער רויטער מאַן.

1942

פיאלעטער יולי 1942

פיאלעטער פרימאָרגן אין יולי. די זון וועט שוין מאָרגן נישט אויפגיין פאַר די, וואָס שטייען געפרעסטע אויבן אין אויטאָ.
די אויגן זיי זעען שוין גאַרנישט, מיט חיהשן פחד פאַרגליווערט, דאָס שענסטע ליד זינגט דער הימל איבער די קעפּ פון די טויטע.

די אויטאָס זיי שטייען פאַרלאָדנט. מאָטאָרן קלאָפּן פאַרביסן — זיי קלאָפּן אַ ריטמיש געביל פון ווילדע, משוגענע הינט.
די אויטאָס פאַרן אַוועק שוין. לאַמיר די אויגן פאַרשליסן — פיאלעטער פרימאָרגן אין יולי. ס'איז זומערדיק לינד.

1942

אין דער וועלט אַרײַן

דו ביסט געלעגן דעמאָלט אינעם וויגל,
פאַרהילט אין בלאַער אַוונט־שיין,
ווען ס'איז דער שונא אין דער שטוב
צו אונדז אַרײַן.

דער שונא איז אַרײַן אין שטוב —
די שאַנק אויפגעפראַלט.
פון שכנס שטוב האָט זיך געטראַגן
אַ צעשניטענער געוואַלד.

דער שונא איז צו דיר אויך צו,
געכיקעט ווי אַ שד.
און מיט זײַן שווערד די קישנס
צערײַסן אויפן בעט.

געלעגן ביסט אינעם וויגל,
פאַרהילט אין בלאַער אַוונט־שיין.
איך האָב געכאַפט דיך אויף די הענט,
און מיר ביידע האָבן זיך געלאָזט,
אין דער וועלט אַרײַן,
אין דער וועלט אַרײַן.

1941

ווייסער קארשנבוים

דער קארשנבוים לעכצט צום הימל —
איך הענג פון זיינע צווייגן אראָפּ.
ס'טריפט אויף אים דער ווינט
מיט קילע סעדער און ערד —
און דער הימל איז פארבאָרגן.

ווי קינדער גייען די מענטשן צו אים צו
און קושן זיינע צווייגן ;
די קארשן-צוויטן זענען זיס, ווי זיס —
ווי די קנאָספן פון ליכט.

איך זיך ביים צעבראָכענעם ברונעם
איז אָונט-גאַלד מיט דיר, מיין קארשנבוים.
מיינע הענט טראָגן מיך ערגעץ וווּ,
אַן שטורעם, אַן בליץ, אַן ווינט, אַן טרוים.

ווי זיס איז צו זיין אַזוי נאָענט פון טויט
און וויסן, אַז שפעטער וועט אויך אַזוי זיין :
די זון, די שטערן, דער וואַלד, און די ערד,
אין בלעטער-גערויש וועט טרילן דער פויגל
אין אָונט-גאַלד,
אויף אַ קארשנבוים,
אויף אַ בערגעלע ערד...

דיינע קארשנצוויטן זענען זיס, אוי ווי זיס —
מיין ווייסער קארשנבוים.

באלאדע פון שווארצן אדלער

א שטוב מיט א פויגל א שווארצן, וואָס הענגט דאָרט
די פליגל צעשפרייט און געשפּאַלטן.
פינף שלעגער, פינף שלעגער ביי פויגלשע נעגל, —
דער טויט — אין דער סוואַסטיק באַהאַלטן.

די ווענט זענען באַרדאָ, מיט רויזלעך צעבליטע,
א סאָפקע — א וויכער געלעגער;
שוין שטייען די צווייגלעך די ערשטע פון גאַרטן,
פון גאַרטן לעבן די שלעגער.

זיי זיצן אין שיכור-געפלוידער — די פינעף,
דער גאַרטן — ער פישופט מיט בלעטער.
אויף אַלע פיר ווענט הענגען העלצער און שטעקנס
פאַר יידן אויף פריטשענע ברעטער.

רויך פון ציגאַרן אויף שמאַלציקע ליפן,
דער פויגל — פון האָס אַ פאַרבלענדטער,
שוין ציטערט די סוואַסטיק, די סוואַסטיק אין נעגל —
דער האַקן-קרייץ גליען באַלד וועט ער.

די אויגן זיי ווערן אים רויטער, געשוואַלן,
ער רייסט זיך, ער פאַטשט מיט די פליגל.
ער רייסט זיך אַראָפּ פון דער וואַנט מיט די שטעקנס
און קרייזט איבער קעפּ אויס אַן עיגול.

דער שנאָבל ווערט שפיציק, ער עפנט זיך ברייטער,
און קלאַפט אין דער אייזערנער קראַטע.
ער לעכצט נאָך אַ ייד פון דער הילצערנער פריטשע,
אַ פלייצע, אַ פלייצע, אַ לאַטע...

ער רייסט מיט די פליגל, און אונטן — די פינעף —
זיי זיצן און גרייטן די דרענגער.

א רויך פון ציגארן אויף חלבנע ליפן —
דער אַדלערשער שנאַבל ווערט לענגער.

און אַט גיט אַ סקריפּ פון דרויסן די טיר —
אַ מענטשל בלייבט שטיין איינגעבויגן,
אַ מענטש אין אַ בינטעלע ביינער באַהאַלטן,
און שרעק, ווייסע שרעק אין די אויגן.

אַ הילכיק געלעכטער צעקייכט האָבן אַלע —
פינעף ווילדע, צעקייכטע געלעכטערס,
ווי ס'וואָלטן טייוולאַנים פינעף כיכיקעט
אויף בוזעמס פון שדישע טעכטער.

שטייט דאָ — אַ פלייצע און אויף איר — אַ לאַטע —
דער אַדלער — ער גליט שוין, דער שוואַרצער,
ר' עוזרל קלעזמער פון וולוין, לעבן וואַרטע,
גערופן אַרויף איז פון קאַרצער.

און אַלע זיי וואַרטן. די פינעף, זיי וואַרטן,
און יעדער אין האַנט האַלט אַ שטעקן.
דער אַדלער, דער אַדלער מיט סוואַסטיק ער פאַכעט:
— טייוולאַנישער יודע, פאַרעקע! ...!

1943

צו דיר — אין אַ צעריסן קלייד

פאַר צילען

א. דער טויטער ברונעם

אַהער געבראַכט האָט אונדז דער טויטער ברונעם,
דאָס סודותפולע קול פון שטערן אויפן פירמאַמענט :
ווי דעם נאַכטפויגל אויף צווייג זיינע דינע פליגל —
ציטערן אויף דיין האַלדז מינע הענט.

בלעטער-רויש און פישופדיק געפליסטער
נעמען אונדז אַרום באַהאַלטענע אין שאַטן.
די שטאַט ליגט טויט. אין פינצטערניש די שטערן
הענגען אויפגעהאַנגען ווייטע און פאַרבאַטן.

מיר וועלן דאָ אין איינזאַמקייט פאַרשטיינטע שווייגן,
און אויפן טויטן-ברונעם בלייבן ביז באַגינען.
דער נאַכט-ווינט וועט דערציילן שפעטער אויף די צווייגן,
ווי ס'האַט דער טויט אונדז ביידן דאָ געפונען.

1943

ב. די אויגן דינע זענען גריין...

די אויגן דינע זענען גריין —
צוויי קוועלעכלעך אַרומגעזוימט מיט גראַזן ;
אין זייער שאַטן שפּילט דאָס קילע אַוונט-גאַלד,
ווי איבער הויכע, טרויעריקע בעריאַזן.

די אויגן דינע זענען גריין, —
צוויי קוועלעכלעך פאַרשפּרייטן פּרישע וואַסער-טראַפּן ;
ליג איך דאָרט אין אַוונט, צווישן גראַזן
און גרינע קוועלעכלעך זינגען מיר צוקאַפּנס.

ס'איז גוט אין אַוונט-פינצטערניש אַליין
צו טרינקען קילן וויין פון דינע גרינע אויגן ;
איך ווער אַליין אַ טרויעריקע בעריאַזע,
וואָס ציטערט איבער קוועלעכלעך געבויגן.

1943

ג. הינטער דיין פאַרמאַכטער טיר

הינט ביסטו מיד, וועל איך דיר גאַרנישט זאַגן,
גאַרנישט זאַגן און אַרויסגיין שטיל.
כיוועל אַפילו די אויגן נישט עפענען,
זאַלן זיי הענגען אויפן דיל,
אַזוי שטיל,
אַזוי שטיל.

הינט ביסטו מיד, מיד נאַכן וויינען.
שטיי איך בלויז הינטער דיין פאַרמאַכטער טיר.
איך וויל נישט שטערן דיר אין וויינען,
וועל איך שטיין אַזוי הינטער דיין פאַרמאַכטער טיר,
אין דרויסן הינטער דער פאַרמאַכטער טיר —
און אויכעט וויינען.

ד. כ'ווייס נישט

כ'ווייס נישט פאַר וואָס דו זאָגסט אַזוי,
איך ווייס נישט פאַר וואָס דו שווייגסט אַזוי פאַרביסן ;
מיין יעדעס וואָרט דו וואַשסט מיט טרערן אָפּ
און ווילסט מיין ליבשאַפט נישט אין זיך פאַרשליסן.

איך ווייס נישט וואָס דו וויינסט. און אפשר גאַר
איז שווער די ליבשאַפט דיר פון מיין האַרץ ;
ס'איז שווער דיר פון אַ ייִדישן פּאַעט
צו הערן רייד, וואָס זענען ריִיף מיט צער.

נישט איין מאָל, אַז איך גיי אַוועק פון דיר,
האַלט איך אין מיינע הענט דיין קאַפּ פאַרמאַכט —
די שטערן זענען נאָענט און הענגען איבער מיר,
ווי דיִינע אויגן שלאָפּלאַזע אַ גאַנצע נאַכט.

ה. יעדעס מאָל

יעדעס מאָל ווען כ'גיי פון דיר אַוועק,
וואָלט איך זיך לעבן ברונעם אַפּגעשטעלט,
ווען נישט דאָס אַלץ, וואָס לויערט אויף מיין קאַפּ,
ווען נישט די גרויסע, איינגעצוימטע וועלט.

נאָך ליגט אויף דיין האַלדז מיין טרער,
ווען כ'זינק אַראָפּ צופּוסנס פון דיין שוועל.
דאָ וועל איך בלייבן. זאָל קיינער מיך נישט זען,
און נישט דערמאָנען מיין פאַרצוימטע זעל.

מיין זעל איז טרייב און טראַגט אין זיך די קללה
פון שוואַרצן וואַרעם אין טיפעניש פון ערד ;
איך ווייס : דיין האַנט איז קליין, בלויז דייןע דינע פינגער
זיי ברען מינע אויגן פולע און פאַרטערט.

1943

ו. אַ מענטש

אַ מענטש מיט צוויי עמערס נאָך וואָסער
ביי נאַכט גייט צום ברונעם אַראָפּ.
הענגט אין לויטערן קילן פישוף
לבנה-ווינט אויף זיין קאַפּ.

דאָס וואָסער איז גריז אין די עמערס, —
דאָרט שווימען אַרום צוויי שטערן, —
צוויי שטערן פון הימל דערטרונקען,
זיי ווילן נישט פינקלען אויפהערן.

צוויי שטערן דערטרונקען אין עמער
לייכטן פון וואָסער אַרויס,
נעמט ווינט דעם מענטש ביי די אַקסלען
און פירט אים אין ליידיקן הויז.

דער עפּלבוים שטייט אינעם גאַרטן
און האַלט די לבנה געפאַנגען.
דער מענטש אינעם ליידיקן הויז
האַט די שטערן אויף ווענט אויפגעהאַנגען.

ז. צו שפעט

פאַרן פענצטער — אַ פּיצל הימל.
אַ פּויגל — ער היפעט אויף ברעט,
ער קלאַפט מיטן שנאַבל אין שויב אָן:
— צו שפעט... צו שפעט... צו שפעט...

אַ פּיצעלע וואַלקן פאַרבישווימט,
אַ פּיצעלע זון אויפן בעט.
נאָך היפעט אין דרויסן דער פּויגל:
צו שפעט... צו שפעט... צו שפעט...

וואָס איז אַזוי שפעט דיר, מיין פּויגל?
וואָס איז דיר אַזוי שוין צו שפעט?
צי אפשר פאַרשטיי איך נישט טאַקע
דיין לשון, דיין פּויגליש גערייד?

מיין פנים הענגט אונטערן הימל,
מיין אויג זאַפט וואַלקנדלעך איין —
און איבערן פענצטער-ברעט היפעט
דער גראַער פּויגל אַליין.

מיט אויגן פאַרמאַכטע איך זע נאָך —
דער פּויגל ער היפעט אויף ברעט,
דערנאָך גיי איך אויס ווי דער וואַלקן
און פּליסטער אַליין שוין: צו שפעט...

ח. צו דיר — אין אַ צעריסן קלייד

כ'בין טרויעריק דערפאַר ווילל כ'האַב דיר ליב.
(די ליבשאַפט איז דער פריידיקסטער טרויער אויף דער ערד).
איך טרינק אין דעמערונג דאָס ליכט פון דיר,
(די ליבשאַפט איז דאָס טרויעריקסטע ליכט,
ווען די דעמערונג פאַלט אויף אונדזער פנים
ווייך פאַרטערט),
דו אין צעריסן קלייד.

דו פון וועגן איינגעזונקענע,
פון טאַפּאַליעס הויכע און ווינטן אויפגעגעסענע,
דורך פעלדער גייסטו צו מיר זינגענדיק :
פון שטילע וואַסערלעך, וואָס ריזלען סודותדיק,
פון בוים, וואָס האָט זיין צווייג צעבראַכן
אין הייסן בליץ פון שטורעם.
איך גיי נאָך דינע טריט
אין קילן מאַרגן-רויט,
ווי דער הירש, געטריבן פון דער ווילדעניש,
גייט זיך אַנטרינקען ביים זונאוּפגאַנג —
מיט ליבשאַפט וואָס איז שטאַרקער פונעם טויט.

1943

ט. צוויי מענטשן

א ליידיקער הויף און א ברונעם,
איבערן קאפ — די שטערן.
זוכן די ליפן די אויגן,
געפינען זיי דאָרטן נאָר טרערן.

טויזנטער וועלטן צוקאָפּנס,
גלאַנץ פון פאַרלוירענע וועלטן.
ווען זון וועט מאַרגן אויפגיין,
וועט יעדער זיין לעבן פאַרשעלטן.

ס'איז ליידיק די גאָס. נאָר ביימער
לייגן זיך ווייך אויף די שטיינער.
גייען צוויי שאַטנס צוזאַמען,
צוויי זעלן געקלאַמערט אין איינער.

בלייבן זיי שטיין. און די הענט נאָר
זוכן דעם פלאַם פון די שטערן.
זוכן די ליפן די אויגן —
געפינען זיי דאָרטן נאָר טרערן.

עוואלען — א ליכט

א. וואָר

איך האָב אַפילו נישט אַ בילד פון דיר,
נישט פון דיניע אויגן, נישט פון דיניע האָר.
בלויז אין טונקלעניש פון אַ וואַלקן־זוים
ווערסט מיר ווידער אמתדיקע וואָר.

ס'איז גאַרנישט מיר געבליבן נאָך מיין קינד,
אַפילו נישט די הוילע ראַם פון בילד.
אומגעריכט אַזוי איז אַלץ געקומען דאָ —
תהומיק, אומגעריכט און ווילד.

ס'איז גאַרנישט מער געבליבן מיר אין לעבן —
(אַ מענטש דאַרף האָבן מיט וואָס די טרער אַפצווישן) —
חוץ שפּילצינג אינעם שופּלאַד, חוץ אין דער שאַנק
נישט געטראַגענע, קינדערשע מלבושים.

ווען כ'וויל אַ מאַל דיר נעמען בײַ דיין האַנט,
און מײַנע פינגער זאָלן וויקלען דיניע האָר —
באַהאַלט איך ס'פנים צווישן די מלבושים אין דער שאַנק —
ווערסט דעמאָלט ווידער מיר אמתדיקע וואָר.

1942

ב. ווי אַ גריל אין גאַטס הויז

אין איין האַנט אַ טאַרבע,
אין צווייטער — אַ הילצערנעם שטעקן.
כװעל לאָזן אויף וועגן זיך גיין,
צו וועלטס אַלע פיר עקן.

כװעל אויסמינדן אַפענע שטעט,
דאָס פנים מיט הענט זיך פאַרדעקן;
איך זאָל נישט די קינדער פון גאַס
מיט מיין ייִדיש פנים דערשרעקן.

כװעל שלאָפן אין ליידיקע שניערס,
אין איינזאַמע ליידיקע מילן;
מיט שוואַלבן-געפליסטער אין אַוונט
מיין בענקעניש וועל איך פאַרשטילן.

דערנאָך וועל איך ווידער דיך זוכן,
דיין שאַטן, וואָס איז מער נישטאַ;
אַ בלאַער וואַלד וועט מיר ענטפערן:
אַהאַ! אַ-האַ! אַ-האַ!

און שטאַרבן, — און שטאַרבן איך וועל שוין
ערגעץ ביַיַ נאַכט אין אַ קלויז
מיט הייליקע ספרים צוקאַפנט,
ווי אַ גריל — אין גאַטס הויז.

1943

ג. דעם טאָג כ'וועל נישט פאַרגעסן

דעם טאָג כ'וועל נישט פאַרגעסן. דער יונג פון טויטן־וואַגן
אַרויפגעקומען איז דיר צונעמען פון אונדזער שטוב אויף אייביק.
אַז ער איז אַריין, האָב איך געוואוסט: ס'איז סוף פון אונדזער לעבן,
ערד און הימל שטייען פאַר מיר ליידיק, ליידיק.

איך האָב געבעטן אים, ער זאָל מיט דיר זיך אומגיין איידל,
ס'זאָל אויפן וועג דיר, חס ושלום, גאַרנישט נישט געשען...
ער האָט געלייגט דיר אין דער מיט, צווישן צווייען, אויפן וואַגן —
מיין האַרץ איז דאָרט דאָס פערטע טויטן־האַרץ געווען.

ווי וויינען איצט אויף מיר די געטאָ־הימלען —
גאָט אַליין זיצט שיבעה אין פאַרדעקטן שפיגל. —
ווען ס'איז דער אָונט־שטערן אויפגעגאַנגען,
בין איך געשאַכטן נאָך געלעגן אויף דיין וויגל.

6 אויגוסט 1940

ד. א בריוול

כ'שרניב א בריוול צו מיין קינד,
וואס איז מער נישט הי.
קרייט דער האָן אויפן פלויט:
— קי - קע - רי - קי!

ס'קרייט דער האָן אויפן פלויט
צום הימל גלייך אַרויף.
צווישן גראָזן ליגט מיין קינד,
צווישן גראָזן שלאָפט.

קומט ווען אָן אַ ווינטעלע,
אַ ווינטל ווייך צעפלאַמט —
ברענגט עס פון פאַרדאַרטן גראָז
אַ גרוס פון שטיין און זאַמד.

ווער איך האַפּערדיק און מיין —
די וועלט האָט זיך צעבליט.
שרניב איך אָן אַ בריוועלע
מיט שורות פון אַ ליד.

ערד און הימל, טויט און בלוט,
ווער קאָן דאָס פאַרשטיין?
די לבנה מיטן פויגל
איז די צווייגן וויינט.

כ'שרניב א בריוול צו מיין קינד,
וואָס איז מער נישט הי.
קרייט דער האָן אויפן פלויט:
— קי - קע - רי - קי!..

ה. שטערן און שפילצינג

אין שופלעדל דיין שפילצינג
ליגט אזוי פארשעמט.
מיט שטערן כ'לאַז זיך וואַנדערן
אַן מלבוש און אַן העמד.

וואָס דאַרף אַ מענטש אַ בגד ?
וואָס דאַרף אַ מענטש אַ קלייד ?
בלויז שטערן אין דער פינצטערניש,
בלויז שטילע, שטילע פרייד.

איך לאַז מיט אַלע ווינטעלעך
אָוועק זיך אין דער פרעמד.
אַ, גאַט, אַ, גאַט, מיין איינציקער,
וואָס האַסטו מיך פאַרשעמט ?

1940

ו. אלץ געדענקט

אלץ געדענקט: ס'געדענקט דער בוים, דאָס גראָז געדענקט,
דער פויגל אויפן בוים געדענקט דיך אויך.
דו האָסט די אייגעלעך פאַרזשמורעט דין —
און נאַכגעקוקט ווי ס'קרייזלט זיך דער רויך.

דער רויך איז דאָ. דער בוים איז דאָ. דער פויגל אויך.
אַ ווינטל לאַכט פון דער צווייג אַראָפּ.
איך זיך איז גאַרטן־ווינקל מיט דיין שאַטן נאָך
און — רייס די האַר מיר פון מיין גראָען קאַפּ.

1940

ז. ליכט נאך דיין זעל

כ'האָב אויסגעטאָן די שיר און אָנגעצונדן ליכט,
ליכט אָנגעצונדן און זיי ברענען העל;
די ליפן מיינע מורמלען פסוקים תהלים
נאך דיין פלאַטערדיקער, ווייסער, קלאַרער זעל.

איך וועל אַ גאַנצע נאַכט זיצן שוין מיט דיר,
נישט אויפהערן צו זאָגן פסוקים תהלים.
און בעטן כ'וועל די נאַכט, זי זאָל שוין קיין מאָל מער
דיין פנים נישט פאַרדעקן, נישט פאַרהילן.

כ'האָב אויסגעטאָן די שיר און אָנגעצונדן ליכט,
און וואָלט אַזוי אַ לעבן לאַנג מיט דיר געזעסן;
זאָג איך פסוקים תהלים און באַהאַלט ס'געזיכט,
דער מאַרגן זאָל אין מיין געביין פאַרגעסן.

כ'האָב אויסגעטאָן די שיר און אָנגעצונדן ליכט,
ליכט אָנגעצונדן און זיי ברענען העל;
קומט פון יעדן אות אַרויס, פון די פסוקים תהלים —
דיין פלאַטערדיקע, ווייסע, קלאַרע זעל.

ח. דער רעגן-בויגן שטאַרבט נישט

דער רעגן-בויגן
שטאַרבט קיין מאָל נישט אויף אונדזער הימל.
מיין קינדס אַוונטיקע, שטילע אויגן
טרינקען-אויס דעם קילן טויט,
ווי אַ זילבער-פליגעלע פון אַ בלומען-בעכער,
אין שיינעם רעגנבויגנדיקן דרימל.

איך צייל אין פינצטערניש די טעג —
די ספירה פון מיין יאָמער.
דיין שפילצייג ליגט פאַרוואַרפן,
ווי טויטע שטערן אין דער קאַמער,
וואָס וואַרטן אויף זייער קבורה.

ס'איז נישט אמת, אַז ביסט טויט,
מיין האַרץ — ליגט מיט דיר צוזאַמען אין דער וויג.
ביי נאַכט —
איך פליסטער דיר מיניע הייסע פאַטערלעכע רייד,
אַז דער רעגן-בויגן
שטאַרבט קיין מאָל נישט אויף אונדזער הימל.

1940

געטאָ-וויגלידער *

דוד בייגלמאן ז"ל

א. מאַך צו די אייגעלעך

מאַך צו די אייגעלעך,
אַט קומען פייגעלעך
און קרייזן דאָ אַרום צוקאַפּנס פון דיין וויג,
דאָס פעקל אין דער האַנט,
דאָס הויז אין אַש און בראַנד
מיר לאַזן זיך, מיין קינד, זוכן גליק.

די וועלט האָט גאַט פאַרמאַכט,
און אומעטום איז נאַכט —
זי וואַרט אויף אונדז מיט שוידער און מיט שרעק —
מיר שטייען ביידע דאָ,
אין שווערער, שווערער שעה,
און ווייסן נישט וווּהיין ס'פירט דער וועג.

מען האָט אונדז נאַקעט, בלויז,
פאַריאַגט פון אונדזער הויז,
אין פינצטערניש געטריבן אונדז אין פעלד,
און האַגל, שניי און ווינט
האַט דיך באַגלייט, מיין קינד,
באַגלייט דיך אין אַן אַפּגרונט פון אַ וועלט.

1940

* מוזיק: דוד בייגלמאן. געזונגען אין לאַדזשער געטאָ.

ב. נישט קיין ראָזשינקעס און נישט קיין מאַנדלען

נישט קיין ראָזשינקעס און נישט קיין מאַנדלען,

דער טאַטע איז נישט געפאַרן האַנדלען,

לולינקע, מיין זון,

לולינקע, מיין זון.

ער האָט פאַרלאָזט אונדז און אַוועק,

ווי די וועלט האָט נאָר אַן עק,

לולינקע, מיין זון,

לולינקע, מיין זון.

ס'שרייען סאָוועס, ס'וואַיען וועלף,

גאָט, דערבאַרעם זיך און העלף,

לולינקע, מיין זון,

לולינקע, מיין זון.

ערגעץ שטייט ער און ער וואַכט —

מאַנדלען, ראָזשינקעס אַ סך,

לולינקע, מיין זון,

לולינקע, מיין זון.

קומען ר'וועט אויף זיכער שוין

דיך צו זען, מיין איינציק קרוין,

לולינקע, מיין זון,

לולינקע, מיין זון.

דער צאָרן אין מיין אויג

זיי זענען אַראָפּגעפּאַלן אויף אונדז?
די טעג,
פון הימל-תהום
פון פינצטערניש,
און פון אַ בייזן גאַט.

מיר האָבן אונדזער תפילה נישט דערזאָגט —
אויף יעדער שוועל,
אויף יעדן שטיין,
אין יעדער טרער.

ס'ברענט דער צאָרן אין מיין אויג
מיט פייערן פון טויט:
יעדער שטראַל — אַ חלף:
ער וואָרט אויף אונדז,
אויף יעדער טרעפּ —
און מיר,
מיר וועלן שוין נישט עפענען דאָס מויל
מיט תפילה צו דיר, —
די פאַרשעמטע תפילה צו אַ בייזן גאַט.

1941

פון בוך

מיטן פנים צו דער זון

1930-1921

לזכרון פון ברוך - בענעדיקט פאבריקאנט ז"ל,
וואס האט ארויסגעגעבן מיין ערשט לידער־בוך.

מיינע הענט זוכן גאָט

פרייד צו די עלנטע

כ'וועל זינגען צו דיר ס'ליד פון מענטשנס נאָקעטער פּיין,
פון אַרעמע מאַמעס פרייד, פון אַרעמע מאַמעס טריב;
פון אויפגייענדיקן טאָג אין ווינקלען פון מיין שטוב,
פון ווייסן סוד, וואָס גאָט שלעפּערט אין מיר אין.

כ'בין איין מאָל דאָ געווען און וועל קיין מאָל מער נישט זיין,
כ'האָב מיטגעטראָגן אויף די הענט דיין גליווערדיקע רו —
דו האָסט אין גילדענער, אין פּלאַמענדיקער שעה
געזען אַוועקגיין מיך, ווי אַז עלנטער קאָן גיין.

נאָך מיר איז נאָכגעגאַנגען טריביקייט און לייד
פון מאַמעס, ווען זיי קושן זייערע קראַנקע זין;
פון אַדערן דיין-בלאַע, וואָס ווייסן נישט דערפון,
אַז זיי טראָגן אין זיך ס'ליד פון אויפגייענדיקער פרייד.

כ'וועל זינגען צו דיר ס'ליד פון דערלייזט געשריי,
פון אויפגעצוימטער פרייד, וואָס האָט מיך אַנגעגליט;
און זאָלן אַלע עלנטע נאָכגיין מיינע טריט
און מיטזינגען דאָס ליד פון מענטשס דערלייזטן וויי.

א וואָרט

זענען אויפגעגאנגען רינגעלעך פון פישוף און פון זילבערדיקער שיין, און ווייס האָט זיך גענייגט דער טאָג היינט צו מיין מידער שלייה; ווי ווייס און ווונדערלעך עס איז די שפראַצנדיקע, מידע פיין, וואָס ווערט ווי זוימען אין דער ערד אין ברוסט מיר שאַרף און רייה.

עס ווערן רייה אין מיר די טעג, ווי ברוינער ברויט אויפן פעלד, מיין קאָפּ — באַהאַנגען מיט דער גאַלד־לאַסט פון אַ באַרנעבוים הענגט שווער איבער מיר און כ'זע ווי אונטערטעניק רוט פאַר מיר די וועלט מיין זעל — פינקלדיקע שיין פון אַ גילדענער, פישופדיקער קרוין.

היינט זענען אויפגעגאנגען אין מיין ברוסט רייפע, ברוינע טעג און רינגעלעך פון ווייסן פישוף און פון זילבערדיקער שיין צירן אָן מיין שלייה און ווערן ווונדערלעך געקרוינט פון פרייד, וואָס איז נישט וואָרט, פון וואָרט וואָס איז נישט פיין.

בני א שוועל

כ'האָב אויסגעטאָן פון האַרץ דעם לבוש פון צאָרן און פון האַס און כ'שטעל זיך מיט מיין אויסגעשטרעקטער האַנט בני דין שוועל, ווי אַן אַרעמאָן; דו זעסט אויף מיין געזיכט די אויסגעברענטע ווונדן פון דער שטאַט און גאַס און אויף מיין האַנט זעסטו דאָס ווילדע גליק, וואָס איז ערגעץ וווּ פאַראַז.

מיך טראַגט צו דיר דאָס פייערדיק געבורט פון גליק און שאַנד, וואָס כ'האָב נישט צוגעהערט זיך צום געבאַט פון אונדזער ערד, וואָס כ'בין אַוועק און נאַכגעגאַנגען עמעצנס אַ פישופדיקע האַנט, און זלומען געלאָזט מיין אויג פון אַלץ, וואָס איז מיר דאָ פאַרווערט.

פאַר וואָס האָב איך פון אַלץ, וואָס איז געווען אַרום מיין הויז, מיין שטאַט, געקליבן נאָר די לייך, דאָס ווונדערלעכע ליכט פון אונדזער טאַג? איך בין ווי דער, וואָס לעכצט נאָך שויס פון זיין פאַרלאָזטן גאַט, ער זאַל אים רייניקן דאָס האַרץ פון אַלע ווייטיקן און קלאַג.

אַצינד בין איך ווי דו. מיין האַרץ — אַ רויק־שווימענדיקער וואַסער־פלאַך, וווּ זינע טיפן שפילן מיט דער ווייכער שיין פון אויבן; ס'געשעט: אַ בלאַע, שרעקעוודיקע, בלינדע פרוי גייט פאַרביי — די נאַכט און אירע אויגן פאלן אויף מיין האַרץ — פאַרווונדעטע און מידע טויבן.

הייליקונג אין שניי

דער טאָג הייליקט מיר מיט ווינסקייט פון זיין שניי,
און די אויגן היילט ער מיר מיט מילדקייט פון זיין ליכט.
ווען כ'וואָלט געקאָנט אַרויסנעמען דאָס שוואַרצאַפּל פון אויג
וואָלט איך געזען: אַ ווונדערלעכע היילונג ליגט אין שניי —
ווי אין גאָט.

אַ ווונדערלעכע היילונג שפּרייט זיך אויס אין ווינסן לאַנד,
די הענט, מיין ליב, זיי גאַרן אויסצובאַדן זיך אין אים;
ווי גאַרט אונדזער האַרץ נאָך גרויסן, רויטן בראַנד
אויסצוגיין אין זיסער מילדקייט פונעם ים און זון —
ווי אין האַרץ פון גאָט.

ווי אַרעמע, וואָס זענען נאַקעט-הויל און פרייען זיך מיט גאָט,
פרייט זיך מיין אַרעם האַרץ, וואָס ציטערט, וויינט אין שרעק;
אויף ערד איז תמיד אַלץ געווען מיר אַ פאַרבאַט,
כ'האַב גאַרנישט נישט געהאַט, נאָר מיניע נאַקעטע און הוילע טעג —
טעג פון צער און שפּאַט.

ס'גייט צו מיר די הייליקונג פון שניי, דער רייץ פון מיין חלום,
וואָס לאַכט אויף מיין שטערן ווי אַ פרידלעכע און שטילע זון;
קום, פיר מיר צו דער פּראַסטער גליקזעליקייט און שלום
און הייל מיין האַרץ מיט ליכטיקן און גילדענעם געשפּין —
פון זון, שניי און גאָט.

דו קיניגסט איבער מיין פראַסטן טיש

פון אַלע ווייטיקן האָב איך דיך אויסגעקליבן
און דיך געזאלבט צום האַר פון מיניע טעג ;
נאָר ברויט און מעסטל זאַלץ איז מיר פאַרבליבן
פון רייכע מיניעם קיניגרייכס פאַרמעג.

און אַלע די, וואָס האָבן אויפגעשטעלט דיר טורעמס,
פון וואַרצלען ערדס, מיט שפיצן, אַנגעגליט ביז גלוט,
האַסטו זייער פלאַם פאַרצערט מיט דיניע אַרעמס
און אויסגעשפעט די בענקשאַפט פון זייער בלוט.

נאָר פון מיר, דעם איינציקן,
האַסטו דיין אויג נישט אָפגעווענדט,
אַז כ'האָב געהויבן צו דיר מיניע הענט,
ווען ביסט געקומען קיניגן איבער מיר.

דו האַסט געזאָגט :

אַזוי האָב איך באַוויליקט פונעם ערשטן טאָג
צו קיניגן איבער דיר און איבער דיין פראַסטן טיש,
און איבער דיין אַרעם ברויט מיט מעסטל קאַרגן זאַלץ.

און ס'קאָן דאָך זײַן אַזוי

און ס'קאָן דאָך זײַן אַזוי : די אַלע שטילע, מילדע רייד,
וואָס כ'רייד אַרויס צו דיר אין אומבאַגרינפֿלעכן, אין ווייטן טרויער
זענען גאָר ווי שאַרפֿן פֿון דער שווערד אין שײד,
וואָס קרישלען זיך אַראָפּ ווי שטויב פֿון דיין מויער.

מיט צענדליק אַרעמס האָסט אינגעהילט דיין ברוסט ;
מיט צענדליק פֿאַר הענט — פֿאַרשטעלט דיין אויער ;
און ס'קאָן דאָך זײַן : פֿון וואָרט דער הימל ווערט צעפֿלאַמט און וויסט
און ווילסט נישט הערן מיך אין מיין יאַמערלעכן טרויער.

און ס'קאָן דאָך זײַן : אַז דער, וואָס הייבט זיך אויף אַ בלאַער
און קרייזט אַרום אין וועלטס טיף-תּהומיקן אומענד —
קאָן זײַן ער זעט, אַז אויכעט דו פֿאַרברעכסט די הענט, —
די הענט, וואָס וויינען אויף דיין אייביקלעכן דויער.

פארהוילענע

מיר ווארטן אין די שטובן אויף דיר פארהוילענע,
פארהוילענע זענען אונדזערע רייד צו דיר;
ביי טישן ווייס און קלאַר-געגרייטע
ווארטן מיר זאלסט עפענען די טיר.

און אז דו עפנסט — ליגן מיר פארהוילענע,
און ווייסן: ביסט אין שטוב מיט אונדז פאראן;
דערזעען מיר נאָר בלויז אַ האַנט, אַ בלענדיקע, —
אַ האַנט אַ ווייסע פון אַן אַרעמאָן.

ווענד אָפּ פֿון אונדז די לייך

ווענד אָפּ פֿון אונדז די לייך
און קער צו אונדז די פרייך,
די פרייך פֿון אונדזער טאָג.

זאָג אָן : איינציק איז די לייך,
וואָס גיסט אונדז נאָך דער פרייך
צו גיין אין פיין און קלאָג.

פאַר יעדן זינלאָזן שטרייט
שלאָג אונדז מיט זיג פֿון פרייך,
ווי שלאָגסט שווער אונדזער טאָג.

זאָג אָן : פאַר אַלע לייך
איז אָנגעגרייט די פרייך
פֿון איינציקדיקן טאָג.

נעכט פון אונדזער שרעק

זענען אָפּגעגאַנגען בלאַע שיפּן צו אַ ווייטן ברעג, ווייסע זעגלען וויגן תּפּילות געפּליסטערטע אין נעכט פון שרעק, בלאַע שיפּן שווימען צו אַ ווייסן, זילבער-שווימענדיקן ברעג — ווער וועט פעלדזן מײַדן, אויסמײַדן זייער וועג ?

הימלען אָוונטיקע — פעלדער גאַלדיק-בלאַע איבער מאַסט, פון שוואַרצע נעכט ציען שיפּן צו אַ ווייסן ברעג ; — גאַט, דערבאַרעם זיך, נעם פון אונדז אַראָפּ די לאַסט, גיס פון אונדזער בלוט אַרויס די שטומע שרעק.

זענען אָפּגעגאַנגען בלאַע שיפּן צו אַ ווייטן ברעג, זילבערשפיצן שאַרפּן סליכט פון ווייסן, פרעמדן שטראַנד. ווען וועלן אונדזעדע שיפּן אַנקומען צום לאַנד און אויפּבינדן די זעגלען אַנגעזאַפט מיט אונדזער שרעק ?

מיינע הענט זוכן גאט

פארפייניקט ליג איך איבער אייגן בלוט פון ברוסט
און זוך די שטילקייט פון א חלומדיקער שיף אויף ים.
פאר וועמען זאל איך בויען דאָ אַ היים אויף דיין ערד,
אַז אַלץ ווערט פון מיין אומרו פאַרברענט אַזוי און פאַרפלאַמט.

די גאס הענגט אויף מיין פנים — אַ צעפלאַמטע זון
און וואַרעמט מיינע שלייפן מיט דער פרייד פון קינד.
פאר וועמען זאל איך זאָגן, אַז גאָט אַליין רוט אין מיין ברוסט,
אַז נאָר ער קושט ביי נאַכט מיין יעדן וויי און יעדע ווונד.

מיינע הענט זוכן גאט אין וואַרט פון מענטש אויף דער גאָס,
מיין האַרץ איז אַ שיף, וואָס קרייזט אין דעמערונג אויף ים ;
פאר וועמען זאל איך בויען דאָ אַ היים אויף דיין ערד,
אַז אַלץ ווערט פון מיין אומרו פאַרברענט אַזוי און פאַרפלאַמט.

א פענצטער אין דער שטאָט

א מענטש הינטערן פענצטער

א מענטש שטייט ביי נאכט הינטערן פענצטער און קלאַגט אויף זיין טאָג, זינע הענט פאַרהאַלטן דעם גאַנג פון די שטערן אין בוזעם פון גאַט; א מענטש האָט גענומען אַ חלף, געשניטן זיין שליף און זיין קאַפּ געלאָפן צו זען ווי אַ פענצטער פלאַמט רויט ביי נאכט אין דער שטאָט.

וואָס קאָן מען דערזען ביי אַ פענצטער, באַלויכטן מיט ראָזן ראַלעט, אויב נישט בלויו אַ קאַפּ ווי אַ זון אין אַ כמאַריקן טאָג? דער מענטש הייבט אויף זינע הענט מיט געבעט, ביז ער פאַרגראַבט זיין קאַפּ אין ווילדן געיאַמער און קלאַג.

וואָס שטייט אַ מענטש ביי נאכט הינטערן פענצטער אין קעלט? וואָס זוכט ער אין גאַנג פון די שטערן? וואָס מאַנט דאָס געוואַלד פון דער שטאָט. אים וועט דאָך קיינער נישט פירן, קיינער נישט ווייזן זיין וועלט און אויך נישט די טרייסט וואָס זוכט אים ווי ער זוכט דעם בוזעם פון גאַט.

אַמאָל אין אַן אַוונט

כ'האַב געהערט די בלאַע ליידיקייט פון שטוב פאַרגיין אין גרויליקע געוואַלדן,
אין דרויסן האָבן פינצטערע טראַמוויען די נאַכט איר קאַפּ געשניטן ;
מיך האָבן דעמאָלט שווערע הענט דעם האַלדז געוואַרן און געריסן
כ'האַב נישט געוואוסט, ווער קאָן פון קינדער־שרעק מיך שיצן און פאַרהיטן.

די מאַמע האָט אַריינגעקלאָגט אין הענט, אין איידעלע, פאַרהאַרעוועטע הענט
און נאָר איר קאַפּ האָט זיך געוואַרפן אויף דער וואַנט אין שאַטנדיקע קנוילן ;
אין שטוב אַרומגעגאַנגען איז אַ פּינלעכער, און אַ וויסטער אָנוואַג פון אַ גורל,
וואָס טראַגט אין שטוב אַריין די אַרעמקייט אין בוזעמס פול מיט שרעק און גרוילן.

ס'האַט קיינער נישט געוואוסט פאַר וואָס עס איז אַזוי אין שטוב געוואַרן,
איך בין געלעגן אין אַ ווינקל, געהערט די ליידיקייט שווער אַטעמען און כליפען ;
און אַז ס'איז שטיל געוואַרן האָב איך פון שאַטנדיקן קאַפּ אויף וואַנט
געזען ווי ס'ציטערן דער מאַמעס דינע פאַרביסן־ווייסע ליפן.

כ'בין נאכגעלאָפן גאַנצע טעג...

כ'בין נאכגעלאָפן גאַנצע טעג קונצן-מאכערס און וואַגלענדיקע הויפזינגער, גראַשנס קופערנע האַבן מיינע הענט געזוכט אין פינצטערע רינשטאַקן ; אין די אַוונטן — נאכגעלאָפן ליידיקע וואַגאַנען פון טראַמוויען, ביז כ'בין געבליבן ליגן ערגעץ אויף אַ גאַס — אַ הונט אין פראַסטיקע פאַרטאַגן.

אין פאַפירן-בייטעלעך איך האָב געזוכט העלפן-ביינערדיקע טורעמס און לבָנות ראַזעווע, צעבראַכענע געזען שווימען איבער שוואַרצע דעכער ; נאָר טייל מאַל האָט אַ פאַטערלעכע האַנט געשלעפט מיך אין די אַרעמס, געוואָרפן מיך אין שויס ווי מיט אַ שוואַרצן, ברויזנדיקן וויכער.

אַזוי בין איך נאכגעלאָפן גאַנצע טעג קונצן-מאכערס און וואַגלענדיקע הויף-זינגער, גראַשנס קופערנע געזוכט אין שוואַרצע פינצטערע רינשטאַקן ; אין יענע נעכט, אַ, גאַט, ווי האַסטו שוין געוואָרפן אויף מיין פנים דיין וועלט, וואָס האָט מיט שוואַרצע גרוילן מיך געפּיניקט און געשראַקן !

ווינקלען

כ'האָב ליב געהאַט קילע ווינקלען פון הייף און קאַמערן,
דאָ בין איך פאַרשפּעט געלעגן פון מיין שטוב, פון דער גאַס ;
איך האָב געזען ווי ס'האַט געריסן זיך אַ שטום פאַרייאַושט יאַמערן
פון מיין טאַטן, וואָס האָט געוואָלט זיך אומברענגען פון פעס.

כ'האָב ליב געהאַט צו ליגן וויינענדיק אין ווינקלען פון אַ טרעפּ,
באַהאַלטן זיך פאַר לייט, פאַר יעדן וואָרט און זייער גרימאַס ;
דאָ האָבן מיך געקלעמט שאַטנדיקע, שוואַרצע קעפּ,
געיאַמערט אומרו אין מיין בלוט האָבן גראָע, טאַמעטענע מיז.

כ'האָב ליב געהאַט דאָס ווילד געוויין אין מיין קינדערישן שלאָף,
ווען מיניע הענט געקלאַמערט האָבן פּלאַכע בריסטן פון די ווענט ;
איך האָב געזען דעמאָלט שוין דעם סוד פון אַ טאַג, אַ נאַכט,
ווען כ'וועל די פינגער מיר צעבייסן און טרינקען ס'בלוט פון מיניע הענט.

א שמיכל

דער שמיכל פון א פרויען-ליפ האט מיך געפייניקט גאנצע טעג, ווי ס'פייניקט אונדז א שיינער חלום, וואס מען קאן זיך נישט דערמאנען; וואס קומט שוין אים ארויס, דעם מענטש, וואס שרייט אין מיר פון שרעק, כ'זאל לויפן אין די שטעט, עמעצן זוכן אויף באַלקאַנען?

וואס שרייט ער אין די נעכט צו מיר מיט זיין אומפאַרשטענדלעך לשון, אַז וויסטע, הונגעריקע הינט יאַמערן ביי היימען און ביי טירן? צי האט שוין ווען אַ מאַל דאָס וואָרט דעם מענטשנס פּיין געלאָשן, צי האט שוין עמעצער געלאָזט פון הענט אומגעזעענע זיך פירן?

וואס פייניקט מיך אזוי דער פאַרהאַנג הינטער אַפענע באַלקאַנען, וואס וויל דאָס אומפאַרשטענדלעכע געווייזן פון ווערטער און פון טעג? — צי וועט דער מענטש רופן גאַט, און זיך עמעצן דערמאנען, צי וועט ער נישט אויף ס'ניי אַרומגיין ווידעוֹ מיט זיין שרעק?

פּאַר אַ הויז

נישט איין מאָל כ׳בלײב שטיין פאַרן הויז, וווּ גייסט אַרײַן און פאַרשווינדסט, איך הער: אַ טיר האָסט געעפנט, דערנאָך פאַמעלעך פאַרמאַכט. פאַר וואָס בין איך די טרער, וואָס ציטערט אויף דער ברעם פון קינד, פאַר וואָס בין איך דיין טראַט און ס׳שוואַרצע פליסטערן פון נאַכט?

כ׳וועל עפענען דיין שטוב אַ מאָל און זען: געגרייט שטייען טישן ווי הימלען מיט וויגנדיקן ליכט אין שויס. וועסט לויפן זוכן מיך אין שטעט, אַ מענטשן זוכן מיט זײַן פרייד נאָר מיך וועט דיין אויג נישט זען אין שאַטן פון דיין הויז.

כ׳וועל הערן: אַ ווייך געפליסטער יאָגט איבער דיין קאַפּ און ס׳קושט די אויגן דיר אַ ליפּ ווען טראַגסט אויף הענט דיין קינד. כ׳וועל לויפן מיט געשריי אין שטעט, נישט וויסן וווּ צו זוכן רו און יאָמערן אין אַ ליק מיט אַן עלנט־וויינענדיקן ווינט.

א טאג

פאַר וואָס בין איך היינט אויפגעשטאַנען מיט אַ ווייטיק שווער און הייס, אַרומגעלאָפֿן אין דער שטאָט, דערנאָך אויף איטלעכן וואַקזאַל? און יעדערן, וואָס האָט באַגעגענט מיך, האָב איך אַרײַנגעשמייכלט ביטערלעך מיט גאַ, — היינט פאַר איך אָפֿ קיין נעאַפּאַל דעם זוניקן, איר ווייסט?

פאַר וואָס האָט היינט אין מיר ווילד און אומבאַגריפֿלעך עפעס שווער געדראָט, אַז ס'וועט מיט מיר ערגעץ אויף אַ גאַס ווונדערלעכס געשען; איצט ווייס איך שוין: גאַרנישט איז געשען, כ'בין נאָר ווילד-שווייגנדיק אַ גאַנצן טאָג געווען, געטרויערט נאָר, פאַר וואָס לעשן זיך די זון-אונטערגענג, וואָס ברענען אַזוי רויט.

א הויף אין באַלוט

ראַכטיש-קראַנקע קינדער לאַזן דראַכן פון קאַלירט פאַפּיר,
גאַלדענע זומער-פּייגעלעך שפּינען פאַסן הימל אויפן דאַך ;
מיט אויסגעדריוולטן און פּייכטן באַוול פאַלט אַראָפּ דאָ דער פאַרנאַכט
און בלייבט ליגן ווי אַ הונט, וואָס וואַיעט מיר אַרײַן אין טיר.

אין שטובן-ווינקלען ליגן טראַן-פלעשעלעך פון אַלערליי קאַליר
און דורך זייער גלאַז זוכן קינדער שטערן אויפן הימל מיטנטאַג — —
אויף בעטן-ראַנד ליגט דעם מענטשנס נאַקעטע און הוילע קלאַג,
די פּיין פון פּויסט און ס'כאַרכלען פון אַ ברוסט, וואָס גיט זיך נישט קיין ריר.

ביי נאַכט פלאַצט דאָ די רויקייט ווי אַן אויפגעגאַנגען געשוויר,
ראַכטיש-קראַנקע קינדער חלומען פון הימלען און זומער-פּייגעלעך אויף דאַך.
ס'געשעט: מענטשן שניידן מיט די פיס דעם שוואַרצן גליווער פון דער נאַכט
און רייסן זיך צום טויט, וואָס קושט זיי הינטער אַ פאַרמאַכטער טיר.

פאַראַן אַזעלכע טעג

פאַראַן אַזעלכע טעג: ווילסט זיצן ביי דער שויב
און קוקן אויף דער גאַס אַראָפּ מיט מאַטן אויג,
נאַכקוקן אַ פּור, אַ טויב און נאָך אַ טויב,
אַ הונט, וואָס לויפט אין גאַס און יאָגט זיך נאָך אַ צויג.

פאַראַן אַזעלכע טעג: ביים פענצטער שעהען שטייט,
דעם קאַפּ אין עלנבויגן און גיסט זיך נישט קיין ריר;
עס וויינט אין האַרץ דיין פּרייד, עס גלעט אַזוי די טרייסט,
הערסט ביי דעם שכן שלאָגן: דריי-פּירטל-פּיר... —

פאַראַן אַזעלכע טעג: אויף שויבן רעגן רינט,
ביים פענצטער שטייט, דיין קאַפּ געשטרעקט אין ווייט;
און וויינען וויינסטו נישט, נאָר דיין געזיכט אַצינד
פאַרנעמט פון הויף ווי ס'שפּילט ווער דאָרטן אויף אַ פּלייט — —

פאַראַן אַזעלכע טעג: דו רעדסט מיט גאַט אַליין,
דו ברענסט דיין גוף אין שטוב אויף רויטלעכן אַלטאַר;
דו ביסט ווי ער פאַרשטומט און אייביק מיט געווייזן
און אייביק אויף דיין ברוסט רוט ליכטיקייט פון צער.

גין שלאָף

הָאָב אָנגעטאַן אין שלאָף אַ העמד פון ווייסן, שוואַכן ליניען,
זון ווי אַ נאַכטוואַנדלער אַרומגעאַנגען אין מיין שלאָפנדיקער שטוב ;
הָאָט איינגערוימט מיר ווער : ווי גוט איז דיר, שלאָפנדיקער, איצט צו וויינען
זון טרינקען רו פון ליפן, וואָס האָבן קיין מאָל דיר נישט ליב.

זון כ'האָב געגאַרט אַרומצוגיין אין שוואַכן, ווייסן ליניען,
זו ווונדער וועלן אויפבינדן פון שטוב די שלאָפנדיקע ווענט ;
זון כ'האָב געהערט ווי ס'האָט מיר ווער געזאָגט : דו טאַרסט אַצינד נישט וויינען,
זו וואַנען כ'וועל נישט האָבן ביידע דיניע אַפּגעהאַקטע הענט.

זון ס'האָבן מיניע הענט אַליין זיך אויסגעשטרעקט צום טויט,
זו ווייסער שאַרף פון האַנט, וואָס האָט זיך איבער מיר דערהויבן ;
זיך האָב אין רו באַווויגן מיט די ליפן און צו זיך געזאָגט : כ'בין גרייט,
בין גרייט צו זען אויפן דיל מיניע בלוטנדיקע טויבן — —

זון ס'האָט אַראַפּגעלאָזט זיך אויף די קני מיין ליב אין פּחדיםדיקן שווייגן,
זוי געלעגן אויפן דיל, אַן אויסגעהאַקטער, קאַלטער שטיין פון מירמל ;
ערנאָך — אַ ווייסע שיין האָט אויפגעבונדן דאָס געוויין אין שלאָף פון מיניע אויגן,
זון כ'האָב געזען : צוויי ווייסע הענט צאַפּלען פּריש און אַפּגעהאַקטע ערמל.

די אויגן פון מיין שוועסטער

די אויגן פון מיין שוועסטער זענען היינט געשוואָלן מיט טרויער, ווען כ'האָב געקוקט אין זיי, געזען דעם אייביקדיקן וויי פון אונדזער טאָג. אין שטוב האָט איטלעכער געטראָגן אין זיין ברוסט וויימוטפולן קלאָג, ווען אויגן פון מיין שוועסטער זענען היינט געשוואָלן געווען מיט טרויער.

אין דרויסן האָט אַ הונט די שרעק געריסן ביי אַ מויער, און נאָר די זון האָט אים געוואַרעמט מיט איר שטיפמוטערישן פייער ; און קיינער האָט זיי נישט געזען, די אויגן פון מיין שוועסטער, ווי זיי הענגען נאָר געשוואָלענע מיט שווערן, מעוברתדיקן טרויער.

שניי אין אָוונט

א

ווי דינע אָנגעשאַרפטע שפיזן רוען אויף מיין מויל דינע ברעמען,
וועסט קיין מאָל שוין נישט אָפטאָן מיר קיין ווייטיק און קיין לייד ;
איך וואָרט ס'זאָל קומען ווער און זאָגן זאָל איך וועמען :
פאַר וואָס ווי יונגן שניי קוש איך איצט דיין קלייד ?

קיינער וועט מיין שטוב היינט נישט איבערטערעטן,
די אָנגעשפּאַרטע שפיזן וועלן גלעזן אין זייער בלאַער שיין ;
קיינער וועט נישט זען, ווי כ'וועל צו דיר שטרעקן מיניע הענט און בעטן
און פון די אויגן וועט ווי שניי טריפן מיין איינגעהאַלטן שטיל געוויין.

ב

בלאָ אינעם אָוונט הענגט שניי,
ווי בלאַע זיידנס און פרענדז ;
ווי בלאַע גאַרטלען די שיין,
וואָס פאַלט איבער אונדזערע הענט.

מיר זיצן אין צימער, ווי בלאַ
פאַרבט אָוונט דעם דיל און די ווענט ;
ווי בלאַע פרענדז איז די שיין,
וואָס פאַלט איבער אונדזערע הענט.

היינט איז די וועלט אַזוי בלאַ,
ווי אַדערלעך דינע אויף הענט —
בלאָ אינעם אָוונט הענגט שניי,
ווי בלאַע זיידנס און פרענדז.

אַוונט אויפן דאָרף

פאַרנעפלט ליגט נאָך ס'פעלד אַרומגעהילט מיט זונס לעצטע קושן.
נאָך פּייערדיק, נאָך רויטלעך שפּראַצט דאָס גראַז אויף פעלדס געזיכט ;
דערנעבן שטייט אַ גאַרטן און ער פּלאַמט. פּולע קעפּלעך מאַן אויף פּיסלעך דיני
וויגן זיך אַהין און צוריק, ווי קינדער מיט די אויגן צוגעמאַכט פון צו פּיל ליכט

פון אַוונטרויט ביז מאַרגנרויט גייט קיינער נישט אַרויס אין דרויסן.
איר ליג נאָך הייסן טאַג, נאָך מידן וועג אויף אַפּגעשניטן בינטל היי ;
און שלאַפּנדיקערהייט איר זע: אין ווינקל שטאַל האַבן פּערד געקושט זיך שטילערהייט
פון אַן אַפּן פענצטער הערסט אַ לאַך, שפּעטער — שטילער, איינגעהאַלטענער געשרי

דער באַגינען פּאַלט דורך שפּאַרן, ווי אַ וויסער, פּאַלנדיקער, פּרישער שניי.
זי גלעט דיך איבער ברעם, אויף אַקסל רוט איר ווייסע מיידל-האַנט ;
ביסט לאַנג געשטאַנען נאָך — אַ קינד האַט דיר דערלאַנגט אַ בלום פּייכט פון טו-
און ביסט אַוועקגעגאַנגען שטומערהייט, איילנדיק צו שטאַט און צו איר שאַנד.

מיטן פנים צו דער זון

צו משה לייב האַלפּערן, דעם קיניגלעכע פּאַעט

משה לייב, משה לייב, קיניגלעכער פּאַעט,
מיר איז אַזוי אומעטיק ווי דיר!

און כאַטש כ'האַב נישט קיין פרוי זיצן אין שטוב,
ס'זאָלן בינעזערלעך שפּאַצירן גיין אויף איר שטערן-באַנד,
פון דעסטוועגן —
האַב איך ערגעץ ווי אַ פרוי הינטער אַ רויט-אַנגעצונדן פענצטער,
פאַרהאַנגען ווי אַ רויטע בעלמע איבער אַן אויסגערונען אויג
און שטייענדיק אונטן, אויף דער גאַס,
ווי דו בנים ים משה לייב, משה לייב,
אַרומגעהילט מיט ווונדער פון אַ וועלט,
קוש איך די ראַזע נעגעלעך פון איר האַנט,
ווי ס'קושט דער לונאַטיקער דעם זויים פון דער לבנה
יעדע נאַכט,
ווען זי הענגט פון שפיצן דאָך אַראָפּ.

משה לייב, משה לייב, קיניגלעכער פּאַעט,
מיר איז אַזוי אומעטיק ווי דיר!

איך האָב דיר באַלד געגלייבט, אַז דו האַסט געזען דעם טויט אין שפיגל,
וואַרעם,
ווי אַזוי האָב איך נישט געקאַנט גלייבן דיר, משה לייבן?
און נישט ווי זיי בין איך געווען,
וואָס האָבן דיר געזאָגט: גראַנד-פּאַעט —
איך בין דעמאָלט געלאַפּן אין דער שטאָט מיט געוואַלד:

משה לייב, משה לייב, ראטעווע מיך!
כ'האב מורא אזוי פארן טויט!

דו מיינסט, משה לייב, אויב כ'בין נישט אזא קיניגלעכער פאָעט ווי דו,
קאָן איך נישט אַרומנעמען די וועלט, ווי מען נעמט אַרום אַ בלומען-טאַפּ?
אַדער גאַר אַ פּרויען-קאַפּ, וואָס שטייט ערגעץ וווּ אויף אַ באַלקאָן
און דערנאָך — אַרומגיין ווי אַ שטאַט-נאַר, אַדער גאַר אַ לץ,
יאַמערן צום הימל, ווען אַלע שכנים שלאָפּן,
הענגען אויפן פענצטער, ווי אַ עלם,
ווען כ'אַנטלויף פון טויט, וואָס האָט זיך דווקא אינגעשפּאַרט,
און וויל שלאָפּן מיט מיר אין איין בעט?

אַ, משה לייב, משה לייב,
ווייז מיר די חכמה, ווי אזוי דו ביסט אַנטרונען פונעם טויט
און האָסט געזען אַ וועלט אַרויסגיין אַן אויסגעבאַדענע פון ים,
ווי די פּרייד גייט אַרויס אַן אויסגעטובלטע פון דער מענטשלעכער טרער,
אַדער גאַר —

ווי ס'גייען פון מיין חלום אַרויס
נאַקעטע מיידלעך שפּאַצירן ביי נאַכט אויף מיין ברוסט
און געבן מיר צו קושן זייערע שלאַנקע פיס,
וואָס שמעקן ווי גרינע וואַסער-שטיינדעלעך אין זאַמד
און ווי אַלטער, וואַרעמער מאַך אין אַ פינצטערלעכן וואַלד,
ווי כ'בין קיין מאַל נישט געווען,
ווייל, —
כ'האב מורא צו גיין אליין.

און אפשר, משה לייב, זאָל איך זיך אַריינזעצן
אין אַ זילבערנער גאַנדאָל פון אַ פּרויען-ברעם,
אַדער אין אַ פינגער-הוט פון אַ רויטער ליפּן-זוים
און לאָזן פירן זיך אין קיניגרייך, ווי דו גייסט אַרום,
העקלסט שטערן אויפן האַלדז פון דיין שמייכלענדיקן גאַט

און צופוסנס דיר —

ליגן ווייבער נאקעטע, וואָס וויינען צו דיר :
משה לייב, משה לייב, נעם אונדז מיט!
וואַרף אונדז נישט אין ים אַרײַן!

אַ, משה לייב, ווען דו וואַלסט געוויסט,
ווי מיין פעטער, אָט אַ דער, וואָס האַנדלט מיט ציצן-קליידלעך,
האַט געוויינט, לייגענדיק דיין זרחי,
וואַלסטו געשיקט אַ בריוו צו אים מיט טרייסט-רייד,
מיטן אַפּדרוק פון דיין איידעלן פינגער,
אינגעוויקלט אין סאַמעטענעם שטערן-באַנד פון דיין ווייב.

נאָר איך ווייס דאָך, אַז דו וועסט עס נישט טאָן
און אַפילו נישט זאָגן אים : פעטער,
איר — זענט — אַ — פאַר — לוי — רע — נער !

אַט אַזוי, משה לייב,

ווייס איך נישט וואָס צו טאָן מיט זיך — —
און ווי איינער, וואָס אים חלומט זיך בײַ נאַכט,
אַז ער גייט אַרום אַ נאַקעטער, אַן אונטערוועש
צווישן זײַנע נאָענטע —

אַזוי לויף איך מיט שרעק אַרום
און ווייס נישט, וואָס כ׳זאַל טאָן מיט מיין לעבן.
אַ, משה לייב, משה לייב, קיניגלעכער פאַעט,
ראַטעווע מיך,

מיר

איז

אַזוי

אומעטיק

ווי דיר !

באָדלער אין דער שטאָט

א

ווי שטאַלענע הענגל-בריקן הענגען איבער מיר די טעג.
איך בין אין שטאָט, וואָס איז צו מיר אַ פרעמדער, ווייטער האָפּן;
עס גייען שיפּן אָפּ מיט פּלאַטערנדיקע, ווייסע מאַסטן — שרעק,
אויף הייף יאָמערן די קונצן-מאַכערס מיט זייערע הונגעריקע אָפּן.

אַן אַלטע שענק אין אַרעמסטן קוואַרטאַל — אַ ביר-האַלע פאַר מאַטראַסן
און זיסער טיי מיר ווערט ווייך-גלעטנדיקער, פעטער אייל;
ס'שווימען פאַר די אויגן אויסגעקריצט אויף מאַרמאַרדיקער זייל
די פּייערדיקע רייד פון באָדלער — ס'ליד פון די געפאַנגענע אַלבאַטראַסן.

ס'ווערט אַוונט. און ווונדערלעך עס איז די איינזאַמקייט אַרום,
איך זע דאָס ליכט, וואָס ווערט אין לייד געשאַפּן;
מיר טראַגן ווייטע מאַסטן שרעק צו אַ ווונדערלעכן טורעם,
און זע: ס'רוט די שטאָט — אַ פרעמדער, שלאַפּנדיקער האָפּן.

ב

ווי קאַלט איז ס'ליכט פון שטערן, וואָס רינט ביי נאַכט אויף מיין קאַפּ,
די נעגל רייסן ס'פנים פון הימל אין ווילדקייט פון וווּט.
פאַר וואָס זאָל איך דאַרפן נאָר טראַגן די לאַסט פון מענטש און זיין קלאַג?
פאַר וואָס זאָל איך דאַרפן פון אַדערן טרינקען דאָס וואַרעמע בלוט?

ווי אימהדיק וואַרפסט מיר אין שויס פון מיין זינד,
ווי וואַרפסטו מיין האַרץ אויף שפיציקן פעלדז און געשטיין;
פאַר וואָס זאָל איך וואַרפן שפּאַט אין אייביקן גאַנג פון דער זון,
פאַר וואָס זאָל איך אונטער די שטערן הערן זייער אייביק געוויין?

דאָס טעגלעך ברויט

פון פאַרווונדעטע הענט טריפט אין אונדזער טאָג אַרײַן דאָס ווייסע ליכט,
פון פאַרווונדעטע פיס הייבט-זיך-אויף אַ וואַלקנדיקער שטויב;
דו לענסט אונדז די אויגן צו אין די נעכט — מילדערהייט און אומגעריכט,
און אומגעריכט דו רעדסט צו אונדז מיט רייד פון שטראַף און לויב.

מיר עסן הונגעריקע דאָס טעגלעך ברויט, וואָס דו גיסט אונדז
און פאַטערלעכע פרייד פאַרפלאַנצסטו אינעם עלנט בלוט;
קיינער זעט נישט ווי ס'ווערט שימלדיק דאָס ברויט פון קינד,
און קיינער זעט נישט ווי הייבסט-אויף איבער אונדז דיין רוט.

גלידערדיק און קנעכטיש ליגט אונדזער אַרעם ליב דיר גרייט
און ווען דו זעסט דיין שטויב פאַר דיר ליגן אָט אַזוי אַליין —
דו שווערסט: זאָלן אַלע הימלען ווערן אויסגעטאַן פון פרייד,
און זאָל דאָס טעגלעך ברויט אונדז מער שוין נישט פאַרבאַטן זיין!

צו די וואָס טראָגן צו מיר שפּאַט

איך ווייס: פאַרזיגלט ליגט איינער ברוסט מיט שפּאַט און האָט צו מיר, איינער האַנט שלידערט־אַפּ דעם אַרעם, וואָס צו אייך איך שטרעק: איך ווייס: כּוועל בלייבן שטענדיק הינטער אַ פאַרמאָכטער טיר און בייסן מיינע פינגער, ווען ס'רינט פון זיי אין נעכט שלאָפּלאָזע — די שרעק.

איך ווייס: איר האָט מיר פיינט מיט פינצטערלעכן האָס אין איינער בלוט, איינער שמייכל איז צו מיר ווי ס'אויסגערונען אויג פון אַ טויטן הונט; נאָר איך, איך ווייס נישט וווּ מיינ קאַפּ צו שירעמען פון איינער וווּט און וואַרעם זיך אין פליסטערן פון שרעק, וואָס יאָמערט אינעם ווינט.

מיינ גאַט! פאַר וואָס דאַרף איך שלידערן דאָס קיניגלעכע וואַרט אין יעדער שויס, וואָס פּלאַמט צו מיר מיט ווילדן שפּאַט און האָס; איך ווייס, אַז ס'ווי ס'וועל איך בלייבן נאָר מיט די ר אַליין, דיך זוכן אין דער שטאַט, ווי כּוֹר די היים, וואָס כּוֹהאַב פאַרלוירן ערגעץ אויף אַ גאַס.

איך ווייס: צו איינער געלעגער קומט אין נעכט ווי צו מיר דאָס מענטשלעכע געוויין, און הענגט איבער איינער האַלדז, ווי אַ זוניק־ווייסער פּלעק. איך ווייס: אַז גראַד ווי איך, בייסט איר די פינגער, ווען איר בלייבט מיט גאַט אַליין, די פינגער, ווען עס טריפט פון זיי אַראָפּ אין נעכט שלאָפּלאָזע — די שרעק.

ליכט אין ערדענע טעפלעך

ליכט אין ערדענע טעפלעך,
הענט פון די קינדער בײַ קעפּ.
ווען וועט דער טאָג דאָ שוין אויפגיין,
קושן די הענט פון די קינדער,
און צינדן די טונקעלע טרעפּ?

געבויגענע שולטערס אין אַוונט,
טרינקען די גלידער מיט פיין;
ווען וועט דער טאָג דאָ שוין אויפגיין,
לעשן די שולטערס אין אַוונט,
ווען ס'דורשטיקט האַלדן נאָך דער פרייד,
פון טאָגיקער שיין? —

זע, מיר אַלע דאָ זענען —
מויערן געצונדן אין אַוונט,
נעכט — פאַרבליבן אויף ראַנדן
פון שלאַפּלאַז געבעט.
ווען וועט דער טאָג דאָ שוין אויפגיין
צינדן די פינצטערע מויערן,
אונדזערע אויגן אַנטרינקען
מיט ליכט צו דער זעט.

ליכט אין ערדענע טעפלעך,
הענט פון די קינדער בײַ קעפּ.
ווען וועט דער טאָג דאָ שוין אויפגיין,
און צינדן די טונקעלע טרעפּ?

צוויי פאָרטערעטן

א. מיין מאַמע

די מאַמע מינע איז היינט יונג און פריידיק ווי שרה בת־טובים,
די האָר אירע הענגען אויף איר אַקסל ווי זאָפטיק־ברוינע טרויבן ;
די אויגן צינדן זיך מיט גרינע פייערן פון הייליקע פּוונות,
פון דעם, וואָס מענטשן־ליפּן קאַנען נישט דערציילן און נישט לויבן.

זי האַלט אין האַנט אַ ברויט, ווי סיוויסע, פּלאַטערדיקע האַרץ
פון מיר, איר זון, וואָס שטייט פאַרשעמט און גלעט איר וואַלן־קלייד ;
און ווי מען גלעט אין הלום די ווונדערלעכע ליכטיקייט פון גאַט —
האַב איך דערזען היינט אַנטפלעקונגען, דעם סוד פון פיין און פרייד.

איך האָב אַ גאַנצן טאָג געזונגען פון מיין יונג, רייף־געוואָרן לעבן,
ווי אַ פּויגל אויפן בוים, ווען די זון פּישופּט אים פאַר טאָג מיט אירע פאַרבן ;
און גלעטנדיק דאָס וואַלן־קלייד פון מיין מאַמע, ווי פון שרה בת־טובים —
האַב איך דערזען דעם סוד פון וויסטן לעבן און פון הייליק שטאַרבן.

ב. מיין טאטע

דיינע אויגן טריפן נאך מיט זאפט פון אַ בוים אין די לענטשיצער וועלדער, אויף דיין שטערן שיפט־זיך די וויסקייט בלענדיקע פון אַ פרידן, וואָס האָט די שליפן דיר געקרוינט מיט דינע שטענגעלעך פון זילבער, מיט עצבות און מיט גליקזעליקייט פון פאַרהאַרעוועטע יידן.

אויף דינע ליפן וויגט זיך די עקשנות פון זיידן רב שאיעלע, וואָס האָט אַוועקגעוואָרפן די יִחוּסדיקע היים און געוואָרן אַ וועבעריונג; און ווי אים האָט מען דיר, טאטע, געקרוינט מיטן נאַמען: עס־הארץ, און געבעטן האָסטו גאָט: זאַל כאַטש מיין זון האָבן אַן אויפגעבונדענע צונג.

פאַרבאַרגענע, זומערדיקע ליכט־הימלען שפרייטן זיך פון דינע הענט, ווען לייגסט זיי איבער פנים, זוכסט באַשייד פון אַ ווייטן טוד; און ווי אַמאָל אין פינצטערע געפלעכטענישן פון די לענטשיצער וועלדער, זע איך דיר, טאטע. ווי דו בלאַנדזשעסט מיט דיין פרעמדן און פאַרלאַזטן גאָט.

דער איינציקער אין מיין משפחה

איך בין דער איינציקער אין מיין משפחה, וואָס בוי מיר נישט קיין היים, דער איינציקער, וואָס כ'בין אַוועקגעגאַנגען פון זייער אַרעמען און פּראָסטן שטאַם; אויף מיר רוט די קללה פון אַפּטריניקייט, פון אַ פּרעמדער, ווייטער פּרייד, די שרפה פון אַ וועלט, וואָס האָט מיר נישט צו געבן מער קיין רו, אין ערגעץ נישט קיין רו און פּרידן פון אַ היים.

די ווונדער פון זייער פּראָסטן גאַט, וואָס האָט אַריינגעלאַכט אין שטוב, זענען אין מיר אויסגעגאַנגען ווי די ליבשאַפט צו מיין היים; מיך צווינגט דער אומרו צוריקשלידערן דער וועלט אַלץ, וואָס מענטשן האָבן ליב. דעם פּרידן פון אַ פּריינד, אַ מילדע פּרויען־האַנט, דעם גלעט פון עמעצנס אַן אויג — און אַלץ, וואָס טראַגט דעם פּרידן פון אַ היים.

אַצינד קאַן קיינער מיך נישט מער פאַרשטיין, אַ, גאַט, פאַר וואָס איך טראַג די קללה פון אַפּטריניקייט און שפּאַט, פאַר וואָס איך בין אַוועקגעגאַנגען פון זייער אַרעמען און פּראָסטן שטאַם און ווי אַ בלינדער, וואָס גייט מיטן פנים צו דער זון — גיי איך אַהין, אַהין, וווּ ס'איז קיין פּרידן קיין מאָל נישט פאַראַן.

79	די ערשטע רויוז .
81	זעגלען פון רחמים .
82	אוי, גאט, ווי כ'בין אַרעם
85	שטויבן־שריפט .
86	הימל דערבארעמדיקער
88	איז אלע פינצטערנישן
89	ברעגעס .
91	דער טעפער .
93	שם המפורש .
95	געשליידערט האַסטו מיך
97	נייע הייזער .
99	ביז צום באַרג .
101	ביטערע זאנגען
103	שטיינער .
105	איז שאַטן
107	די לאַנקע .
109	בלינדער מוילחאָרף .
111	הילצערנער פעגאַז .
113	דאָס ליד קעגן טויט .

וואַרצלען פון פּויער

117	וואַרצלען פון פּויער
119	זיי בלאַנקען .
120	כ'פליסטער
122	דאָס ווייסע מעסער .
123	אלע בלעטער .
125	כ'בין געווען שוואַרץ פּויער
127	תהלים פאַר די טויטע ביינער
128	אלע מיינע ביימער .
129	1921 .
131	1976 .
133	גרינער וואַזאַן .
134	טויטע שיפן .
136	דער האַלצהעקער .
138	צו די געהאַנגענע
139	לעבן חלף .
141	פיר מיך צוריק .
143	איז סאָד פון בזיון .
144	מיין טאַטנס שטיוול .
145	די האַנט .
147	כ'גיי .
149	פאָעטן
151	וואַגל
152	ביים אַלטן פּרוכנעוואַטן טיש

פון מיר ביז דיר

154	. . . . .	כ'בין אויפגעגאנגען .
156	. . . . .	ווען נישט דו .
157	. . . . .	כ'לערן זיך אויסגיין .
159	. . . . .	ווען איך וועל מער נישט זיין .
160	. . . . .	דיין מויל .
161	. . . . .	אור הגנוז .
162	. . . . .	ציין .
163	. . . . .	נאכטליד .
165	. . . . .	הילצערנע טרעפ .
166	. . . . .	באשיץ דעם צעבראָכענעם טיש .
167	. . . . .	אונזער נס .
168	. . . . .	דערמאָנונג .
170	. . . . .	צו אַ ייִדישן דיכטער .

סטראָפּן

171	. . . . .	צו אַ געפּאלענעם יונגלשן שאַטן .
173	. . . . .	די באַרגוואַנט .
175	. . . . .	אַנטוואַנעט פּון טולוז .
176	. . . . .	תימנער מיידלעך .
177	. . . . .	שוועבנדיקער גייסט .
179	. . . . .	צו אַ געפּאלענער שוואַלב .
182	. . . . .	צו יוליאַן טוויים .
184	. . . . .	ביים אהל פרץ .
188	. . . . .	ביים פּראַגער דענקמאַל .
190	. . . . .	פּראַגער אַקטאָבער .

עפּיטאַפּן

		ה. לייזויק
192	. . . . .	א. וואָס רופּסטו מיך אין מיטן נאַכט
194	. . . . .	ב. די גרינקייט זינגט .
		יעקב גלאַטשטיין
195	. . . . .	א. זילבן .
196	. . . . .	ב. ייִדישטייטשן .
197	. . . . .	ג. יעקב אבינו .
198	. . . . .	ד. דיין טאַטנס שאַטן .
199	. . . . .	ה. דער חוזה .
200	. . . . .	ו. יעקב גלאַטשטיין זינגט .
202	. . . . .	פּרץ מאַרקיש .
204	. . . . .	יעקב יצחק סיגאַל .
205	. . . . .	יעקב פּרידמאַן .
207	. . . . .	אלחנן (כאַנקע) וואַגלער .
208	. . . . .	מאַני לייב .

209	. . . . .	משה בראדערוואַן
211	. . . . .	ריקורד פאַטאַש

און געוואָרן איז ליכט

1949—1940

אותיות אָן שאַטן

215	. . . . .	שענק מיר דאָס געדעכעניש
217	. . . . .	ס'הענגט נידעריק איצט דער הימל
218	. . . . .	די צוואָה
219	. . . . .	באַלאַדע פון טאַטע-מאַמע
222	. . . . .	איר טראַג אין וואָרט
223	. . . . .	די זון פון אַש און שרפות
224	. . . . .	אין טוי-באַגינען
225	. . . . .	אין אַ טונקלער קאַמער
227	. . . . .	באַלאַדע פון די דריי יאָדלעס
229	. . . . .	פון טויזנט פעלדזן
231	. . . . .	אין שטילקייט איז מיין וואָרט
232	. . . . .	צו מיין מאַמען
234	. . . . .	דאָס העמד
235	. . . . .	ס'דוכט מיר אָפט
236	. . . . .	אונטער אַ בערגל ציגל
237	. . . . .	צו אַ דערמאָרדעטן ייִדישן פּאַעט
238	. . . . .	דאָס ברויט אויפן טיש
239	. . . . .	אַ ייִד וויינט אין זאַמד
240	. . . . .	דאָס לעצטע מאָל
241	. . . . .	טייל מאָל
242	. . . . .	אַ ביסל זאַמד
243	. . . . .	ווי אַ שייף
244	. . . . .	מיר האָט זיך געחלומט
245	. . . . .	מיין זיידע אַנטשל
246	. . . . .	באַלאַדע פון מיין פעטער דעם קברן
249	. . . . .	ס'זועט מער דאָ נישט אויפגיין
250	. . . . .	1945
251	. . . . .	אין קעלער
252	. . . . .	שימערדיק גאַלד
253	. . . . .	פרץ אין געטאָ

צוואָה פון ליכט

255	. . . . .	צוואָה פון ליכט
256	. . . . .	די שיינקייט פון דער וועלט
257	. . . . .	פאַרגיב מיר
258	. . . . .	ליכטנדיקע שטערן
259	. . . . .	בונקער-באַלאַדע

- 264 . . . . . אין יעדער צעבראָכענער זילב .
 265 . . . . . אַ קליין ליד צום אומשטאַרביקן לי-טאַי-פע

געזאַנג אין דער פינצטער

- 266 . . . . . ווו וועלן מיר לייגן אונדזערע קעפּ ?
 267 . . . . . מיר וועלן אין מיטן נאַכט
 268 . . . . . מיין טויט אויף דראַטן-צוים
 269 . . . . . די שטערן צינדן מיך אָן
 270 . . . . . הונגער
 271 . . . . . דער ווינט
 272 . . . . . שענק מיר ווידער
 273 . . . . . פאַר וואָס
 274 . . . . . כיוועל לייגן מיין קאַפּ
 275 . . . . . אין קאַרצער דעמערט
 276 . . . . . ליפעס וויינען מיט צוויט
 277 . . . . . אַ ברונעם אין געטאָ
 278 . . . . . דאָס שניי-פעלד הינטער דראַט
 279 . . . . . האַסט אונדז פאַרלאָזט
 280 . . . . . מיין טאַטע
 281 . . . . . דער לעצטער שבת-שטערן
 282 . . . . . רויטער מאָן
 283 . . . . . פּיאָלעטער יולי 1942
 284 . . . . . אין דער וועלט אַריין
 285 . . . . . ווייסער קאַרשנבוים
 286 . . . . . באַלאַדע פון שוואַרצן אָרלער

צו דיר — אין אַ צעריסן קלייד

- 288 . . . . . א. דער טויטער ברונעם
 289 . . . . . ב. די אויגן דינגע זענען גריין
 290 . . . . . ג. הינטער דיין פאַרמאַכטער טיר
 291 . . . . . ד. כיווייס נישט
 292 . . . . . ה. יעדעס מאָל
 293 . . . . . ו. אַ מענטש
 294 . . . . . ז. צו שפעט
 295 . . . . . ח. צו דיר — אין אַ צעריסן קלייד
 296 . . . . . ט. צוויי מענטשן

עוואַלען אַ ליכט

- 297 . . . . . א. וואָר
 298 . . . . . ב. ווי אַ גריל אין גאַסט הויז
 299 . . . . . ג. דעם טאָג כיוועל נישט פאַרגעסן
 300 . . . . . ד. אַ בריוול
 301 . . . . . ה. שטערן און שפּילצייג
 302 . . . . . ו. אַלץ געדענקט
 303 . . . . . ז. ליכט נאָך דיין זעל
 304 . . . . . ח. דער רעגן-בויגן שטאַרבט נישט

געטאָ-וויגלידער

- 305 . . . . . א. מאָר צו די אייגעלעך
 306 . . . נישט קיין ראָזשינקעס און נישט קיין מאַנדלען
 307 . . . דער צאָרן אין מיין אויג . . . . .

מיטן פנים צו דער זון

1930—1921

מינע הענט זוכן גאָט

- 311 . . . . . פרייד צו די עלנטע
 312 . . . . . אַ וואָרט . . . . .
 313 . . . . . ביז אַ שוועל
 314 . . . . . הייליקונג אין שניי . . . . .
 315 . . . . . דו קיניגסט איבער מיין פראַסטן טיש
 316 . . . . . און ס'קאָן דאָך זיין אזוי . . . . .
 317 . . . . . פאַרהוילענע . . . . .
 318 . . . . . ווענד אָפּ פון אונדז די לייך
 319 . . . . . נעכט פון אונדזער שרעק . . . . .
 320 . . . . . מינע הענט זוכן גאָט . . . . .

אַ פענצטער אין דער שטאָט

- 321 . . . . . אַ מענטש הינטערן פענצטער . . . . .
 322 . . . . . אַמאָל אין אַן אָונט . . . . .
 323 . . . . . כ'בין נאָכגעלאָפּן גאַנצע טעג...
 324 . . . . . ווינקלען . . . . .
 325 . . . . . אַ שמיכל . . . . .
 326 . . . . . פאַר אַ הויז . . . . .
 327 . . . . . אַ טאָג . . . . .
 328 . . . . . אַ הויף אין באַלוט . . . . .
 329 . . . . . פאַראַן אַזעלכע טעג . . . . .
 330 . . . . . אין שלאָף . . . . .
 331 . . . . . די אויגן פון מיין שוועסטער . . . . .
 332 . . . . . שניי אין אָונט . . . . .
 333 . . . . . אָונט אויפן דאָרף . . . . .

מיטן פנים צו דער זון

- 334 . . . . . צו משה לייב האַלפּערן דעם קיניגלעכן פּאָעט . . . . .
 337 . . . . . באַדלער אין דער שטאָט . . . . .
 338 . . . . . דאָס טעגלעך ברויט . . . . .
 339 . . . . . צו די וואָס טראָגן צו מיר שפּאַט . . . . .
 340 . . . . . ליכט אין די ערדענע טעפלעך . . . . .

צוויי פאַרטרעטן

- 341 . . . . . א. מיין מאַמע . . . . .
 342 . . . . . ב. מיין טאָטע . . . . .
 343 . . . . . דער איינציקער אין מיין משפּחה . . . . .

ביכער פון ישעיהו שפיגל

י י ד י ש :

מיטן פנים צו דער זון — לידער
פארלאג „אלפא“, לאדזש, 1930

מלכות געטא — נאָוועלן
פארלאג „דאָס נייע לעבן“, לאדזש, 1947

שטערן איבערן געטא — נאָוועלן
פארלאג „ייד. פאלקס ביבליאָטעק“ בני דער אַרגאַניזאַציע פון די פוילישע
יידן אין פראַנקרײך, 1948

מענטשן אין תהום — נאָוועלן
פארלאג „איקוף“, בוענאַס-אַיירעס, 1949

און געוואָרן איז ליכט — לידער
פארלאג „ידיש-בוך“, וואַרשע-לאָדזש, 1949

ליכט פונעם אַפגרונט — נאָוועלן
פארלאג „ל. מ. שטיין פאלקס-ביבליאָטעק“ בנים אַלוו. יידישער קולטור-
קאָנגרעס“ פאַראייניקט מיט „ציקא“, 1955

די בריק — נאָוועלן
פארלאג י. ל. פרץ, תל-אַביב, 1963

פלאַמען פון דער ערד — ראַמאַן
פארלאג „ישראל-בוך“, תל-אַביב, 1966

שטיגן צום הימל — ראַמאַן
פארלאג י. ל. פרץ, תל-אַביב, 1966

געשטאַלטן און פראַפילן — ליטעראַרישע עסייען — ערשטער בוך
פארלאג „המנורה“, תל-אַביב, 1971

די קרוין — דערציילונגען
פארלאג „ישראל-בוך“, תל-אַביב, 1973

שטערן ליכטן אין תהום — געזאַמלטע דערציילונגען, צוויי בענד
פארלאג „ישראל-בוך“, תל-אַביב, 1976

צווישן תוו און אַלף — געזאַמלטע לידער
פארלאג „ישראל-בוך“, תל-אַביב, 1978

צוויי דערציילונגען (שני סיפורים, תרגום: מרדכי אמיית)
פארלאג „ישראל-בוך“, תל-אַביב, 1978

ע ב ר י ת :

מלכות גיטו — סיפורים, תרגום: א. ד. שפיר, מבוא: ד. סדן
הוצאת הקיבוץ המאוחד, תל-אביב, 1952

ערומים בטרם שחר — רומן, תרגום: א. ד. שפיר
הוצאת ספרית פועלים, תל-אביב, 1968

אור מעמקי תהום — ל"ו סיפורי שואה, תרגמו: א. ד. שפיר, בנימין טנא
הקדמה: ד. סדן, סוף דבר: יעקב גלאטשטיין
הוצאת י. ל. פרץ, תל-אביב, 1969

מדרגות אל השמים — רומן, תרגום: א. ד. שפיר
הוצאת עם עובד, ספריה לעם, תל-אביב, 1970

הגשר — סיפורים, תרגום: נפתלי גינתון
הוצאת ספרית פועלים, תל-אביב, 1974

האשמורת השלישית — סיפורים, תרגמו: מ. אמיתי, נ. גינתון
הוצאת הקיבוץ המאוחד, תל-אביב, 1976

שני סיפורים (צווי דערציילונגען), תרגום: מרדכי אמיתי
פאָלאַג „ישראל-בוך“, תל-אביב, 1978

פ ר אַ נ צ י י ז י ש :

LES FLAMMES DE LA TERRE (פלאַמען פון דער ערד)

Traduit: Rachel Ertel; Editions Gallimard, 1973